

ผลการศึกษาและการวิเคราะห์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาและจัดลำดับข้อมูลเพื่อให้เห็นถึงความเชื่อมโยงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยลำดับ และนำเสนอตามประเด็นศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 1 พัฒนาการของชุมชนวัดเกียรติแก้วสามัคคี

1.1 พัฒนาการของชุมชน

1.2 พัฒนาการของวัดเกียรติแก้วสามัคคี

ตอนที่ 2 พัฒนาการของโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนและการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ

2.1 สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญในปี 2541

2.2 การจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

2.3 การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ

ตอนที่ 3 กระบวนการทุนทางสังคมในการการจัดกิจกรรมของวัดเกียรติแก้วสามัคคี

ตอนที่ 1 พัฒนาการของชุมชนวัดเกียรติแก้วสามัคคี

1.1 พัฒนาการของชุมชน

ชุมชนวัดเกียรติแก้วสามัคคีเป็นชุมชนเก่าแก่ ก่อตั้งมาประมาณ 100 กว่าปี ซึ่งคนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบันก็บอกไม่ได้ว่า บรรพบุรุษของตนอพยพมาจากไหนและตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณนี้ตั้งแต่เมื่อไร ปัจจุบันชุมชนวัดเกียรติแก้วสามัคคีตั้งอยู่ในตำบลศรีแก้ว อำเภอสรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดระยะทางประมาณ 41 กิโลเมตร และอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของตัวอำเภอยะระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร โดยมีชุมชนตั้งอยู่ล้อมรอบวัด 3 หมู่บ้านด้วยกัน คือบ้านตะเคียนเหนือ บ้านตะเคียนใต้ และบ้านเหล็ก ซึ่งชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้านได้ให้การอุปถัมภ์และให้การทำนุบำรุงวัดกันมาอย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีความขัดแย้งกันหรือแบ่งแยกกันว่าเป็นวัดของหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่ง แต่เป็นศูนย์กลางของชุมชนที่เป็นทั้งศูนย์รวมทาง

จิตใจและเป็นที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนาของชาวบ้านทุกคน เดิมทีนั้นทั้ง 3 หมู่บ้านยังไม่ได้มีการแบ่งแยกการปกครองกันอย่างชัดเจนเช่นในปัจจุบัน แต่มีลักษณะการปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่รวมกันเป็นคุ้มเป็นกลุ่มประมาณ 5-10 ครัวเรือน ต่อมาภายหลังเมื่อการเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวของจำนวนครัวเรือนมีมากขึ้น จึงได้มีการแบ่งและจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นอย่างเป็นทางการเพื่อประโยชน์ด้านการปกครองของภาครัฐ

ชาวบ้านในบริเวณชุมชนวัดเกียรติแก้วสามัคคีนั้นดั้งเดิมสืบเชื้อสายบรรพบุรุษมาจากชาวเขมร ดังจะเห็นได้จากการใช้ภาษาพูดท้องถิ่นเป็นภาษาเขมร และมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มชน เช่น ประเพณีแซนโดนตา หมายถึงการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษในวันบุญข้าวสารในเดือน 10 เป็นต้น และโดยเหตุที่ในเขตจังหวัดศรีสะเกษนั้นเป็นที่ตั้งหลักแหล่งของกลุ่มชน 4 เผ่าด้วยกัน ได้แก่ เผ่าเขมร ส่วย เยอ และลาว พื้นที่ทางตอนใต้ของจังหวัดซึ่งเป็นเขตที่ตั้งอำเภอศรีรัตนะ กันทรลักษ์ ไพรบึง ขุนหาญ ขุขันธ์ และภูสิงห์ นั้น ประชากรดั้งเดิมและส่วนใหญ่พูดภาษาเขมรเป็นหลัก เพราะอำเภอเหล่านี้มีพื้นที่ที่ติดกับชายแดนประเทศกัมพูชานั้นเอง ซึ่งมีอิทธิตต่อภาษาพูดประจำท้องถิ่นที่ได้รับมาจากประเทศดังกล่าว

นอกจากนั้น ยังมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นเครื่องยืนยันได้ว่า ชาวบ้านในชุมชนบริเวณดังกล่าวสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษชาวเขมรก็คือ การค้นพบร่องรอยของปราสาทหินบริเวณดอนปาดงส์ ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของบ้านศรีแก้ว ชาวบ้านเรียกกันว่า “ปราสาทปาดงส์” เดิมทีนั้นมีตัวปราสาท โคปุระ บัลลังก์ และบาราย ปรากฏให้เห็นอยู่ ซึ่งเป็นเทวสถานเก่าแก่ที่สำคัญและศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่ง จากคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ประจำหมู่บ้าน เช่น พระครูรัตนภูมิพิจารณ์ อดีตครองเจ้าคณะอำเภอกันทรลักษ์และเจ้าอาวาสวัดเกียรติแก้วสามัคคี นายเดช เกาต์มูล อดีตกำนันตำบลศรีแก้ว นายริม ถันทอง และนายมี หอมชาติ ราษฎรตำบลศรีแก้ว ซึ่งทุกท่านทั้งหมดที่กล่าวนามมานี้ล้วนแต่เป็นผู้มีอายุ 80 ปีขึ้นไปทั้งนั้น (ปัจจุบัน พ.ศ. 2548 เสียชีวิตหมดแล้ว) ต่างก็บอกตรงกันว่า ปราสาทปาดงส์ เป็นเทวสถานสำคัญแห่งหนึ่ง เป็นปราสาทศิลปะเขมรโบราณแบบบาปวน ซึ่งสันนิษฐานว่าสร้างมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าสุริยวรมัน เพื่อประดิษฐานศิวลึงค์หรือเทวรูป ซึ่งเป็นรูปเคารพตามความเชื่อในศาสนาฮินดูลัทธิไศวนิกาย พอถึงวันพระมักจะได้ยินเสียงฆ้องเสียงกลองดังกระหึ่มมาจากบริเวณนั้นในเวลากลางคืน สภาพของปราสาทได้หักพังลงตามกาลเวลา แต่ยังเห็นร่องรอยปรากฏอยู่ และที่ยังปรากฏสภาพเดิมมากที่สุดก็คือ บารายอันเป็นคำในภาษาเขมรซึ่งหมายถึง สระน้ำ (องค์การบริหารส่วนตำบลศรีแก้ว, เอกสารอัตลัษณะ)

สภาพภูมิประเทศบริเวณที่ตั้งชุมชนวัดเกียรติแก้วสามัคคีนั้น มีลักษณะส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบเนินขนาดใหญ่และเป็นที่ราบสูงบางแห่ง โดยทางทิศเหนือ ทิศตะวันตก และทิศ

ตะวันออกบางส่วนเป็นที่ราบทุ่งนา ทางด้านทิศใต้และทิศตะวันออกบางส่วนเป็นที่ราบสูงที่เป็นที่
ทำไร่ ดังนั้น บริเวณที่ราบเนินดังกล่าวจึงเป็นที่ตั้งของชุมชนหลายชุมชน ซึ่งในสมัยก่อนจะเรียกกัน
เป็นคุ้มหลายคุ้มด้วยกัน เนื่องจากยังไม่ได้มีการแยกเขตปกครองจัดตั้งเป็นหมู่บ้านอย่างชัดเจน
ดังเช่นในปัจจุบัน จากคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่กล่าวว่า พื้นที่บริเวณนี้มีชุมชนเก่าแก่ดั้งเดิม
เพียง 2 หมู่บ้านเท่านั้น คือ บ้านศรีแก้ว และบ้านตะเคียน หรือคุ้มศรีแก้วและคุ้มตะเคียน ซึ่งถ้า
มองถึงด้านความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันของทั้ง 2 หมู่บ้านแล้ว ทั้ง 2 หมู่บ้านก็มีความสัมพันธ์
เกี่ยวเนื่องกันทั้งในด้านพื้นที่ตั้งหมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนที่ราบเนินอันเดียวกัน และมีความเป็นเครือญาติ
กัน มีการติดต่อไปมาหาสู่กันมาตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายาย จากคำบอกเล่าของพระครูศรีรัตนภิรักษ์
เกี่ยวกับการตั้งหมู่บ้าน ท่านได้สันนิษฐานว่า

...ชาวบ้านตะเคียนที่มาตั้งถิ่นฐานในรุ่นแรก ๆ น่าจะเป็นชาวบ้านที่ย้ายออกมา
จากบ้านศรีแก้วเพื่อขยายพื้นที่อยู่อาศัยและจับจองพื้นที่ทำกินแห่งใหม่
ถึงแม้ว่าในสภาพปัจจุบันทั้ง 2 หมู่บ้านไม่ได้ห่างไกลกันแต่กลับมีพื้นที่ที่
ต่อเนื่องกัน จะมีก็เพียงถนนกันระหว่าง 2 หมู่บ้านเท่านั้น แต่ในสมัยก่อนนั้นยัง
นับว่าไกลกันพอสมควร เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ในบริเวณดังกล่าวยังเต็มไปด้วยป่า
ไม้ที่หนาทึบ และมีสัตว์ป่าน้อยใหญ่อาศัยอยู่มากมาย และที่สันนิษฐานว่าชาวบ้าน
ตะเคียนเป็นชาวบ้านที่ย้ายมาจากบ้านศรีแก้วนั้น ก็เพราะมีหลักฐานว่าคนในรุ่น
พ่อแม่ปู่ย่าตายายเวลาเข้าเรียนต้องไปเรียนที่โรงเรียนวัดศรีแก้ว ซึ่งเป็น
สถานศึกษาที่มีอยู่แห่งเดียวของชุมชนในขณะนั้น และอีกเหตุผลหนึ่งก็คือ การตั้ง
วัดของทั้ง 2 ชุมชนนั้น วัดศรีแก้วเป็นเสมือนวัดพี่ ส่วนวัดเกียรติแก้วสามัคคีเป็น
เสมือนวัดน้อง... (พระครูศรีรัตนภิรักษ์, สัมภาษณ์)

อย่างไรก็แล้วแต่ บ้านตะเคียนนั้นถือว่าเป็นหมู่บ้านดั้งเดิมและเก่าแก่ที่จัดตั้งขึ้นเองใน
บริเวณที่ตั้งหมู่บ้านในปัจจุบัน ตามคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่สันนิษฐานกันว่า บรรพบุรุษที่
อพยพมาตั้งถิ่นฐานจนเป็นบ้านตะเคียนนั้น น่าจะเป็นคนกลุ่มเดียวกันกับบรรพบุรุษที่อพยพมาตั้ง
ถิ่นฐานเป็นบ้านศรีแก้ว โดยอพยพมาด้วยกันแล้วแยกกันตั้งบ้านเรือนในบริเวณพื้นที่นั้นกันคนละ
ฟาก คือ กลุ่มหนึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ด้านทิศตะวันออกเรียกว่าคุ้มศรีแก้ว ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งตั้งบ้านเรือน
อยู่ด้านทิศตะวันตกเรียกว่าคุ้มตะเคียน ซึ่งในปัจจุบันจะสังเกตเห็นได้ง่ายจากที่มีถนนตัดผ่านกัน
กลางระหว่างสองหมู่บ้าน ในส่วนของบ้านตะเคียนนั้น ได้ขอยกฐานะขึ้นตั้งเป็นหมู่บ้านต่อบน
บ้านศรีแก้วหมู่ที่ 1 เป็นบ้านตะเคียนหมู่ที่ 2 เมื่อ พ.ศ. 2483 โดยมีคุณพ่อเดช เกาว์มูล ได้รับการ
แต่งตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก ที่ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า "บ้านตะเคียน" นั้น ก็ด้วยเรียกตามสภาพพื้นที่

ที่ตั้งหมู่บ้านในสมัยนั้น ซึ่งบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านนั้นเป็นป่าไม้ที่มีต้นตะเคียนขึ้นอยู่มากมาย และทางด้านทิศตะวันตกของหมู่บ้านมีหนองน้ำใหญ่ และเป็นที่ตั้งดอนปู่ตาของหมู่บ้านที่มีต้นตะเคียนขึ้นล้อมรอบอยู่เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจึงเรียกที่นั้นว่า “ภูมิตะเคียน” และเรียกหนองน้ำแห่งนั้นว่า “หนองตะเคียน” และได้เรียกและตั้งชื่อหมู่บ้านตามสภาพป่าที่เกิดอยู่บริเวณหนองน้ำว่า “บ้านตะเคียน” ซึ่งในปัจจุบันก็ยังมียอดต้นตะเคียนให้เห็นอยู่หลายต้น และถ้ามองมาจากตัวอำเภอศรีรัตนะก็ยังสามารถเห็นยอดต้นตะเคียนได้ ต่อมาเมื่อจำนวนประชากรและครัวเรือนขยายเพิ่มขึ้น จึงได้มีการขอแยกบ้านตะเคียนออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือ บ้านตะเคียนใต้ หมู่ 2 และบ้านตะเคียนเหนือ หมู่ 12 เมื่อ พ.ศ. 2534 ปัจจุบัน พ.ศ. 2548 บ้านตะเคียนใต้มีประชากรทั้งหมด 756 คน เป็นชาย 370 คน หญิง 386 คน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 140 ครัวเรือน มีนายสุทิน นิลเพชร เป็นผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน

บ้านตะเคียนเหนือ เป็นหมู่บ้านใหม่ที่แยกมาจากบ้านตะเคียนเดิม เมื่อปี พ.ศ. 2534 ในสมัยที่นายเอี่ยม เส้นคราม เป็นผู้ใหญ่บ้านตะเคียน สืบเนื่องมาจากการขยายตัวของประชากร ซึ่งทำให้ยากต่อการดูแลปกครองของผู้ใหญ่บ้านที่ไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง ถึงแม้จะแยกการปกครองออกจากกันก็ตามที่ แต่ลักษณะสภาพพื้นที่ของทั้งสองหมู่บ้านกลับไม่มีอะไรที่บ่งบอกว่าเป็นคนละหมู่บ้าน ชาวบ้านยังคงมีความผูกพันกันฉันท์เครือญาติ ความสมัครสมานสามัคคี ความร่วมแรงร่วมใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่ยังคงดำเนินไปในลักษณะของความเป็นชุมชนเดียวกัน อีกทั้งการมีศาสนสถานคือวัดและดอนปู่ตาที่ใช้ประโยชน์และทำกิจกรรมของชาวบ้านร่วมกัน ก็ยังทำให้ชาวบ้านทั้งสองหมู่บ้านยังคงมีความรู้สึกผูกพันกัน มีความรู้สึกถึงความเป็นเครือญาติกันอย่างแน่นอน ดังนั้น ประเพณีและวิถีชีวิตต่าง ๆ จึงไม่ได้แตกต่างจากกัน นอกจากนั้น ในพื้นที่เขตปกครองบ้านตะเคียนเหนือยังมีบ้านที่ตั้งรวมกันเป็นคุ้มอีก 3 คุ้ม คือ คุ้มบ้านหนองบุ คุ้มบ้านสวาย และคุ้มบ้านศาลา ปัจจุบัน พ.ศ. 2548 บ้านตะเคียนเหนือมีประชากรทั้งหมด 553 คน เป็นชาย 286 คน หญิง 273 คน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 115 ครัวเรือน มีนายปรีชา ละมูล เป็นผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน

ส่วนบ้านเหล็กนั้น เดิมทีเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในการปกครองกับบ้านศรีแก้ว ต่อมาเมื่อมีการขยายตัวของครัวเรือนและการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร จึงได้มีการแยกเป็นบ้านเหล็กหมู่ที่ 10 โดยก่อนหน้านั้น มีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งที่ได้ย้ายครอบครัวมาตั้งบ้านเรือนอยู่กันเป็นคุ้มบริเวณที่เป็นหมู่บ้านในปัจจุบัน ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2483 ได้มีราษฎรจากบ้านศรีแก้วและบ้านตะเคียนได้ย้ายครอบครัวเข้ามาอาศัยและสร้างบ้านเรือนเพิ่มมากขึ้น คณะกรรมการหมู่บ้านในสมัยนั้นโดยการนำของนายปรีน อากาญ กำนันตำบลศรีแก้วในขณะนั้น ได้ขอแยกหมู่บ้านออกจากบ้านศรีแก้ว

เป็นหมู่ที่ 10 เมื่อปี พ.ศ. 2526 และตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านเหล็ก” ตามเหตุการณ์ที่คนเฒ่าคนแก่เล่าให้ฟังว่า เดิมทีได้มีพวกช่างทำเหล็กได้มาสร้างบ้านพักอยู่ในบริเวณหนองน้ำใกล้หมู่บ้าน คนในสมัยต่อมาเลยเรียกหนองน้ำนั้นว่า “หนองเหล็ก” และเรียกชาวบ้านที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้บริเวณนั้นว่า “ชาวบ้านเหล็ก” ในการตั้งชื่อหมู่บ้านของคนสมัยก่อนนั้น นอกจากจะตั้งเอาตามสภาพพื้นที่ที่ตั้งหมู่บ้านดังกล่าวแล้ว บางครั้งก็จะตั้งตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน เช่น บ้านเหล็ก

...ที่เรียกว่า “บ้านเหล็ก” ก็เพราะบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านเคยมีพวกช่างเหล็กมาพักอาศัยและสกัดเอาแร่มาทำเป็นเหล็ก ซึ่งสมัยก่อนถือว่าเป็นเรื่องที่น่าอัศจรรย์ ที่มีคนสามารถสกัดเอาก้อนแร่มาต้มทำเป็นเหล็กเส้นได้ คนก็เลยเรียกชาวบ้านที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในละแวกนั้นว่าชาวบ้านเหล็ก และเรียกหมู่บ้านนั้นว่า “บ้านเหล็ก”...
(หลวงพ่อดุส ปัญญาโร, สัมภาษณ์)

ปัจจุบัน พ.ศ. 2548 บ้านเหล็กมีประชากรทั้งหมด 579 คน เป็นชาย 292 คน หญิง 287 คน มีครัวเรือนทั้งหมด 121 ครัวเรือน มีนายประมวธ ย่อมมี เป็นผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน

ความเชื่อของคนในสมัยก่อนเกี่ยวกับการหาทำเลที่ตั้งหมู่บ้าน จะมีความเชื่อและเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเทวอาลักษณ์ ชาวบ้านจะถือว่าในทุกที่จะมีเจ้าที่สิงสถิตอยู่ทั้งนั้น ดังนั้น การที่จะตั้งหมู่บ้านแล้วก่อให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขได้นั้น จะต้องมีการบวงสรวงและเสี่ยงทายต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในบริเวณนั้นเสียก่อน ถ้าผลของการเสี่ยงทายปรากฏว่าได้รับการยินยอมจากเจ้าที่และสิ่งศักดิ์สิทธิ์จึงจะพากันตั้งหมู่บ้าน แต่ถ้าไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าที่และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็จะไม่กล้าและไม่ฝันในการตั้งบ้านเรือน เพราะถ้าขึ้นตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยในบริเวณนั้นก็จะเป็นความสุขและประสบภัยพิบัติต่าง ๆ นานา (หลวงพ่อดุส ปัญญาโร, สัมภาษณ์)

อาชีพส่วนใหญ่ของชาวบ้านในชุมชนวัดเกียรติแก้วสามัคคีทั้ง 3 หมู่บ้านนั้น คือ การทำไร่ทำนา โดยเฉพาะชาวบ้านตะเคียนทั้งสองหมู่ที่ส่วนใหญ่จะมีแต่ที่นา เพราะพื้นที่ถัดจากหมู่บ้านไปทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกจะเป็นทุ่งนา ส่วนคนที่มียี่ดดินสำหรับทำไร่นั้น ที่ทำไร่ส่วนใหญ่จะอยู่นอกพื้นที่ออกไปทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของชุมชน ในส่วนของการจับจองพื้นที่ทำกินของคนในสมัยนั้น ชาวบ้านจะบุกเบิกจับจองกันเองแต่พอประมาณให้พอเพียงสำหรับทำมาหากินเท่านั้น และการจับจองเอาพื้นที่ของคนในสมัยนั้นไม่ปรากฏว่ามีการแก่งแย่งกัน ที่ตรงไหนที่มีเพื่อนบ้านออกปากบอกให้รู้ว่าเป็นของคนนั้นคนนี้ก็ไปกันเอง

...คนสมัยก่อนตั้งแต่ปู่ย่าตายาย เวลาเขาจะจับจองที่ทำกิน ถ้าใครว่าตรงนี้ที่ฉันจับเอาไว้แล้วนะ ก็จะเป็นของคนคนนั้นไป เขาไว้เนื้อเชื่อใจกัน ไม่มีการทะเลาะวิวาทเรื่องที่ทำกินกันหรอก เพราะแต่ละคนแต่ละครอบครัวก็จะจับจองเอาแต่พอ

ทำกินเท่านั้น ไม่ได้คิดที่จะเอาไว้ขายอะไรเหมือนทุกวันนี้หรอก...(หลวงพ่อดูช
ปญฺญาโร, สัมภาษณ์)

ในชุมชนมีโรงเรียนอยู่ 1 โรง ชื่อ “โรงเรียนบ้านศรีแก้ว” ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับ
ประถมศึกษาและเป็นสถานศึกษาแห่งเดียวสำหรับบุตรหลานภายในชุมชน โดยจัดการเรียนการ
สอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เดิมทีก่อนที่จะมีการก่อตั้งเป็นโรงเรียนบ้าน
ศรีแก้วเช่นทุกวันนี้ ได้อาศัยวัดศรีแก้วเป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนและได้มีการจัดตั้งเป็นโรงเรียน
ขึ้น ได้ชื่อว่า “โรงเรียนประชาบาลศรีแก้ว 1 (วัดศรีแก้ว)” เมื่อปี พ.ศ. 2458 ซึ่งถือเป็นโรงเรียนแห่ง
แรกของตำบลศรีแก้ว ต่อมาทางราชการได้ประกาศยกฐานะครูประชาบาลเป็นข้าราชการพลเรือน
จึงได้ตัดคำว่า “ประชาบาล” ออก และใช้ชื่อว่า “โรงเรียนบ้านศรีแก้ว” แทน (องค์การบริหารส่วน
ตำบลศรีแก้ว, เอกสารอัตชีวประวัติ) ในระยะต่อมา เมื่อประชากรเริ่มมีมากขึ้นและการตั้งถิ่นฐานเริ่ม
มั่นคง ชาวบ้านจึงได้ปรึกษากันว่าสมควรที่จะแยกโรงเรียนออกจากวัดไปตั้งยังสถานที่แห่งใหม่เสีย
เพื่อความเป็นเอกเทศ เมื่อตกลงกันได้แล้วจึงได้มีการหาพื้นที่ว่างที่ยังไม่มีชาวบ้านครอบครอง แต่
เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรมีมากขึ้น พื้นที่โดยรอบหมู่บ้านส่วนใหญ่ก็ถูกชาวบ้านจับจอง
กันหมดแล้ว ยังเหลือแต่พื้นที่ที่เป็นป่าช้าหมู่บ้านซึ่งถือว่าเป็นที่สาธารณะของหมู่บ้านที่เหมาะสมจะ
สร้างโรงเรียนแห่งใหม่ได้ ดังนั้น จึงได้มีการย้ายโรงเรียนจากวัดศรีแก้วมาตั้งยังสถานที่แห่งใหม่เมื่อ
ปี พ.ศ. 2501 และได้ทำการก่อสร้างอาคารเรียนและเริ่มเปิดทำการเรียนการสอนเมื่อปี พ.ศ. 2502
เป็นต้นมา

ชาวบ้านในชุมชนวัดเกียรติแก้วสามัคคียังมีประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ และพิธีกรรม
ท้องถิ่นที่ยังคงประพฤติปฏิบัติสืบทอดกันมาจากคนรุ่นก่อนเช่นเดียวกับชุมชนอื่นทั่วไป โดย
ประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่สะท้อนออก
ถึงการดำเนินชีวิตที่ผูกพันอยู่กับความเชื่อที่อิงตามคติลัทธิของประเพณีวัฒนธรรม ประเพณีและ
พิธีกรรมที่ชุมชนยังยึดถือปฏิบัติกันอยู่นั้นแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับ
เรื่องทางศาสนา เช่น ประเพณีการทำบุญเข้าพรรษา ออกพรรษา ประเพณีทอดกฐิน เป็นต้น ซึ่งพอ
ถึงเทศกาลวันสำคัญทางพุทธศาสนาเหล่านี้ ชาวบ้านจะให้ความสำคัญในการร่วมทำบุญเป็น
อย่างมาก และถือเป็นงานบุญที่จะต้องร่วมแรงร่วมใจกันในการทำนุบำรุงศาสนา ดังจะเห็นได้ว่า
เมื่อถึงวันสำคัญทางพุทธศาสนาเหล่านี้ ชาวบ้านจะหยุดพักทำภาระงานของตนเองไว้ก่อน เพื่อที่จะ
ได้มีเวลาในการทำบุญได้อย่างสบายใจ โดยไม่ต้องไปกังวลกับภาระหน้าที่หรือกิจการงานที่ทำค้าง
ไว้

ส่วนประเพณีประจำท้องถิ่น เช่น ประเพณีแซนโดนตา พิธีกรรมการสะเดาะเคราะห์ เป็นต้น เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่ยังคงมีการเคารพนับถือในเรื่องผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเป็นวิธีการในการสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินชีวิตในวันข้างหน้า การดำเนินชีวิตที่มีความผูกพันและอิงอาศัยอยู่กับธรรมชาติ และการเคารพนับถือต่อผีบรรพบุรุษ ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณทั้งในลักษณะที่จับต้องได้และไม่สามารถจับต้องได้ จะเห็นได้ว่าทุกชุมชนเมื่อมีการตั้งถิ่นฐานอยู่กันจนเป็นหมู่บ้านแล้ว แต่ละหมู่บ้านจะมีคอนปุตตาประจำหมู่บ้านซึ่งเป็นสถานที่เคารพนับถือของทุกคนในหมู่บ้าน และชาวบ้านทุกคนมีความเชื่อว่าสถานที่ดังกล่าวเป็นสถานที่อยู่ของดวงวิญญาณบรรพบุรุษที่คอยดูแลปกป้องรักษาหมู่บ้านให้มีแต่ความสงบสุข ดังนั้น ในทุก ๆ ปีภายหลังจากเสร็จสิ้นฤดูการทำไร่ทำนา เมื่อได้เก็บเกี่ยวผลผลิตเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ชาวบ้านจะร่วมกันประกอบพิธีบวงสรวงดวงวิญญาณบรรพบุรุษที่คอนปุตตา เพื่อแสดงออกถึงความกตัญญูและเคารพต่อดวงวิญญาณพ่อปู่แม่ย่าที่ได้ดูแลหมู่บ้านให้มีแต่ความอยู่เย็นเป็นสุข และช่วยรักษาพืชผลให้มีแต่ความอุดมสมบูรณ์ แม้ชาวบ้านยังคงมีความเชื่อเคารพในเรื่องวิญญาณและสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ แต่ก็มีการประพฤติปฏิบัติตนตลอดถึงการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธศาสนาควบคู่กันไป ดังนั้น การประกอบประเพณีและพิธีกรรมในชุมชนจึงมีความเกี่ยวข้องกันทั้งด้านพุทธศาสนาและความเชื่อดั้งเดิม

ในส่วนของความสัมพันธ์กันของคนในชุมชน จะมีทั้งที่เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของความเป็นเครือญาติและความรู้สึกเป็นสมาชิกในชุมชนเดียวกัน การแบ่งแยกหมู่บ้านในการปกครองไม่ได้มีผลต่อระดับความสัมพันธ์ของคนในชุมชนมากนัก เพราะถึงแม้ในระยะเวลาต่อมาจะมีการแยกเป็นหมู่บ้านหลาย ๆ หมู่บ้านก็ตามที่ ความผูกพันความเกี่ยวข้องกันในลักษณะของความ เป็นเครือญาติยังคงมีอยู่ในชุมชน ชาวบ้านยังคงติดต่อพบปะกันและทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่นที่ส่วนใหญ่ยังคงทำร่วมกันและช่วยเหลืองานซึ่งกันและกัน การมีสถานศึกษาสำหรับบุตรหลานในชุมชนแห่งเดียวกัน และการมีสถาบันทางศาสนาที่เป็นแหล่งยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจสำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและทำบุญร่วมกัน นอกจากนั้น การที่ชุมชนยังคงรักษาประเพณีวัฒนธรรมและมีการประพฤติปฏิบัติร่วมกันมาอย่างต่อเนื่อง ยังเป็นส่วนสำคัญในการเชื่อมโยงคนในชุมชนให้มีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

1.2 พัฒนาการของวัดเกียรติแก้วสามัคคี

วัดเกียรติแก้วสามัคคีเป็นวัดประจำหมู่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้าน คือบ้านตะเคียนเหนือ ตะเคียนใต้ และบ้านเหล็ก ระยะเวลาในการก่อตั้งอยู่ในช่วงเดียวกันกับการตั้งหมู่บ้าน หลังจากที ชาวบ้านกลุ่มแรกได้อพยพมาตั้งบ้านเรือนในบริเวณพื้นที่บ้านตะเคียนในปัจจุบันไม่นานนัก เมื่อได้ตั้งบ้านเรือนเป็นหลักแหล่งแล้วจึงได้ร่วมกันสร้างวัดขึ้นเพื่อเป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ และสำหรับเป็นที่บำเพ็ญบุญกุศลในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ และใช้ชื่อวัดว่า “วัดบ้านตะเคียน” ตามชื่อหมู่บ้านแรก ในการสร้างวัดระยะแรกของชาวบ้านนั้นยังไม่ได้มีความมั่นคงถาวรเช่นในปัจจุบัน มีเพียงการสร้างเสนาสนะที่จำเป็นต่อการใช้สอยเท่านั้น เช่นกุฏิที่อยู่ของพระสงฆ์และศาลาสำหรับบำเพ็ญและประกอบศาสนกิจต่าง ๆ โดยใช้ไม้ที่ยังคงมีอยู่อย่างมากในขณะนั้นมา ก่อสร้าง แต่ก็มีช่วงระยะเวลาหนึ่งที่วัดกลายเป็นวัดร้างอยู่ประมาณ 20-30 ปี เมื่อเป็นวัดร้างที่ไม่มีพระสงฆ์อยู่จำพรรษา และชาวบ้านก็ไม่ได้ดูแลเอาใจใส่ สถานที่ตั้งวัดจึงได้รกร้างและกลายเป็นป่า ทัีบเช่นเดิม ชาวบ้านจึงได้ใช้ที่วัดเดิมเป็นป่าช้าประจำหมู่บ้านแทน พอมีกิจกรรมทางศาสนาและถึงวันสำคัญทางศาสนาแต่ละครั้ง ชาวบ้านจะไปร่วมกิจกรรมและทำบุญที่วัดบ้านศรีแก้วแทน

...ในช่วงนั้น ชาวบ้านมีประมาณ 30 ครอบครัว อาจจะเนื่องด้วยเกิดจากความแห้งแล้ง ชาวบ้านจึงไม่สามารถให้การบำรุงอุปถัมภ์พระสงฆ์ได้ จึงได้นิมนต์พระสงฆ์ให้ไปอยู่จำพรรษาที่วัดศรีแก้ว จนสถานที่ตั้งวัดรกร้างว่างเปล่ากลายเป็นป่าทัีบเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าเช่นเสือเป็นต้น ที่มักจะดักจับสุนัขของชาวบ้านไปกินเสมอ จนเป็นที่หวาดกลัวของชาวบ้านและตักเตือนลูกหลานไม่ให้เดินไปไหนคนเดียวกลัวจะเป็นอันตรายได้... (หลวงพ่อดุสข ปญญารโห, สัมภาษณ์)

ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2483 ภายหลังจากที่ชาวบ้านได้ขอตั้งบ้านตะเคียนเป็นหมู่ที่ 2 อย่างเป็นทางการแล้ว จึงได้มีการร่วมกันรื้อฟื้นก่อสร้างและบูรณะวัดขึ้นอีกครั้งในบริเวณที่เคยเป็นวัดมาแต่เดิม โดยมีพระอาจารย์ถวิล สุวรรณโชติ จากวัดบ้านศรีแก้วเป็นผู้นำชักชวนชาวบ้านในการสร้างวัดขึ้นใหม่ในครั้งนี้ ซึ่งภายหลังจากที่ได้บูรณะวัดขึ้นใหม่แล้วจะได้ตั้งชื่อวัดว่าวัดอะไรนั้น ไม่ปรากฏเป็นที่แน่ชัด จากการบอกเล่าของพระครูศรีรัตนภิรักษ์ เจ้าอาวาสรูปปัจจุบันบอกว่า ท่านเคยอ่านเจอในบันทึกฉบับหนึ่งถึงชื่อของวัดว่า “วัดจำปาแดง” แต่ชาวบ้านทั่วไปนิยมเรียกตามชื่อหมู่บ้านว่า “วัดบ้านตะเคียน” ตามเดิม ต่อมาในช่วงของพระครูรัตนภูมิพิจารณ์ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสรูปที่หนึ่งอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2499 ท่านจึงได้มีความดำริในการที่จะตั้งชื่อวัดขึ้นใหม่ เพื่อสร้างความสามัคคีร่วมกันขึ้นในจิตใจของชาวบ้านว่าเป็นวัดของทุกหมู่บ้าน

เพราะในขณะนั้นนอกจากวัดจะอยู่ในความอุปถัมภ์บำรุงจากศรัทธาชาวบ้านตะเคียนแล้วยังมีบ้านเหล็กรีกหมู่บ้านหนึ่งที่ทำให้ความอุปถัมภ์บำรุงวัดด้วยดีตลอดมา โดยท่านคิดว่าการที่จะตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งคงจะไม่เป็นการดี เพราะวัดนี้เป็นวัดที่เกิดจากความศรัทธาและความร่วมแรงร่วมใจจากชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้าน และตั้งมั่นอยู่ได้ก็เพราะความอุปถัมภ์ค้ำชูและแรงศรัทธาจากชาวบ้านทุกคนทั้ง 3 หมู่บ้าน ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดความแตกแยกกันและความรู้สึกที่ไม่ดีขึ้นในชุมชน ท่านจึงได้ตั้งชื่อวัดใหม่ว่า “วัดเกียรติแก้วสามัคคี” จนถึงปัจจุบัน

หลังจากที่ชาวบ้านได้ร่วมกันฟื้นฟูปฏิสังขรณ์ก่อตั้งวัดจนมั่นคงถาวรอีกครั้ง และมีพระสงฆ์อยู่จำพรรษาเรื่อยมามิได้ขาด นอกจากนั้นชาวบ้านก็ได้ร่วมกันพัฒนาและก่อสร้างเสนาสนะต่าง ๆ ขึ้นตามลำดับสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยของพระสงฆ์ และสำหรับประกอบพิธีกรรมและทำบุญในโอกาสต่าง ๆ ของชาวบ้านด้วย ซึ่งสิ่งก่อสร้างที่สำคัญภายในวัดได้แก่ อุโบสถ ศาลาการเปรียญและหอฉัน ศาลาบำเพ็ญกุศลและเมรุ กุฏิที่พักสงฆ์ ในปัจจุบันวัดเกียรติแก้วสามัคคีตั้งอยู่ที่เลขที่ 1 หมู่ 12 ตำบลศรีแก้ว อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ มีเนื้อที่ทั้งหมด 12 ไร่ 36 ตารางวา โดย

ทิศเหนือ ติดกับบ้านตะเคียนเหนือ

ทิศใต้ ติดกับบ้านตะเคียนใต้และโรงเรียนบ้านศรีแก้ว

ทิศตะวันออก ติดกับทางหลวงจังหวัดและบ้านเหล็ก

ทิศตะวันตก ติดกับบ้านตะเคียนเหนือ

นอกจากนั้นยังเป็นที่ตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมเกียรติแก้ววิทยา ซึ่งเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแผนกสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสำหรับพระภิกษุสามเณรในพื้นที่และชุมชนใกล้เคียง โดยมีพระครูศรีรัตนภิรักษ์ เป็นเจ้าอาวาสรูปปัจจุบันและดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอศรีรัตนะ

ความผูกพันกันระหว่างชาวบ้านที่มีต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ยังคงมีปฏิสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะยังเป็นวัดที่อยู่ในชุมชนชนบทนั้นยังต้องอาศัยความอุปถัมภ์และความช่วยเหลือจากชาวบ้านในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ทำให้วัดเกียรติแก้วสามัคคียังคงเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านทุกคนสามารถเข้าถึงและให้ประโยชน์ร่วมกันได้เป็นอย่างดี ความเชื่อในเรื่องบุญว่า การได้ทำบุญกับพระสงฆ์ได้อุปถัมภ์ศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง จะช่วยตนเองมีแต่ความสุขและบุญกุศลที่ได้ทำไว้ในชาตินี้จะติดตามตนเองไปในชาติภพหน้าได้ประสบแต่ความสุขความสบาย ดังนั้นเมื่อวัดมีกิจกรรมที่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากชาวบ้าน หรือเมื่อถึงงานประเพณีสำคัญทางศาสนา

ต่าง ๆ การขอรับบริจาคทรัพย์จากชาวบ้านเพื่อการทำนุบำรุงและร่วมทำบุญไว้ในพุทธศาสนาจึงได้รับความร่วมมือด้วยดีตลอดมา

...การทำบุญนั้น เราทำเพื่อประโยชน์ของศาสนาและเพื่อตนเองด้วย เพราะถ้าไม่ทำในจุดนี้แล้วก็ไม่รู้จะไปทำตรงไหนและรอทำเวลาไหน ถ้าละทิ้งศาสนาแล้วก็หมดกัน การจัดโครงการจัดกิจกรรมของวัดก็มีไม่ว่าจะเกิดประโยชน์แก่ศาสนาอย่างเดียว แต่ยังคงเกิดประโยชน์แก่ชาวบ้านด้วย เพราะชาวบ้านก็จะได้มีโอกาสทำบุญไปด้วย... (ประมวล ย่อมมี, สัมภาษณ์)

นอกจากความศรัทธาต่อศาสนาและความเชื่อในเรื่องการทำบุญ ที่ทำให้ชาวบ้านให้ความสำคัญต่อการอุปถัมภ์วัดแล้ว บทบาทของพระสงฆ์ก็นับว่าเป็นส่วนสำคัญเช่นกันที่มีผลต่อการเข้าวัดทำบุญของชาวบ้าน พระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางด้านจิตใจและเป็นพี่ที่ปรึกษาคอยชี้แนะทางในการดำเนินชีวิตของประชาชน การทำบทบาทหน้าที่ในลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้านยังก่อให้เกิดความเคารพความไว้วางใจต่อกัน การวางตัวที่เหมาะสมในฐานะพระสงฆ์ผู้ทรงศีลของเจ้าอาวาสวัดเกียรติกวีสวรรค์ และการให้ความสำคัญกับชาวบ้านทุกคน ให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษาแนะนำกับทุกคนอย่างเป็นกันเอง ส่งผลให้ความรู้สึกของชาวบ้านที่มีต่อเจ้าอาวาสก่อให้เกิดความรักความผูกพันระหว่างกัน และการพร้อมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

...การทำงานทั้งวัดและบ้านต้องร่วมมือและช่วยเหลือกัน เพราะถ้าชาวบ้านไม่ร่วมมือ วัดจัดกิจกรรมอะไรหลวงพ่อก็ทำไปคนเดียวไม่ได้ ชาวบ้านต้องช่วยเหลือและเขาก็อยากร่วมทำบุญทำกุศลด้วย ชาวบ้านเขาก็ให้ความเคารพรักต่อหลวงพ่อกันด้วยดี เพราะตั้งแต่ท่านเป็นเจ้าอาวาสและเจ้าคณะอำเภอมาก็ไม่เคยมีชาวบ้านโวยวายหรือต่อต้านท่าน มีแต่ท่านขออะไรชาวบ้านก็พร้อมให้ความร่วมมือสนับสนุนท่านเรื่อยมา และท่านก็ให้การช่วยเหลือต่อชาวบ้านและชุมชน เวลาชุมชนมีงานอะไร ท่านก็ให้ความช่วยเหลือเช่นกัน... (ประมวล ย่อมมี, สัมภาษณ์)

เมื่อวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของชุมชนต่อวัด พบว่าความสัมพันธ์ที่ชาวบ้านมีต่อวัดและพระสงฆ์เกิดจากทั้งตัวชาวบ้านและพระสงฆ์ ในส่วนของของชาวบ้านนั้น ความเป็นเครือญาติกันในชุมชนและความรู้สึกเป็นพวกพ้องเป็นชุมชนเดียวกัน ทำให้ชุมชนเกิดการช่วยเหลือกันและกัน และพร้อมที่จะช่วยกันทำกิจกรรมร่วมกันทั้งกิจกรรมชุมชนและกิจกรรมของวัด การนับถือพุทธศาสนาที่มีหลักคำสอนให้คนทำความดีละเว้นความชั่วได้ฝังรากลึกอยู่ในจิตใจของชาวบ้าน

ก่อให้เกิดจิตสำนึกที่จะร่วมกันอุปถัมภ์บำรุงพุทธศาสนาและดูแลวัดให้เจริญรุ่งเรือง ความเชื่อในเรื่องการทำบุญที่จะได้รับซึ่งทำให้ตนเองและครอบครัวได้รับความสุขจากการทำบุญ ย่อมเป็นปัจจัยที่ทำให้ชาวบ้านเกิดความผูกพันกับศาสนา มีความเชื่อและความศรัทธาต่อศาสนา และเกิดการประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนทางศาสนา ความผูกพันและความต้องการที่จะทำบุญและได้รับผลบุญทำให้ชาวบ้านเกิดความใกล้ชิดกับศาสนา และพร้อมให้ความช่วยเหลือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดดำเนินการ การวางตนอย่างเหมาะสมของเจ้าอาวาสเองทำให้ชาวบ้านเกิดความรัก ความศรัทธาในตัวท่าน ซึ่งก็ทำให้ชาวบ้านพร้อมให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในเวลาที่วัดดำเนินการกิจกรรมด้วยดีตลอดมา

ตอนที่ 2 พัฒนาการของโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

และการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ

1. สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญในปีแรก

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญของวัดเกียรติแก้วสามัคคี ได้เริ่มดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนเมื่อปี พ.ศ. 2541 โดยมีมูลเหตุในการก่อตั้งที่มาจากแนวคิดในการทำงานและการจัดการเรียนการสอนของพระครูศรีรัตนภิรักษ์ที่มองว่า สถาบันศาสนาและพระสงฆ์ควรจะต้องเข้าไปมีส่วนในการแก้ไขปัญหาสังคมและสงเคราะห์ชุมชน

...พระสงฆ์เราน่าจะมีส่วนได้ช่วยเหลืออะไรสังคมได้บ้าง ชาวบ้านและสังคมเขาได้ทำอะไรให้วัดอย่างมากมาย ดังนั้นเราต้องไม่เป็นผู้รอรับอย่างเดียว เมื่อมีโอกาสและยังมีความสามารถพอก็ต้องตอบแทนกลับเข้างานบ้าง อย่างเช่นการจัดภาคฤดูร้อนและการศึกษาของวัด ก็เพื่อที่จะช่วยเหลือแบ่งเบาภาระผู้ปกครองในการอบรมลูกหลานเขาให้เป็นคนดี และส่งเสริมให้เด็กที่ฐานะทางครอบครัวค่อนข้างยากจนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนเท่าที่ความสามารถของเขาจะมี นอกจากนั้นที่เราทำอย่างนี้ก็เท่ากับได้ทำงานให้ศาสนาด้วย ได้เผยแผ่ศาสนาให้เจริญและเป็นประโยชน์แก่สังคมด้วย... (พระครูศรีรัตนภิรักษ์, สัมภาษณ์)

และส่วนหนึ่งมาจากปรากฏการณ์จากการที่คณะสงฆ์ได้มีการจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนขึ้นในแต่ละปีในสมัยที่พระครูอรตกิจสุนทรเป็นเจ้าคณะอำเภอศรีรัตนะ ซึ่งผลจากการจัดโครงการดังกล่าวนี้ ได้มีสามเณรจำนวนหนึ่งที่ได้จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่

6 และเข้ามาบวชในโครงการ ซึ่งเมื่อผ่านการอบรมตามโครงการแล้ว มีความประสงค์ที่จะอยู่ต่อ และศึกษาเล่าเรียนในเพศสามเณร แต่เนื่องจากในพื้นที่ปกครองของคณะสงฆ์อำเภอศรีรัตนังเอง ยังไม่มีวัดใดที่ได้จัดการศึกษาอย่างเป็นทางการ เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรในเขตพื้นที่ปกครอง ทำให้สามเณรที่เหลือนอกโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนจำนวนหนึ่งที่ต้องการจะอยู่และเล่าเรียนต่อนั้น ต้องไปแสวงหาสถานที่ศึกษาเล่าเรียนในต่างถิ่นที่ห่างไกล จากปรากฏการณ์ดังกล่าว พอมาถึงปี 2541 ซึ่งได้มีการจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนขึ้นอีก เช่นทุกปีที่วัดจันทารามซึ่งมีพระครูอรุณกิจสุนทรเป็นเจ้าอาวาสและเจ้าคณะอำเภอในสมัยนั้น คณะผู้ดำเนินการจัดโครงการซึ่งมีพระครูศรีรัตนากิริรักษ์ (พระมหาพนาวลัย จุกกรมโม เลขานุการ เจ้าคณะอำเภอศรีรัตนังในขณะนั้น) ได้ปรึกษากับพระมหาพิเชษฐ์ ภาวธรรมโม ซึ่งเป็นคณะทำงาน ด้วยกันว่า ในเขตปกครองอำเภอศรีรัตนังนั้น ยังไม่มีวัดใดเลยที่จัดการศึกษาขึ้นเหมือนเขตปกครองอำเภออื่น ๆ จึงน่าจะลองจัดการศึกษาขึ้น เพื่อเป็นสถานศึกษาให้พระภิกษุสามเณรในอำเภอศรีรัตนังและในอำเภอใกล้เคียงได้มีที่ศึกษาเล่าเรียน

...เริ่มแรกจริง ๆ ก่อนที่จะได้มาจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ นั้น ก็เนื่องมาจากการจัดโครงการภาคฤดูร้อนที่วัดจันทาราม (วัดเจ้าคณะอำเภอศรีรัตนังองค์ก่อน) พอเสร็จโครงการแล้วก็มีพวกที่จบ ป.6 เยอะที่ไม่ลาสิกขา โดยมากก็พากันไปเรียนที่อื่น ๆ คือพอจบโครงการแล้วพวกที่ไม่สึกแต่อยากจะเรียนต่อก็พากันไปเรียนที่อื่น เราเองก็อยากจะช่วยเหลือสามเณรให้เขาไม่ต้องลำบากกับการหาที่เรียนที่อยู่ห่างไกล ก็เลยพากันมาคิดว่า ทำไมอำเภอศรีรัตนังเราถึงไม่มีใครจัดกัน ก็เลยปรึกษากับหลวงพ่อ (พระครูศรีรัตนากิริรักษ์) ว่า เราน่าจะลองทำดู ก็เลยพากันหาข้อมูลเลยว่าจะทำกันอย่างไรบ้าง พอเสร็จโครงการภาคฤดูร้อนปี 2541 ก็ดำเนินการทำเรื่องขอจัดตั้งและก็เปิดสอนในปีนั้นเลย แต่มาได้รับการอนุญาตในการจัดตั้งจริง ๆ ก็ประมาณเดือนธันวาคม ปี 2542... (พระมหาพิเชษฐ์ ภาวธรรมโม, สัมภาษณ์)

ในการเริ่มต้นการจัดการศึกษาของวัดนั้น ภายหลังจากที่โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนปี พ.ศ. 2541 สิ้นสุดลง ทางคณะทำงานก็ได้เร่งหาข้อมูลและศึกษาถึงวิธีการดำเนินการทั้งจากเอกสารต่าง ๆ และจากวัดอื่นที่ดำเนินการเรียนการสอนมาก่อนเพื่อให้ทันกับปีการศึกษา 2541 ในส่วนของอาคารเรียนก็ต้องทำเป็นอาคารเรียนชั่วคราว เพราะทางวัดเองก็ไม่ได้มีการเตรียมการในด้านนี้ไว้ก่อน โดยอาศัยความช่วยเหลือจากชาวบ้านทั้งด้านแรงกายในการช่วยสร้างและด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สร้างอาคารก็อาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่บ้าน เช่น การขอรับบริจาคไม้

และไม้ไผ่จากชาวบ้านมาสร้างอาคาร การได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากภายนอกในด้านงบประมาณต่าง ๆ ก็ยังไม่มี

...ตั้งแต่เริ่มแรกโดยมากก็สู้เองมาตลอดและก็อาศัยชาวบ้านด้วย คือชาวบ้านเขาก็จะช่วยเหลือ เพราะแต่ก่อนนี้อาคารเรียนเป็นอาคารไม้ไผ่ ใช้ต้นหมากมาทำเป็นผนังและไม้ไผ่ต่าง ๆ ก็ไม่ต้องซื้อ ชาวบ้านเขาจะบริจาคให้ ช่วงนั้นไม่มีงบประมาณอะไรเลย คือในปีแรกนี้ไม่มีอะไรเลย เพราะมาคิดทำกันตอนจบภาคฤดูร้อนแล้วเพิ่งมาทำมาสร้างกัน และกว่าจะเปิดสอนได้ในปีแรกนั้นก็ประมาณเดือนมิถุนายน ก็ได้อาศัยชาวบ้านนี้แหละเขาก็เห็นดีเห็นงามช่วยเหลือมาตลอด... (พระมหาพิเชษฐ ถาวรธมฺโม, สัมภาษณ์)

เมื่อการก่อสร้างอาคารเรียนชั่วคราวเสร็จแล้ว และพร้อมที่จะใช้เป็นสถานที่ทำการเรียนการสอน ในด้านของบุคลากรที่จะมาดำเนินการเรียนการสอนนั้น ทางวัดได้รับความช่วยเหลือจากอาจารย์ฆราวาสท่านหนึ่งซึ่งสอนอยู่ที่โรงเรียนศรีรัตนวิทยาได้มาร่วมคิดร่วมทำกับทางวัด และให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ตลอดถึงการติดต่อกหาครูที่จะมาทำการสอนให้ด้วย เมื่อได้บุคลากรที่พอจะดำเนินการสอนได้แล้ว แต่เนื่องจากว่าครูที่จะมาช่วยทำการสอนนั้น ส่วนใหญ่ก็เป็นครูที่สอนประจำอยู่ในโรงเรียนอยู่แล้ว จึงทำให้ต้องมีการปรับเวลาการเรียนการสอนออกไปเป็นช่วงหลังโรงเรียนทั่วไปเลิกแล้ว กล่าวคือในช่วงเช้าและช่วงบ่ายทางวัดก็จะทำการเรียนการสอนในส่วนของนักเรียนและบาลีก่อน ส่วนการเรียนแผนกสามัญนั้นจะเริ่มเรียนในเวลาประมาณ 16 นาฬิกาไปจนถึง 20 นาฬิกา เพราะจำเป็นต้องรอให้ครูที่จะมาทำการสอนนั้นเลิกจากเวลาราชการก่อนนั่นเอง โดยเหตุที่ในช่วงแรก ๆ ที่เปิดทำการเรียนการสอนนั้น ทางวัดเองก็ยังไม่สามารถที่จะจัดหาครูอัตราจ้างมาทำการสอนได้ทัน จึงจำเป็นต้องอาศัยครูที่สอนประจำอยู่ในโรงเรียนประถมบ้างโรงเรียนมัธยมบ้างมาทำการสอนไปก่อน โดยให้ค่าตอบแทนหรือค่าจ้างในการสอนเป็นคาบ ๆ ละประมาณ 60-70 บาท

อนึ่ง ในขณะที่ได้เปิดทำการเรียนการสอนในปีแรก ๆ นั้น ทางวัดเองยังไม่ได้รับใบอนุญาตในการจัดตั้งโรงเรียนจริง ๆ และก็ไม่รู้ว่าที่วัดทำเรื่องเสนอขอจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญไปนั้นจะได้รับการอนุมัติหรือไม่ ดังนั้น ในสถานการณ์เช่นนี้ วัดจำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นและความมั่นใจให้กับนักเรียนว่า การจัดการเรียนการสอนของวัดนั้นมีหน่วยงานที่ให้การรับรองการดำเนินการอยู่และการรับรองผลการเรียน เมื่อเรียนจบไปแล้วสามารถนำไปรับรองดังกล่าวไปสมัครเรียนในระดับอื่นของสถาบันการศึกษาได้เช่นกัน โดยในระยะแรกที่ยังไม่ได้รับการอนุญาตในการจัดตั้งนั้น ทางวัดได้ไปขอฝากเป็นสาขากับโรงเรียนศรีเกษตรวิทยา ซึ่งเป็นโรงเรียน

พระปริยัติธรรมแผนกสามัญของวัดเจียงอีศรีมงคลวราราม (วัดเจ้าคณะจังหวัดศรีสะเกษ) ไว้ก่อน แต่ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนนั้นวัดจะขอดำเนินการเอง

ในปีแรกที่ได้เปิดทำการเรียนการสอนนั้นมีนักเรียนรุ่นแรก 60 รูป ซึ่งเป็นสามเณรที่เหลือมาจากโครงการภาคฤดูร้อนและที่บวชเพิ่มตามมาทีหลัง งบประมาณในการดำเนินการด้านต่าง ๆ เช่น ค่าจ้างครูสอน ค่าอุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นต้นนั้น ในระยะแรกก็อาศัยทุนเดิมของวัดใช้จ่ายบวกกับทุนที่ชาวบ้านบริจาคช่วยส่วนหนึ่ง เพราะว่าในช่วงปีแรกที่เปิดทำการเรียนการสอนนั้น วัดก็ยังไม่ได้รับใบอนุญาตการจัดตั้งโรงเรียนปริยัติสามัญ ดังนั้นการช่วยเหลือสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงยังไม่มี อาศัยศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อวัดเสียเป็นส่วนใหญ่ ต่อเมื่อวัดได้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งในช่วงปลายปี 2542 ซึ่งทำให้การจัดตั้งโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอนมีสถานะที่ถูกต้อง และได้รับการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบคือ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ แต่ลำพังเพียงงบประมาณที่ได้รับจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติก็ยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ ดังนั้นวัดจึงต้องทำงานในลักษณะ “ทำไป หาไป”

...งบประมาณหรือทุนจนถึงขณะนี้ ส่วนหนึ่งก็คือจากสำนักพุทธฯ ที่เหลือก็เป็นทางวัดหาเอง โดยหลวงพ่ोज้าอาวาสจะเป็นคนหาเสียส่วนใหญ่ ท่านจะเป็นผู้รับผิดชอบเองเลย อย่างการสร้างอาคารเรียนหลังใหม่ ก็ได้รับงบจากสำนักพุทธฯแค่ 2 แสน นอกนั้นก็ค้นหากันเอง ส่วนงบด้านการจัดการศึกษา สำนักพุทธฯจะจัดสรรงบให้ตามจำนวนนักเรียน ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วก็จะได้ประมาณ 4,000 กว่าบาทต่อหัวต่อปี ซึ่งถ้าเทียบกับโรงเรียนข้างนอกแล้วเราไม่ได้ครึ่งหนึ่งของเขาคด้วยซ้ำ...(พระมหาพิเชษฐ ภาวธรรมโม, สัมภาษณ์)

หลังจากที่ได้เปิดทำการเรียนการสอนในปีแรกกับจำนวนนักเรียนรุ่นแรก 60 รูปในลักษณะแบบไม่ทันตั้งตัว และเมื่อวัดได้รับอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนได้อย่างถูกต้องแล้ว จึงมีการสรรหานักเรียนเพื่อให้เข้ามาบวชเรียนในปีต่อไป โดยใช้วิธีการออกแนะแนวประชาสัมพันธ์ตามโรงเรียนต่างๆ ในช่วงก่อนปิดเทอมด้วย และการขอความร่วมมือไปยังชุมชนต่างๆ ช่วยประกาศตามหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน อีกส่วนหนึ่งก็จะให้สามเณรที่เป็นนักเรียนในสังกัดออกไปบอกต่อหรือไปชักชวนเพื่อนฝูงรุ่นน้องในหมู่บ้านเดียวกันได้มาบวชเรียนเช่นตนเอง โดยอาศัยโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเป็นตัวเชื่อม

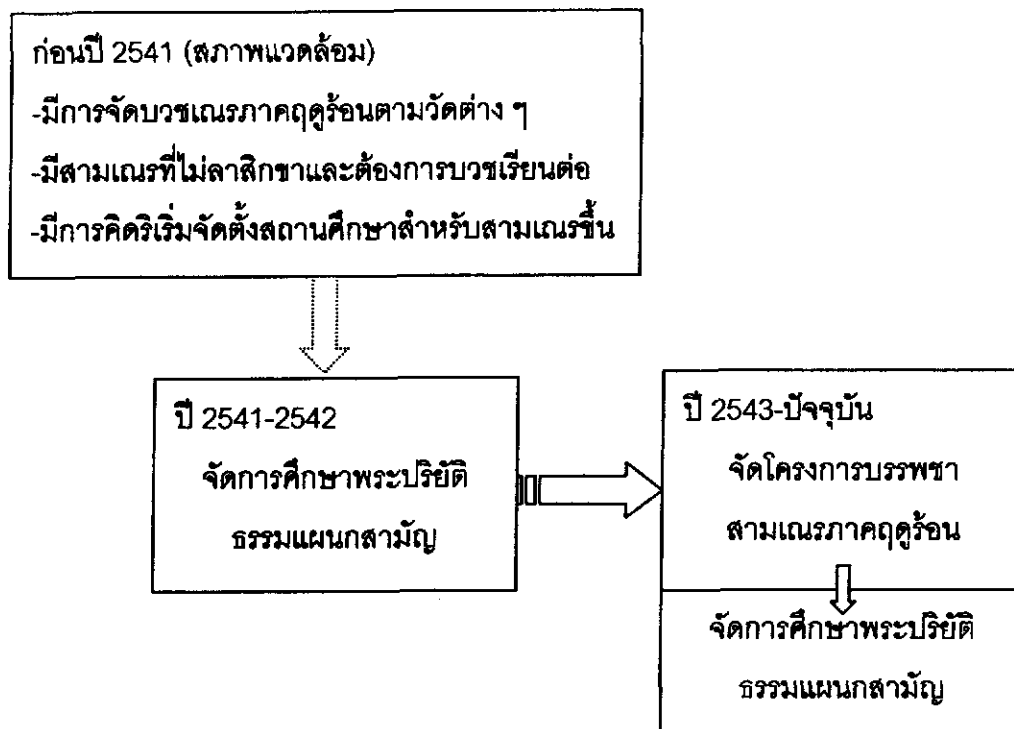
...สามเณรที่เข้ามาเรียนส่วนใหญ่เราได้มาจากโครงการภาคฤดูร้อน คือเราประชาสัมพันธ์และจัดโครงการภาคฤดูร้อนไปด้วย พอเขาเข้ามาบวชในโครงการ

แล้วเราค่อยดึงเอาเขาในช่วงนั้น และนักเรียนบางคนที่จะเข้ามาบวชเรียนนั้นตอนแรกไม่ได้มีความตั้งใจ หลายๆ คนไม่ได้ตั้งใจจะบวชเลย แต่พอเห็นการบวชภาคฤดูร้อนก็จะเข้ามาบวชภาคฤดูร้อนก่อน แต่พอบวชเข้ามาแล้วใจมันอยากอยู่ก็เลยอยู่ต่อ บางคนไปสมัครเรียนไว้ก่อนแล้วก็มาบวชภาคฤดูร้อนแล้วไม่อยากจะเลิกก็เลยอยู่ต่อ อย่างนี้ก็มี... (พระมหาพิเชษฐ ภาวธรรมโม, สัมภาษณ์)

จากสภาพที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญของวัดเกียรตินี้แล้วสามัคคี เกิดจากปรากฏการณ์ที่เยาวชนเข้ามาบวชในโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนแล้ว เมื่อสิ้นสุดโครงการก็มีสามเณรส่วนหนึ่งที่ไม่ลาสิกขาและมีความประสงค์ที่จะอยู่เรียนต่อ แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ใดในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอศรีรัตนบุรีที่ได้จัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญขึ้นเพื่อรองรับความต้องการด้านการศึกษานี้ของสามเณรเหล่านั้น ซึ่งก็ทำให้สามเณรต้องชวนชวนหาสถานที่เล่าเรียนตามวัดต่าง ๆ นอกพื้นที่ด้วยตนเอง จากปรากฏการณ์ดังกล่าวได้เป็นจุดเริ่มต้นให้มีการคิดริเริ่มกันในการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญขึ้น เพื่อเป็นสถานศึกษาให้กับพระภิกษุสามเณรที่บวชอยู่ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอศรีรัตนบุรีและอำเภอใกล้เคียงได้ศึกษาเล่าเรียน และได้จัดการศึกษาแผนกนี้ขึ้นแล้ว จำเป็นที่จะต้องหานักเรียนให้เข้ามาเรียนในแต่ละปีมิให้ขาด ซึ่งส่งผลให้ทางวัดมีความจำเป็นต้องจัดกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมต่อเนื่องไปยังการจัดการศึกษาของวัด คือโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนขึ้นในปี 2543 เพื่อนำเอากลุ่มสามเณรที่ต้องการบวชเรียนเข้าศึกษาต่อในส่วนของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญของวัดต่อไป

แผนภูมิที่ 4.1

ช่วงเวลาการจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนและ
การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ
ของวัดเกียรติแก้วสามัคคี



2. การจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

จากการที่วัดเกียรติแก้วสามัคคีได้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญขึ้น และได้เปิดทำการเรียนการสอนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 แล้วนั้น ส่งผลให้วัดต้องดำเนินการในการที่จะแสวงหานักเรียนเข้ามาเรียนในแต่ละปี ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2543 ทางวัดจึงได้จัดกิจกรรมโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนขึ้น เพื่อเป็นช่องทางให้เด็กได้เข้ามาบวชในโครงการและอยู่เรียนต่อในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญของทางวัด ซึ่งเดิมทีนั้นโครงการดังกล่าวทางวัดยังไม่ได้มีการจัดเป็นประจำทุกปีเหมือนเช่นปัจจุบันนี้ เพราะเป็นโครงการที่จัดขึ้นในนามของคณะสงฆ์อำเภอศรีรัตนะ ซึ่งจะเวียนให้วัดต่างๆ ในเขตปกครองได้สับเปลี่ยนกันจัดในแต่ละปี แต่ตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา ทางวัดเกียรติแก้วสามัคคีจึงได้กำหนดให้มีการจัดโครงการ

บรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนขึ้นในวัดระหว่างเดือนเมษายนเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้วัตถุประสงค์ในการจัดนั้นเพื่อ

1. ให้เด็กและเยาวชนได้เข้าถึงธรรมะ ตลอดจนขัดเกลาจิตใจให้มีศีลธรรมและจริยธรรม สามารถดำรงชีพเข้ากับสังคมในยุคปัจจุบันได้
2. ให้เด็กและเยาวชนหลีกเลี่ยงไกลยาเสพติด
3. เตรียมความพร้อมที่จะเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย
4. เป็นเยาวชนที่ดี ไม่ก่อให้เกิดภาระแก่สังคม
5. ได้ศึกษาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา และสามารถนำหลักธรรมเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้และปฏิบัติ อีกทั้งจะได้เข้าถึงในสพระธรรมและเป็นศาสนทายาทของพุทธศาสนิกชนที่ดีต่อไป

การจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนจึงเป็นกิจกรรมที่มุ่งอบรมเยาวชนชายทั่วไปที่มีอายุระหว่าง 10 ปีขึ้นไปได้ใช้เวลาว่างในช่วงปิดภาคเรียนเข้ามาบรรพชาเป็นสามเณรเพื่อศึกษาหลักธรรมทางพุทธศาสนา การฝึกสมาธิเพื่อขัดเกลาจิตใจและการฝึกตนให้รู้จักเป็นคนมีระเบียบวินัยมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ เพราะเมื่อตนเองได้สมัครใจที่จะเข้ามาบวชในโครงการแล้ว ตลอดเวลาที่อยู่ในโครงการสามเณรน้อยเหล่านี้จะต้องรู้จักช่วยเหลือตัวเองในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การซักผ้าถูผ้าห่ม การล้างถ้วยชาม การเก็บกวาดที่นอน เป็นต้น นอกจากนั้นยังเป็นการฝึกให้เด็กมีความอดทนต่อความลำบาก เพราะผู้ที่เข้ามาบวชในโครงการไม่ว่าจะเป็นวัยเด็กหรือวัยรุ่นก็ตาม ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่ทางโครงการกำหนดขึ้น เช่น ต้องตื่นตั้งแต่เวลา 04.00 น. เพื่อทำวัตรสวดมนต์ เจริญภาวนา ต้องเข้ารับการอบรมหรือฟังการบรรยายจากวิทยากร และต้องเข้าเรียนวิชาการทางพุทธศาสนา เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมและกฎระเบียบเหล่านี้ถือว่าเป็นเรื่องที่หนักมากสำหรับสามเณรน้อย จากที่เคยอยู่กับพ่อแม่ไม่ต้องรับผิดชอบอะไรมากมายนัก ไม่ต้องตื่นแต่เช้ามืดหรือไม่ต้องซักเสื้อผ้าด้วยตนเอง เป็นต้น ดังนั้น โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนนอกจากจะทำให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาพุทธศาสนาและมีความเข้าใจในหลักธรรมในฐานะที่นับถือ ศาสนาพุทธเป็นพุทธบริษัทที่ดี ก็ยังได้มีโอกาสฝึกฝนตนเองให้รู้จักรับผิดชอบช่วยเหลือตนเองได้ในระดับหนึ่ง

การจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนซึ่งจะจัดในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี ทางวัดได้มีการเตรียมการและดำเนินการเป็นลำดับ ตลอดถึงการได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ช่วงเวลาก่อนที่โรงเรียนของวัดและโรงเรียนทั่วไปจะได้เปิดภาคเรียนลง ทางวัดโดยการนำของเจ้าอาวาสและคณะทำงานก็จะมีการทำหนังสือเพื่อนำเสนอโครงการต่อเจ้าคณะพระสังฆาธิการผู้ปกครองตามลำดับ เพื่อขอความเห็นชอบและอนุมัติการจัดโครงการจากคณะสงฆ์ เมื่อผ่านการเห็นชอบจากเจ้าคณะผู้ปกครองให้จัดโครงการได้แล้ว ทางวัดก็จัดการเรียกประชุมร่วมกันกับผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน กรรมการวัดและชาวบ้าน เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันในการจัดโครงการเพื่อให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ในการประชุมร่วมกันนี้เพื่อจะได้รับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายและนำมาเป็นข้อมูลวางแผนในการดำเนินการ ตลอดจนการจัดแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบดูแลว่าใครจะมีส่วนเกี่ยวข้องในด้านใดบ้าง โดยเฉพาะชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้านที่จะต้องช่วยกันดูแลรับผิดชอบ โดยการจัดกันเป็นกลุ่มมาคอยดูแลตามวาระที่ได้รับมอบหมายพลัดเปลี่ยนกันไปตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ

...เวลาวัดจัดงานหรือกิจกรรมอะไร เราจะมีหนังสือเชิญผู้นำและชาวบ้านมาร่วมประชุมปรึกษาหารือทุกครั้ง เพราะเราคิดว่าวัดยังต้องอาศัยชาวบ้านอยู่ การให้เขาได้ร่วมรับรู้รับฟังและเสนอวิธีการทำงานเท่ากับเป็นการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของงานร่วมกัน เขาก็จะให้ความสำคัญต่อเรา ถ้าทำอะไรก็ตามแล้วชาวบ้านไม่รับรู้หรือไม่สนับสนุน แม้จะมีความพร้อมในด้านอื่นก็ยากที่เราจะทำอะไรสำเร็จได้... (พระมหาพิเชษฐ ถาวรธมฺโม, สัมภาษณ์)

...การทำงานอะไรไม่ว่าจะเป็นในวัดหรือในหมู่บ้าน ผู้นำจะต้องออกนำก่อน อย่างผมในฐานะที่เป็นผู้ใหญ่บ้านเวลามีงานอะไรหรือทำอะไรเราจะต้องทำก่อนแสดงให้ชาวบ้านเขาเห็นเป็นตัวอย่างก่อน ชาวบ้านเขาถึงจะยอมให้ความร่วมมือด้วยอย่างงานภาคฤดูร้อนเวลาหลวงพ่อกำนันขออะไร เราจะต้องเป็นผู้นำและชักชวนชาวบ้านทำด้วยกัน... (ประมวล ย่อมมี, สัมภาษณ์)

เมื่อได้มีการกำหนดโครงการและมีการประชุมเตรียมงานจัดแบ่งหน้าที่กันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ในส่วนของทางวัดที่จะต้องทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดโครงการให้เป็นที่รับทราบโดยทั่วไป โดยในเบื้องต้นจะมีการเผยแพร่ไปตามโรงเรียนต่าง ๆ มีการส่งหนังสือถึงโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายให้ช่วยประชาสัมพันธ์ข่าวการจัดโครงการของทางวัดให้นักเรียนได้รับทราบ นอกจากนั้น ทางวัดก็จะมีการส่งคณะทำงานไปยังโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อร่วมพูดคุยและทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมโครงการภาคฤดูร้อน ทั้งระยะเวลาของการรับสมัคร ระยะเวลาของการอบรม วิธีการจัดอบรม และประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ นอกจากการประชาสัมพันธ์ตามโรงเรียนต่าง ๆ แล้ว ทางวัดเองก็จะส่งหนังสือประชาสัมพันธ์ไปยัง

หมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อขอความร่วมมือจากผู้นำหมู่บ้านได้ช่วยประกาศข่าวการจัดโครงการออกทาง
หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน

อีกส่วนหนึ่งที่สำคัญอย่างมากที่จะทำให้โครงการดำเนินไปได้ตั้งแต่ต้นจนจบก็คือ การที่
มีประชาชนมารับเป็นเจ้าภาพอุปถัมภ์ดูแลในด้านต่าง ๆ เช่น เจ้าภาพถวายภัตตาหารเช้า-เพล
เจ้าภาพถวายน้ำปานะ เป็นต้น แต่การที่ทำให้ประชาชนทั่วไปมารับเป็นเจ้าภาพพร้อมนั้น นอกจาก
จะออกประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ แล้ว ทางวัดจะส่งหนังสือไปยังหมู่บ้านและหน่วยงานต่าง ๆ
เพื่อขอความอุปถัมภ์รับเป็นเจ้าภาพตามที่เห็นสมควร ซึ่งโดยมากทางวัดจะระบุรายการที่จะให้รับ
เป็นเจ้าภาพและกำหนดวันที่ให้เรียบร้อย เพื่อจะได้กระจายไปในแต่ละวันให้ครบทุกวัน เพราะถ้า
ไม่มีการกำหนดรายการให้บางที่ก็ก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น บางวันที่มีเจ้าภาพเยอะอาหารการ
ฉันก็จะมีเยอะจนบางครั้งเหลือทิ้งก็มี บางวันมีเจ้าภาพน้อยอาหารก็จะน้อยตามไปด้วย จน
บางครั้งก็ไม่เพียงพอที่จะถวายสามเณรได้อย่างทั่วถึง เป็นต้น เมื่อวัดได้ขอความอุปถัมภ์ไปยัง
หมู่บ้านและหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ก็ได้รับความร่วมมือในการรับเป็นเจ้าภาพตามที่วัดได้ขอ
มาด้วยดี

...เท่าที่วัดได้จัดมาและทำหนังสือขอไปยังหมู่บ้านและคนทั่วไป ก็จะได้รับ การ
ตอบรับด้วยดีเสมอมา บางครั้งก็ได้มากกว่าที่เราคิดไว้อีก คือนอกจากเขาจะ
จัดทำภัตตาหารมาถวายตามที่เราขอไป บางที่เขาจะมีการรวบรวมปัจจัยนำมา
ถวายด้วยอีกส่วนหนึ่ง... (พระครูศรีรัตนภิรักษ์, สัมภาษณ์)

เมื่อได้มีการเตรียมการในเบื้องต้นทั้งการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันทั้ง 3 หมู่บ้าน และ
การประชาสัมพันธ์เผยแพร่การจัดโครงการ การขอความอุปถัมภ์ร่วมเป็นเจ้าภาพไปยังผู้มีจิต
ศรัทธาทั่วไปแล้ว ในช่วงที่ใกล้จะถึงวันเริ่มโครงการนั้น ผู้ปกครองจะทยอยนำบุตรหลานของตนมา
สมัครเพื่อแสดงความจำนงที่จะบวชในโครงการและรับทราบกำหนดการต่าง ๆ ซึ่งในช่วงนี้ทางวัด
จะยังไม่รับเด็กให้พักอยู่ที่วัดเลย แต่จะให้ผู้ปกครองนำเด็กมามอบให้กับทางวัดอีกทีก่อนถึง
กำหนดการวันบรรพชา เพื่อจะได้ทำการฝึกซ้อมให้เกิดความพร้อมและเป็นการให้เด็กได้สร้าง
ความคุ้นเคยสนิทสนมระหว่างกัน ซึ่งจะทำให้เด็กไม่มีความรู้สึกหว้าเหวและโดดเดี่ยว และในช่วงที่
เด็กมาอยู่ฝึกซ้อมนั้น เด็กก็จะได้ทดสอบสภาพจิตใจของตนเองด้วยว่าจะสามารถเข้าบรรพชาเพื่อ
รับการอบรมจนตลอดโครงการได้หรือไม่ เพราะเด็กบางคนมาด้วยความนึกสนุกอยากตามเพื่อน
แต่พอได้มาเจอสภาพความเป็นอยู่ที่ตนเองไม่เคยทำและทนอยู่ไม่ได้ก็จะถอนตัวก่อน แต่ก็มีส่วน
น้อยที่เด็กจะล้มเลิกความตั้งใจกลางคันไม่เข้าบวชในโครงการ โดยมากระยะเวลาในการรับมอบ
เด็กจากผู้ปกครองมาฝึกซ้อมเพื่อสร้างความพร้อมให้กับเด็กที่จะบวชนั้น จะใช้เวลาประมาณ 3-4

วัน ดังนั้น ในช่วงนี้เด็กจะมาพักกินนอนอยู่ที่วัดจนถึงวันบวช ซึ่งก็เป็นภาระหน้าที่ของวัดที่จะต้องดูแลในเรื่องความเป็นอยู่ ที่พักอาศัย และอาหารการกิน ทางคณะทำงานทั้งฝ่ายพระสงฆ์และชาวบ้านที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ด้านต่าง ๆ ก็จะเริ่มทำหน้าที่ของแต่ละฝ่าย เช่น ชาวบ้านที่มีหน้าที่ดูแลเรื่องอาหารซึ่งได้แบ่งกันเป็นกลุ่มให้รับผิดชอบตามวาระของแต่ละกลุ่มก็จะมาทำงานกันอย่างระมัดระวัง

การเข้ามาบรรพชาของเยาวชน

เยาวชนที่เข้ามาบวชในโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน และมีส่วนหนึ่งที่ประสงค์จะอยู่เรียนต่อในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญของวัดเกียรตินาคามัคคีนัน ส่วนใหญ่จะเป็นเยาวชนที่มาจากหมู่บ้านใกล้เคียงซึ่งหลังจากที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และไม่ได้เข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั่วไป จึงได้เข้ามาบวชเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญของวัดโดยผ่านโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนที่ทางวัดจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เพราะก่อนที่เยาวชนทุกคนจะได้เข้ามาบวชนั้น ส่วนใหญ่ก็รู้มาก่อนแล้วว่าวัดมีโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา ถึงกระนั้น เยาวชนที่เข้ามาบวชในโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนและบวชเรียนต่อนั้นมี 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ

1. กลุ่มที่เข้ามาบวชเองด้วยความสมัครใจ สามเณรกลุ่มนี้มีความตั้งใจที่จะบวชเป็นเบื้องต้น โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองให้เข้ามาบวชภาคฤดูร้อน เพื่อให้ได้รับการฝึกอบรมจากพระอาจารย์ในเรื่องศีลธรรมจริยธรรม และได้ศึกษาหลักธรรมคำสอนที่จะช่วยขัดเกลาจิตใจให้เป็นเด็กที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ในระยะแรกนั้นความต้องการของสามเณรไม่ได้คิดหรือตั้งใจไกลไปถึงการอยู่เรียนต่อ แต่เมื่อได้รับคำแนะนำและการโน้มน้าวจากพระอาจารย์ในขณะที่ยังอยู่อบรมในโครงการถึงข้อดีของการบวชเรียน เช่น การบวชเรียนเป็นการเรียนที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ช่วยลดภาระของทางครอบครัวได้ และไม่ต้องทำให้พ่อแม่เป็นห่วงเหมือนการเรียนข้างนอก เป็นต้น การได้รับคำแนะนำจากพระอาจารย์และความต้องการของพ่อแม่ที่อยากจะให้ลูกได้บวชเรียนมากกว่าที่จะลาสิกขาออกมาเรียน ทำให้สามเณรตัดสินใจไม่ลาสิกขาและอยู่เรียนต่อในโรงเรียนของวัด

2. กลุ่มที่เข้ามาบวชด้วยการชักชวนจากคนอื่น สามเณรกลุ่มนี้ในเบื้องต้นไม่ได้มีความสนใจและต้องการที่จะบวชเรียน แต่ได้รับการชักจูงจากสามเณรที่ได้เข้ามาบวชเรียนก่อนซึ่งมาจากหมู่บ้านเดียวกัน และมีความสนิทสนมคุ้นเคยกันตั้งแต่เมื่อครั้งเรียนอยู่ในระดับประถมศึกษา

ถึงการบวชสามเณรในโครงการภาคฤดูร้อน การที่อยู่ในวัยใกล้เคียงกันและคุ้นเคยกันอยู่ก่อนแล้ว ย่อมเป็นการง่ายที่จะพูดชักจูงรุ่นน้องให้เข้ามาบวชเรียนเหมือนตนเอง ซึ่งต่อมาเมื่อได้เข้ามาบวช และรับการอบรมในโครงการ ได้ศึกษาถึงหลักธรรมคำสอนที่ช่วยขัดเกลานิสสัยให้รู้จักดีชั่ว และการได้ฝึกปฏิบัติด้านสมาธิภาวนาให้เกิดความเข้าใจต่อหลักความเป็นจริงมากขึ้น ย่อมเป็นปัจจัยให้มองเห็นถึงประโยชน์ตนเองในอนาคต และได้รับคำแนะนำจากพระอาจารย์ถึงข้อดีหลายประการ ในการบวชเรียน และความต้องของพ่อแม่ที่อยากจะให้บวชเรียนต่อไปเช่นกัน การได้คลุกคลีอยู่กับ สภาพแวดล้อมที่ดีงาม มีพระอาจารย์ซึ่งเปรียบเสมือนกัลยาณมิตรที่คอยแนะนำสั่งสอน เหล่านี้ ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้สามเณรเปลี่ยนความคิดในการบวชเรียนต่อ

เมื่อถึงกำหนดการวันบวช ในวันนั้นจะมีประชาชนมาร่วมงานกันเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะพ่อแม่ผู้ปกครองและญาติของเด็กที่จะบวชนั้น จะทยอยพากันมาแต่เช้าเพื่อร่วมในพิธี งานบวชของบุตรหลาน ผู้ปกครองโดยมากจะสนับสนุนและยินดีกับการที่บุตรหลานได้เข้ามาบวช ในพุทธศาสนาแม้จะเป็นระยะเวลาสั้น ๆ ก็ตาม ต่างก็มีความเชื่อว่าหลักธรรมคำสอนของพุทธ ศาสนาจะช่วยขัดเกลาจิตใจบุตรหลานของให้เป็นคนดีมีศีลธรรมได้ดีขึ้น

...ฉันดีใจที่หลานได้มาบวชเณรภาคฤดูร้อน ส่วนตัวก็อยากจะให้เขาบวชอยู่แล้ว แต่ก็ไม่ได้บังคับเขาอยู่ที่ความสมัครใจของเขา เพราะอยู่ข้างนอกแต่ตัวก็ไม่ได้ทำอะไรเป็นชิ้นเป็นอัน บางทีก็อดเป็นห่วงไม่ได้ว่าเขาจะไปทำอะไรที่ไม่ดีบ้าง กลัวจะไปติดยาเสพติดบ้าง แต่เมื่อได้มาบวชก็สบายใจมีพระท่านคอยอบรมสั่งสอนดูแลให้รู้จักบาปบุญคุณโทษ... (คอน โสตามุก, สัมภาษณ์)

นอกจากความเชื่อและความศรัทธาต่อพุทธศาสนาแล้ว ค่านิยมและประเพณีเกี่ยวกับการบวชยังคงมีอยู่ในชุมชนอย่างแน่นแฟ้น กล่าวคือค่านิยมในเรื่องการบวชเพื่อทดแทนคุณพ่อแม่ และการได้บุญจากการบวชของลูก พ่อแม่ผู้ปกครองจึงนิยมให้บุตรหลานของตนได้บวชเมื่อมี โอกาส

...ฉันก็อยากจะให้เขาบวชให้สักครั้งจะบวชเป็นพระเป็นเณรก็ได้ แต่ก็ไม่ได้บังคับ ให้เขาบวชหรอก แต่เมื่อเขาอยากบวชก็ดีใจ นอกจากจะได้เล่าเรียนธรรมะแล้ว ก็ ยังได้ทดแทนบุญคุณให้กับพ่อแม่ตั้งแต่ยังเป็นเด็กด้วย เพราะถ้ารอให้เขาเป็น ผู้ใหญ่ได้ทำการงานก่อน ก็อาจจะไม่มีโอกาสได้บวชให้ฉัน ถึงลูกเขาจะบวชเป็น เณรก็ไม่เป็นไร พ่อแม่ก็ได้บุญเหมือนกันและมีความสุขที่ได้เห็นลูกห่ม ผ้าเหลือง... (บรรจบ ไชยพันธ์, สัมภาษณ์)

หลังจากที่เด็กได้บวชเป็นสามเณรในโครงการแล้ว ตลอดระยะเวลาของการจัดโครงการที่ได้กำหนดไว้จะเป็นช่วงของการอบรมให้ความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไป และเป็นช่วงของการฝึกให้สามเณรได้รู้จักรับผิดชอบและช่วยเหลือตัวเองจากการร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ วิธีการในการอบรมตลอดโครงการนั้นจะแบ่งเป็น 2 ภาคใหญ่ ๆ คือ

ภาคทฤษฎี ได้แก่ การจัดให้สามเณรได้เรียนวิชาการทางศาสนา และการเข้าฟังการบรรยายถวายเป็นความรู้จากวิทยากรพิเศษทั้งที่เป็นพระสงฆ์และฆราวาส วิชาการที่จะทำการเรียนการสอนในโครงการนั้นมีอยู่ 3 วิชาหลัก คือ วิชาพุทธประวัติ วิชาธรรม และวิชาศาสนพิธี นอกนั้นก็อาจจะมีการเสริมวิชาอื่นเข้าด้วย เช่น วิชาวัฒนธรรมไทย วิชาภาษาอังกฤษ เป็นต้น ซึ่งวิชาเหล่านี้จะมีสอบการวัดผลประเมินความรู้ในช่วงท้าย

ภาคปฏิบัติ ได้แก่ การทำวัตรสวดมนต์และการให้สามเณรได้ฝึกสมาธิมีการเดินจงกรมและนั่งสมาธิ นับว่าการเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนานั้นบรรพชิตจำเป็นต้องอาศัยบุคคลอื่นในการเลี้ยงชีวิตตามที่พระบรมศาสดาทรงอนุญาต คือการบิณฑบาตเลี้ยงชีพ เพื่อเป็นการปลดปล่อยตนเองความเป็นผู้มักมาก ดังนั้นเพื่อเป็นการทดแทนคุณของพุทธศาสนิกชนที่ให้การอุปถัมภ์บำรุง สามเณรที่เข้ามาบวชในโครงการจะต้องทำวัตรสวดมนต์เข้าเียนและแผ่เมตตาอุทิศส่วนกุศลไปให้แก่เจ้าภาพและสรรพสัตว์

...เณรที่เข้ามาบวชทุกรูปจะต้องร่วมกันทำวัตรสวดมนต์ เพราะพระเณรเราต้องอาศัยญาติโยมเขาเลี้ยงชีวิต ญาติโยมเขาเป็นผู้มีบุญคุณต่อเราเปรียบเสมือนกับพ่อแม่ที่ให้การเลี้ยงดูลูก เราจึงเป็นเสมือนเป็นหนี้บุญคุณต่อเขาซึ่งจะต้องทดแทนและสิ่งที่จะทดแทนและเลี้ยงหนี้ได้นั้นก็อาศัยการประพฤติปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัยของเรา และลงทำวัตรสวดมนต์เพื่ออุทิศส่วนบุญไปให้เขาดังนั้น เณรทุกรูปจะต้องลงทำวัตรสวดมนต์เข้า-เียนทุกวัน เว้นไว้แต่ไม่สบาย...
(พระครูศรีวิธานาภิรักษ์, สัมภาษณ์)

ส่วนการให้สามเณรได้ฝึกเดินจงกรมและนั่งสมาธินั้นเป็นการฝึกหัดทางด้านจิตใจให้รู้เท่าทันกับอารมณ์ที่มากกระทบเข้า ซึ่งอาจจะเป็นในส่วนทั้งพอใจและไม่พอใจ และให้รู้จักยับยั้งชั่งใจไม่ให้ทำในสิ่งที่เป็นบาปอกุศล รู้ผิดชอบชั่วดี เป็นต้น นอกจากการอบรมที่มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติแล้ว ก็ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่จะให้สามเณรได้ทำเพื่อพัฒนาตนเองให้รู้จักรับผิดชอบและรู้จักหน้าที่ของตนไม่เฉพาะในช่วงที่อยู่ในโครงการ แต่จะฝึกให้เคยชินและติดตัวเขาตลอดไปแม้สิ้นสุดโครงการแล้วก็สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ เช่น การซักผ้าถูผ้าห่มด้วยตนเอง เป็นต้น

...ในการอบรมสามเณร เราไม่ได้เน้นให้เขาได้เรียนรู้เฉพาะวิชาการเท่านั้น แต่สิ่งหนึ่งที่เรายากจะให้เขาได้ไปจากการมาบวชในโครงการภาคฤดูร้อนครั้งนี้ ก็คือการรู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและรู้จักช่วยเหลือตนเองได้ เป็นเด็กที่รู้จักล้มมา คารวะ อ่อนน้อมต่อผู้หลักผู้ใหญ่ ซึ่งที่ผ่าน ๆ มาก็คมีเยอะที่แต่ก่อนนั้นไม่เคยยกมือไหว้พ่อแม่ แต่พอได้มาบวชมาอบรมแล้วสีกออกไปก็รู้จักไหว้พ่อแม่ปู่ย่าตายาย อย่างนี้เป็นต้น... (พระครูศรีรัตนภิรักษ์, สัมภาษณ์)

กิจกรรมอีกอย่างหนึ่งที่คณะพระวิทยากรให้ความสำคัญ คือกิจกรรมการแนะแนว สืบเนื่องมาจากที่วัดได้จัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญอยู่แล้ว ซึ่งจำเป็นต้องหานักเรียนให้เข้ามาเรียนให้ได้ในแต่ละปี และเยาวชนที่เข้ามาบวชในโครงการส่วนหนึ่งก็เป็นผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วด้วย ทางวัดจึงต้องอาศัยช่วงระยะเวลาของโครงการนี้ทำการแนะนำถึงระบบการเรียนการสอน และโน้มน้าวให้สามเณรได้รู้และเข้าใจถึงข้อดีในการเรียนต่อทางพระ เช่น การไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น และเมื่อเรียนจบก็มีศักดิ์และสิทธิ์เช่นเดียวกับการเรียนข้างนอก นอกจากจะแนะแนวและโน้มน้าวกับกลุ่มสามเณรให้คล้อยตามและมีความประสงค์ที่จะอยู่เรียนกับทางวัดแล้ว ก็ยังต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครองของสามเณรด้วยอีกทางหนึ่งให้เห็นดีเห็นงามที่จะให้บุตรหลานของตนได้บวชเรียนต่อ ซึ่งผู้ปกครองโดยมากมีความต้องการที่จะให้บุตรหลานของตนได้บวชเรียนมากกว่าการออกไปเรียนข้างนอก

...เด็กที่มาบวชจะมีส่วนหนึ่งที่จบ ป.6 ซึ่งพอเขาเข้ามาบวชภาคฤดูร้อนแล้วเราก็จะกล่อมเขาในช่วงนั้น คือตลอดเวลาที่อบรมในโครงการ เราจะสอดแทรกพูดเรื่องการบวชเรียนตลอดเวลาว่ามันดีอย่างนั้นอย่างนี้ ค่าใช้จ่ายก็ไม่ต้องเสีย พ่อแม่ก็ไม่ต้องคอยกังวลเป็นห่วงเรา เมื่อเขาสนใจและเห็นข้อดีของการบวชเรียน เขาก็เกิดความอยากที่จะอยู่เรียนต่อ บวกับพ่อแม่เขาก็สนับสนุนและอยากให้ลูกเขาอยู่เรียนกับทางวัดด้วย... (พระมหาพิเชษฐ ภาวธรรมโม, สัมภาษณ์)

...การบวชเรียนจะดีกว่าการเรียนข้างนอก เพราะมันปลอดภัยจากสิ่งที่ไม่ดีต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมาย เช่นเรื่องยาเสพติดที่กำลังระบาดอยู่เกือบทุกหมู่บ้าน นอกจากนั้นเมื่อเขาได้อยู่ในกฎระเบียบของศีล ได้เล่าเรียนพระธรรมวินัยควบคู่ไปด้วย มีครูอาจารย์ที่คอยอบรมสั่งสอนให้รู้จักเรื่องบาปบุญคุณโทษมากขึ้น เมื่อสีกออกไปก็จะได้เป็นคนดีของพ่อแม่และสังคม... (ประมวล ย่อมมี, สัมภาษณ์)

การสนับสนุนอุปถัมภ์จากภาคส่วนต่าง ๆ

ตลอดระยะเวลาของการจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนนั้น วัดได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือภาคส่วนต่าง ๆ ดังนี้

ชาวบ้าน ได้แก่ ชาวบ้านทั้ง 3หมู่บ้าน คือ บ้านตะเคียนเหนือ บ้านตะเคียนใต้ และบ้านเหล็ก ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ขึ้นกับวัดเกียรติแก้วสามัคคี จึงเป็นเสมือนเจ้าภาพหลักที่ต้องคอยดูแลความเรียบร้อยและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตลอดโครงการ โดยชาวบ้านจะเข้าไปมีส่วนร่วมและช่วยเหลือในด้านกำลังกายเป็นหลัก โดยในขั้นการเตรียมการที่มีการประชุมร่วมกันระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้านนั้น ได้มีการจัดแบ่งวาระกันทำงานเป็นกลุ่มเป็นหมวดแล้ว ซึ่งเมื่อโครงการเริ่มแต่ละกลุ่มก็จะมารับผิดชอบงานของตนจะจบวาระ ในการทำงานของชาวบ้านแต่ละกลุ่มนั้นจะแบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายหลัก ๆ คือ

- ฝ่ายที่ดูแลด้านอาหาร ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้หญิงที่จะต้องคอยดูแลในเรื่องอาหารสำหรับถวายพระสงฆ์สามเณรในแต่ละวัน ซึ่งในการทำงานจะดูแลตั้งแต่วัตถุดิบที่จะนำมาปรุงอาหารต้องจัดเตรียมไว้ให้พร้อม ในแต่ละวันจะคลุกคลีอยู่ในโรงครัวทั้งวัน บางวันอาจจะต้องนอนอยู่ที่วัดเพราะต้องตื่นตระเตรียมอาหารแต่เช้ามีด แต่การทำงานของคณะแม่ครัวนั้นแม้จะเหน็ดเหนื่อยแต่ก็ทำงานกันด้วยความสนุกสนาน เพราะจะมีผู้สูงอายุมาคอยช่วยกำกับดูแลพูดคุยและอยู่เป็นเพื่อนกับแม่ครัวด้วย เพราะท่านเหล่านี้ถึงแม้จะมีอายุมากแต่ก็ยังต้องการที่จะมีส่วนร่วมช่วยเหลือวัดบ้างตามกำลัง อีกทั้งการได้เข้ามาช่วยงานวัดเล็ก ๆ น้อย ๆ ทำให้ผู้สูงอายุพลอยมีความสุขที่ได้ร่วมทำบุญไปด้วย

... พวกยายถึงแม้จะทำอะไรไม่ได้มากมาย แต่ก็อยากจะมีส่วนช่วยเหลือวัดเหมือนกัน อย่างน้อยก็ได้ไปเป็นเพื่อนพูดคุยและคอยให้กำลังใจพวกผู้ใหญ่ที่เขาทำงานกัน ก็อยากจะเห็นวัดของหมู่บ้านเราเจริญรุ่งเรืองต่อไป ได้เห็นท่านเจ้าอาวาสและคณะท่านเอาใจใส่กับงาน ได้เห็นพระเณรเต็มวัด เท่านั้นพวกยายก็รู้สึกอิ่มเอิบใจและได้บุญแล้ว... (ละออง เกษชาชาติ และคณะ, สัมภาษณ์)

- ฝ่ายอำนวยความสะดวกทั่วไป ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้ชายที่จะคอยช่วยเหลือความสะดวกด้านต่าง ๆ เช่น การดูแลเรื่องน้ำกินน้ำใช้ที่จะต้องให้เพียงพอในแต่ละวัน และการติดตามอำนวยความสะดวกให้กับคณะสามเณรที่ออกรับบิณฑบาตตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตลอดถึงการช่วยแม่ครัวจัดภัตตาหารถวายพระสงฆ์สามเณร

...วัดจะจัดงานอะไรก็ตาม ชาวบ้านก็จะให้ความร่วมมือสนับสนุนดีมาก อย่างการจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ในส่วนของชาวบ้านก็จะมีการแบ่งระยะเวลาการทำงานเป็นกลุ่มเป็นหมวด ใครได้รับวาระตอนไหนก็จะรับผิดชอบดูแลไปจนครบวาระ และการจัดงานของวัดนั้นนอกจากจะเกิดประโยชน์แก่วัดและศาสนาแล้ว ก็ยังส่งผลดีต่อหมู่บ้านด้วย คือถ้าวัดทำได้ดีมีชื่อเสียง หมู่บ้านของเราก็พลอยได้รับความดีมีชื่อเสียงไปด้วย... (ปรีชา ละมูล, สัมภาษณ์)

...เวลาวัดมีงานถ้าจะว่าเป็นภาระให้กับชาวบ้านหรือเปล่า เขาไม่คิดว่าเป็นภาระหรอก เพราะเคยทำกันมาเรื่อย และอีกอย่างเราก็อยากได้วัดไว้เป็นที่พึ่งของเรา เพราะถ้าไม่มีวัดแล้วชาวบ้านก็จะไม่มีที่พึ่งพิงทางใจ แต่เมื่อมีวัดเกิดขึ้นแล้วเราก็ต้องช่วยกันบูรณะอุปถัมภ์ให้มีความเจริญ มันเป็นหน้าที่ของเราชาวพุทธอยู่แล้ว และที่พระท่านทำท่านจัดมันก็เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมทั้งนั้น.. (ประมวล ย่อมมี, สัมภาษณ์)

องค์การบริหารส่วนตำบลศรีแก้ว ได้ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนโดยการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้ปีละ 1 หมื่นบาท ตามจำนวนที่ได้ระบุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งทางองค์การได้จัดทำแผนพัฒนาขององค์การขึ้น และในแผนนั้นได้มีการบรรจุโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนของวัดเกียรติแก้วสามัคคีเข้าไปในแผนด้วย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนการพัฒนาท้องถิ่นส่วนที่ว่าด้วยแผนด้านการพัฒนาคนและสังคม โดยสุรเชษฐ์ วัฒนา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีแก้ว กล่าวว่า

...ทางองค์การบริหารส่วนตำบลเองยินดีและพร้อมที่จะให้การสนับสนุนงานด้านศาสนาอยู่แล้ว เราให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่เป็นการพัฒนาด้านจิตใจควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านวัตถุ อย่างโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนของวัดเกียรติแก้วสามัคคีที่จัดเป็นประจำทุกปี ทางเราก็นำเอาโครงการนั้นไปบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อจะได้จัดสรรงบประมาณให้ได้สะดวกตามที่กำหนดไว้ หรืออาจจะมากกว่าที่กำหนดไว้แล้วแต่งบประมาณที่จะได้ในแต่ละปี... (สุรเชษฐ์ วัฒนา, สัมภาษณ์)

ประวิทย์ วันทา ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีแก้ว กล่าวว่า

...อบต.เองอยากให้วัดเสนอโครงการหรือกิจกรรมมายังเรา เพื่อนำเข้าบรรจุไว้ในแผนพัฒนาของ อบต. เพื่อ อบต. จะได้มีส่วนช่วยสนับสนุนได้อย่างสะดวกตามงบประมาณที่ อบต. มีอยู่ ถ้าไม่มีในแผนเราก็ไม่สามารถช่วยได้ บางที

ชาวบ้านก็ไม่เข้าใจเราว่า อบต. ไม่ให้ความร่วมมือไม่ให้ความช่วยเหลือวัด วัดขอบริจาคหรือขอความอุปถัมภ์ก็ไม่ได้ ที่จริง อบต. อยากช่วยทุกอย่าง แต่มันติดขัดตรงระเบียบข้อบังคับของทางราชการ เพราะถ้าทำอะไรไม่มีหลักฐาน ทางเราก็จะโดนตรวจสอบได้... (ประวิทย์ วันทา, สัมภาษณ์)

ประชาชนทั่วไป ได้แก่กลุ่มประชาชนจากหมู่บ้านต่าง ๆ ที่ได้มีโอกาสมาร่วมงานหรือได้รับทราบข่าวการจัดโครงการของวัด มีจิตศรัทธาอยากมีส่วนร่วมและมีส่วนช่วยเหลือให้การจัดโครงการประสบความสำเร็จด้วยดี ซึ่งการช่วยเหลือจากประชาชนภายนอกนั้นจะเป็นไปใน 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. การร่วมรับเป็นเจ้าของภาพในรายการต่าง ๆ ที่วัดกำหนดไว้หลัก ๆ มี 3 รายการ คือ เจ้าภาพถวายภัตตาหารเช้า เจ้าภาพถวายภัตตาหารเพล และเจ้าภาพถวายน้ำปานะ ซึ่งผู้ที่มารับเป็นเจ้าภาพนั้นมีทั้งที่มาโดยได้รับหนังสือการขอความอุปถัมภ์จากวัด โดยมากจะมากันเป็นกลุ่มคณะ และผู้ที่ไม่ได้รับหนังสือแต่อย่างใด แต่มีจิตศรัทธาและมีความตั้งใจที่จะรับจองเป็นเจ้าภาพเมื่อได้รับเป็นเจ้าภาพตามรายการต่าง ๆ แล้ว บางคนจะทำอาหารมาถวายเองในวันและเวลาที่ได้รับจองไว้ บางคนที่ไม่มีความรู้หรือไม่มีเวลาที่จะจัดทำมาเองได้ ก็จะนำเงินมามอบให้กับทางวัดได้ดำเนินการให้แทน

2. การร่วมเป็นเจ้าของภาพโดยการบริจาคเงินสมทบทุนในการจัดงาน เพื่อใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ ตลอดโครงการ ซึ่งตลอดเวลาที่จัดโครงการจะมีประชาชนผู้มีจิตศรัทธาเดินทางมาเยี่ยมโครงการตลอดเวลาและได้ร่วมบริจาคเงินสมทบทุนตามกำลังศรัทธา วัดเองได้อาศัยเงินบริจาคที่ได้รับจากประชาชนนี้เองนำไปใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ จนถึงสิ้นสุดโครงการ

...ฉันไม่ได้มีลูกหลานมาบวชกับทางวัดหรอก แต่ก็อยากและตั้งใจจะมาร่วมทำบุญด้วยเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่าที่กำลังทรัพย์ตนเองมีอยู่ ไม่คิดว่าจะต้องมีลูกหลานมาบวชแล้วค่อยมาร่วมทำบุญ เพราะโครงการอย่างนี้มีประโยชน์ต่อสังคมได้ช่วยขัดเกลานิธิสัยและอบรมเด็กให้เป็นคนดี ก็นึกใจที่ได้มีส่วนช่วยทำนุบำรุงศาสนาและพัฒนาเยาวชนด้วย... (อัว แก้วชะตา, สัมภาษณ์)

จากความพร้อมเพรียงกันในการทำงานแบบพึ่งพาอาศัยกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเสียสละและทำหน้าที่ของแต่ละฝ่ายได้เป็นอย่างดี ย่อมทำให้การจัดโครงการดำเนินไปอย่างราบรื่นตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ แม้จะมีปัญหาและอุปสรรคบ้างก็จะร่วมกันแก้ไขไม่ให้เป็นการะของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

...พระก็ต้องอาศัยชาวบ้านจึงอยู่ได้ ชาวบ้านเองก็ต้องอาศัยพระเช่นกัน ต่างฝ่ายต่างก็ต้องพึ่งพาอาศัยกันและกันจึงจะอยู่ร่วมกันได้และทำงานไปด้วยกันได้ ถ้าต่างฝ่ายต่างไม่พึ่งพาอาศัยก็คงจะไม่มีใครอยู่ได้...(อูด นาคนุ่น, สัมภาษณ์)

ในช่วงท้ายของการจัดโครงการ กล่าวคือก่อนที่จะสิ้นสุดโครงการและปิดการอบรมลง จะมีการทดสอบและวัดผลสามเณรที่ได้เข้ารับการอบรม โดยคณะพระวิทยากรจะทำการออกข้อสอบในแต่ละวิชาที่ได้ทำการสอนเพื่อวัดความรู้ ในการทำข้อสอบของสามเณรนั้นไม่ได้กำหนดในเรื่องการสอบผ่านหรือไม่ผ่าน แต่การจัดให้มีการทดสอบก็เพื่อต้องการจะประเมินดูว่า สามเณรได้รับความรู้และเข้าใจในเรื่องพุทธศาสนาและหลักธรรมมากน้อยเพียงไร

...ที่เราจัดให้มีการสอบวัดผลนั้น จริง ๆ แล้วคณะพระอาจารย์ที่ทำการอบรมไม่ได้คาดหวังและตั้งเกณฑ์ว่าในการสอบผ่านหรือไม่ผ่าน เพราะสามเณรที่เข้ามาบวชมียุคสมัยที่ไม่เท่ากัน ดังนั้นความรู้ความสามารถที่ได้รับก็จะไม่เท่ากัน แต่เราต้องการเพียงแค่ว่าเขาได้รู้เรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนาและเข้าใจหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวเขา เช่นความกตัญญูตถะเวทิตี ความมีสติ ความขยันหมั่นเพียรคืออะไร มีประโยชน์อย่างไร และเรื่องศีล 5 เป็นต้น แต่โดยมากสามเณรเขาก็ทำปัญหากันได้ดี... (พระมหาพิเชษฐ ถาวรธมฺโม, สัมภาษณ์)

ในวันสุดท้ายจะมีการมอบวุฒิบัตรให้กับสามเณรทุกรูปที่ผ่านการอบรมในโครงการ ซึ่งสร้างความภูมิใจให้กับตัวสามเณรเองที่มีความอดทนและสามารถฟันฝ่ากับความลำบากต่าง ๆ ได้ และพ่อแม่ผู้ปกครองก็มีความภูมิใจต่อบุตรหลานของตนเองเช่นกัน และมีความหวังที่จะเห็นลูกได้นำเอาประสบการณ์ชีวิตมาประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีต่อไป จากนั้นก็จะทำพิธีลาสิกขาสำหรับสามเณรที่ยังเรียนอยู่ในระดับประถมศึกษา ส่วนสามเณรที่เรียนจบชั้น ป.6 แล้วนั้น ก็จะมีอยู่ 2 กลุ่มด้วยกัน คือกลุ่มที่มีความประสงค์จะอยู่เรียนต่อในโรงเรียนพระปริยัติธรรมของวัด และกลุ่มที่จะเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนข้างนอก ซึ่งกลุ่มหลังนี้ก็จะทำการลาสิกขาพร้อมกับกลุ่มสามเณรที่ยังเรียนในระดับประถมอยู่ ส่วนกลุ่มที่ต้องการอยู่บวชเรียนต่อก็จะมีไม่ลาสิกขา ซึ่งแต่ละปีที่ผ่านมาจะมีสามเณรที่ไม่ประสงค์ลาสิกขาประมาณ 20-30 รูปและสมัครใจที่จะอยู่เรียนต่อกับทางวัดต่อไป หลังจากทำพิธีลาสิกขาเสร็จแล้วก็ป็นอันเสร็จสิ้นการจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนประจำปีนั้น

ในส่วนของคุณะทำงานทั้งฝ่ายพระสงฆ์และฆราวาสนั้น จะมีการประชุมสรุปผลการจัดโครงการและชี้แจงผลการดำเนินการให้ทุกคนที่เข้าร่วมทำงานด้วยกันได้รับทราบ ตลอดถึงรายรับ

และรายจ่ายที่เกิดขึ้นตลอดโครงการ ซึ่งหลังจากนี้ไปงานที่วัดจะต้องเตรียมและดำเนินการต่อก็คือ การเปิดเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญประจำปีต่อไป

เมื่อวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของทุนทางสังคมที่ทำให้การจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเกิดความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีนั้น เกิดจากความร่วมมือร่วมใจกันระหว่างชาวบ้านกับวัด ความเคารพและศรัทธาต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ ความเอื้ออาทรช่วยเหลือกันเพื่อความเจริญมั่นคงแห่งศาสนาและเกิดประโยชน์ส่วนต่อชุมชน ตลอดจนถึงค่านิยมความเชื่อของผู้ปกครองที่มีต่อศาสนาว่า ด้วยหลักธรรมคำสอนที่ดีจะช่วยขัดเกลาจิตใจบุตรหลานให้เป็นคนดียิ่งขึ้นได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยภายในชุมชนที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ขับเคลื่อนให้กิจกรรมประสบความสำเร็จได้

3. การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ

หลังจากที่วัดได้ดำเนินการจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเสร็จสิ้นลง และได้ทำการสรุปผลการดำเนินงานให้ทุกฝ่ายได้ทราบแล้ว กิจกรรมต่อไปคือการเตรียมความพร้อมในการรับสมัครนักเรียนใหม่ และเปิดทำการเรียนการสอนประจำปีการศึกษาใหม่ ซึ่งทางวัดมีนักเรียนใหม่อยู่แล้วส่วนหนึ่ง คือสามเณรที่เหลือจากโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนที่มีความประสงค์และเลือกที่จะอยู่เรียนต่อกับระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ต่อไป ซึ่งในช่วงเวลาก่อนที่จะถึงกำหนดการวันเปิดเรียน ทางวัดจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้กับสามเณรที่เป็นสมาชิกใหม่ให้เกิดความคุ้นเคยกับสภาพที่อยู่อาศัยแห่งใหม่ บรรยากาศสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ที่แตกต่างจากการอยู่ที่บ้านและการอาศัยอยู่กับพ่อแม่ที่เคยชิน และการฝึกการแนะนำให้สามเณรเรียนรู้กฎวัตรและข้อปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรที่จะต้องดำเนินชีวิตไปตามหลักพระธรรมวินัย การอยู่ร่วมกันและการพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อให้พร้อมที่จะรับการศึกษาเล่าเรียนต่อไป

...ช่วงนี้เป็นช่วงที่สำคัญของชีวิตพวกเขาเช่นกันกับการตัดสินใจเลือกเดินทางนี้ เพราะสามเณรเหล่านี้แต่ก่อนนั้นไม่เคยไกลจากพ่อแม่ ไม่เคยออกจากบ้านไปอยู่ที่ไหนนาน ๆ แต่หลังจากนี้เขาจะต้องช่วยเหลือและรับผิดชอบตัวเองมากขึ้น ดังนั้น ถ้าเราในฐานะเป็นผู้ปกครองที่เปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่สองของเขาสามารถให้ความอบอุ่นแก่เขาได้ และต้องให้ความรักความผูกพันดูแลเขาอย่างใกล้ชิด ทำให้เขาคุ่นเคยและเป็นกันเอง ให้เขามีความสุขและยินดีกับชีวิตความเป็นสามเณร ไม่ให้เขาเกิดความรู้สึกหวาดเหว่ เพราะมีสามเณรบางรูปที่พอจบ

โครงการแล้วและอยู่กับเราได้ไม่นาน ก็เกิดอาการคิดถึงบ้านคิดถึงพ่อแม่อย่างหนัก แอบไปร้องไห้คนเดียวอย่างนี้ก็มี ซึ่งก็เป็นหน้าที่ของเรที่จะต้องเรียกเขามาพูดคุยสอบถามถึงสาเหตุ และปลอบโยนให้กำลังใจเขา ทำให้เขาสบายใจขึ้น ซึ่งถ้าทำได้อย่างนี้ไม่ทิ้งให้กลายเป็นปัญหาของเขาคนเดียว ก็จะลดปัญหาการลาสิกกลางคันหรือการหนีกลับไปอยู่บ้านได้... (พระครูศรีรัตนวิริทธิ์, สัมภาษณ์)

ดังได้กล่าวในตอนต้นแล้วว่านักเรียนใหม่ที่เข้าจะเข้าเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญของวัดเกียรตินี้แล้วสามัคคีนั้น คือสามเณรที่ผ่านการอบรมจากโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนแล้วต้องการที่จะขออยู่เรียนต่อกับทางวัด ก็ยังมีนักเรียนใหม่อีกส่วนหนึ่งที่ไม่ได้มาจากการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน แต่ได้เข้ามาบวชในภายหลังเพื่อที่จะเข้าเรียน ดังนั้นสามเณรที่เข้ามาเรียนนั้นจะมีด้วยกัน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มาจากบวชสามเณรภาคฤดูร้อน และกลุ่มที่บวชตามมาในภายหลัง

อย่างไรก็ตาม สามเณรทั้งสองกลุ่มดังกล่าวในระยะแรกแม้จะเข้ามาบวชด้วยเหตุปัจจัยต่างกัน และส่วนใหญ่ไม่ได้คิดถึงการบวชเรียนต่อ แต่เมื่อได้มาอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน ได้รับการอบรมแนะนำในทิศทางเหมือนกันตลอดระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ เมื่อสิ้นสุดโครงการภาคฤดูร้อนแล้วส่วนใหญ่ที่เรียนจบระดับประถมศึกษาจะไม่ขอลาสิกขาและจะอยู่เรียนต่อกับทางวัดด้วยเหตุผลที่คล้าย ๆ กัน คือการบวชเรียนช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายของพ่อแม่ และถ้ามีความตั้งใจเรียนจริง ๆ ก็สามารถที่จะเรียนได้ในระดับที่สูงขึ้นไป

...ก่อนที่ผมจะได้มาบวชเรียนนั้น ผมได้บวชในโครงการภาคฤดูร้อน ส่วนตัวก็อยากบวชอยู่แล้วและโยมแม่ก็อยากจะให้บวชด้วย แต่ในตอนนั้นไม่ได้คิดขนาดอยู่บวชเรียน เพราะก่อนบวชก็ได้ไปสมัครเรียนไว้แล้วด้วย แต่พอได้มาบวชและได้รับการแนะนำจากพระอาจารย์ถึงวิธีการบวชเรียน ก็เลยไม่สึก โยมแม่ก็ไม่ว่าอะไรบอกแต่ว่า ถ้าอยู่ได้ก็อยู่และก็ได้เรียนเหมือนกัน... (สามเณรธีระ ไชยพันธ์, สัมภาษณ์)

...ผมบวชในโครงการภาคฤดูร้อนก่อน ที่แรกก็ไม่ว่าบวชเรียนได้ พอพระอาจารย์แนะนำก็เลยตัดสินใจอยู่เรียนต่อ เพราะคิดว่า ได้ช่วยพ่อแม่ประหยัดและพ่อแม่ก็จะสบายใจไม่ต้องคิดว่าเราจะไปทำอะไรไม่ดี และการบวชก็เป็นประโยชน์สำหรับตัวเองด้วยคือที่เห็น ๆ ก็คือเรารู้จักช่วยเหลือตนเองและรับผิดชอบตนเองได้ดีขึ้นกว่าที่ยังไม่ได้บวช... (สามเณรพรณรายณ์ ประกายศรี, สัมภาษณ์)

...ผมบวชทีหลัง แต่ก่อนนั้นก็เรียนอยู่แต่เรียนไม่จบ เพราะติดเพื่อนตามเพื่อน พอหยุดเรียนก็ไม่ได้ทำอะไร แต่ใจก็ยังอยากเรียนอยู่ พอรู้ว่าสามารถบวชเรียนได้ก็เลยขออนุญาตพ่อแม่บวช และได้บวชเรียนจนจบ ม.3 แล้ว และก็จะอยู่เรียนแบบนี้ต่อไปเรื่อย ๆ เพราะถ้าออกไปก็ไม่ว่าจะได้เรียนต่อหรือเปล่า พ่อแม่คงไม่มีเงินส่งให้เรียนสูง ๆ ได้... (สามเณรทองวิทย์ ประปูลุง, สัมภาษณ์)

ในการรับสามเณรที่จะเข้ามาเรียนอยู่กับวัดนั้น ไม่ปรากฏว่ามีเยาวชนในหมู่บ้านเข้ามาบวชเรียน และวัดเองไม่ยอมรับเยาวชนในพื้นที่เข้ามาบวชเรียนเช่นกัน ฉะนั้น สามเณรที่เข้ามาบวชเรียนจึงเป็นเยาวชนที่มาจากหมู่บ้านอื่น ปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดจากการที่ในช่วงสองสามปีแรกที่เปิดทำการเรียนการสอนนั้น มีเยาวชนในหมู่บ้านได้เข้ามาบวชเรียน แต่ได้ก่อให้เกิดปัญหาตามมา กล่าวคือ สามเณรกลุ่มที่มีครอบครัวอยู่ในหมู่บ้านมักจะเรียนไม่จบและลาสิกขากลางคัน และในด้านการปกครองก็จะเป็นปัญหาเช่นกัน คือการที่สามเณรอยู่ใกล้บ้านซึ่งพอมีเวลาว่างก็มักจะพากันเข้าไปเล่นที่บ้าน หรือไม่ก็จะมีเพื่อนในรุ่นเดียวกันที่ไม่ได้บวชเข้ามาเล่นมาคุยด้วย ซึ่งการได้คลุกคลีกับบุคคลที่มีสถานภาพต่าง ย่อมเป็นสาเหตุให้สามเณรเกิดความเบื่อหน่ายต่อสถานภาพที่ตนเองเป็นอยู่และไม่ต้องการที่จะบวชเรียนต่อไป กรณีดังกล่าวทำให้ในระยะต่อมาทางวัดไม่ประสงค์ที่จะรับเยาวชนในหมู่บ้านเข้ามาบวชเรียน ซึ่งกรณีดังกล่าวอาจทำให้ชาวบ้านเกิดทัศนคติในทางลบต่อวัดและเจ้าอาวาสที่เลือกปฏิบัติและไม่ให้ความสำคัญต่อคนในชุมชน แต่ทางวัดและเจ้าอาวาสก็ได้ทำความเข้าใจให้ชาวบ้านได้รับทราบ และชี้แจงถึงสาเหตุในการไม่รับเยาวชนในหมู่บ้านเข้ามาบวชเรียน ซึ่งถ้าจะมีเยาวชนที่ต้องการจะบวชเรียนจริง ๆ เจ้าอาวาสก็จะรับทำพิธีบวชให้ แต่จะบอกให้พ่อแม่ส่งไปเรียนที่อื่นแทน เช่น ที่จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีพระที่เป็นคนในหมู่บ้านไปเป็นเจ้าอาวาสและเปิดทำการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญเช่นกัน เป็นต้น

...สาเหตุที่ไม่อยากรับเด็กในหมู่บ้านเข้ามาบวชเรียน ก็เพราะมันเคยมีเหตุมาก่อน นั่น คือพอเข้ามาบวชแล้วก็ไม่ค่อยตั้งใจเรียน พอเราเรียกมากล่าวตักเตือนก็จะไปฟ้องพ่อแม่ ซึ่งบางครั้งพ่อแม่เขาก็ไม่ทราบสาเหตุก็มาต่อว่าเรา มันทำให้เราลำบากใจและเป็นปัญหาให้ระบบการปกครองไม่เป็นระเบียบ และการที่อยู่ใกล้กับบ้านพอมีเวลาว่างก็จะเข้าไปเล่นในบ้านบ่อย เมื่อไปเจอสภาพแวดล้อมที่ต่างกันเจอสิ่งยั่วยุภายนอก สุดท้ายก็อยู่ไม่ได้เรียนไม่จบต้องสึกออกไปกลางคัน ซึ่งมันก็จะเกิดปัญหากับตัวเขาเองทั้งการเสียเวลาเรียนในการเรียน หรือออกไปแล้วก็ไม่ได้เรียนเลย ดังนั้น เพื่อตัดปัญหาดังกล่าว ทางวัดก็เลยชี้แจงให้ญาติโยม

ได้เข้าใจถึงเหตุผลที่ไม่อยากรับเด็กในหมู่บ้านมาบวชเรียนอยู่ด้วย ซึ่งเมื่อชาวบ้านทราบที่มาที่ไปและเข้าใจในเหตุผลเขาก็ไม่ว่าอะไร ก็ยังให้การสนับสนุนกิจกรรมของทางวัดด้วยดีตลอดมา... (พระครูศรีรัตนวิรักษ์, สัมภาษณ์)
...จะเป็นแผนที่มาจากบ้านอื่นที่ไม่ใช่ลูกหลานตนเองก็ตาม ชาวบ้านเขาก็ไม่ได้ว่าอะไรยังให้การอุปถัมภ์ดี เขาไม่ได้คิดอย่างอื่น คิดแต่ว่าได้ทำบุญกับพระกับเณรก็ได้บุญแล้ว และยังเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อวัดต่อบ้านของเราเสียอีก ที่มีพระมีเณรมาอาศัยอยู่มาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวบ้านให้การอุปถัมภ์บำรุงดี.. (สุพี นิลเพชร, สัมภาษณ์)

การบริหารงานของโรงเรียน

ในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมของวัดเกียรตินักแก้วสามัคคีนั้น ได้มีการกำหนดเป้าหมายและความคาดหวังต่อการดำเนินงานว่า โรงเรียนมีเป้าหมายที่จะพัฒนาให้เป็นสถานศึกษาที่ดีเด่น และเป็นที่ยอมรับของสังคมทุกชนชั้นทุกอาชีพ เพื่อพัฒนาบุคลากรของชาติ และพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพ อันจะส่งผลถึงการเป็นศาสนทายาทที่ดี เป็นเยาวชนของชาติที่ดี มีความรู้ที่ประกอบด้วยคุณธรรม และจะพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งวิทยาการที่ทันสมัยของชุมชนต่อไป และได้คาดหวังไว้ว่าในอนาคตโรงเรียนจะมีความพร้อมทั้งทางด้านอาคารสถานที่ เพื่อรองรับกับจำนวนนักเรียนในอนาคต โรงเรียนจะมีบรรยากาศที่สะอาด ร่มรื่น สวยงาม มีอุปกรณ์การเรียนการสอนเป็นนวัตกรรม มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยและครบครัน ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ชุมชนเองได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน มีระบบการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ประวัติโรงเรียนพระปริยัติธรรมเกียรตินักแก้ววิทยา ประจำปีการศึกษา 2547, เอกสารเย็บเล่ม)

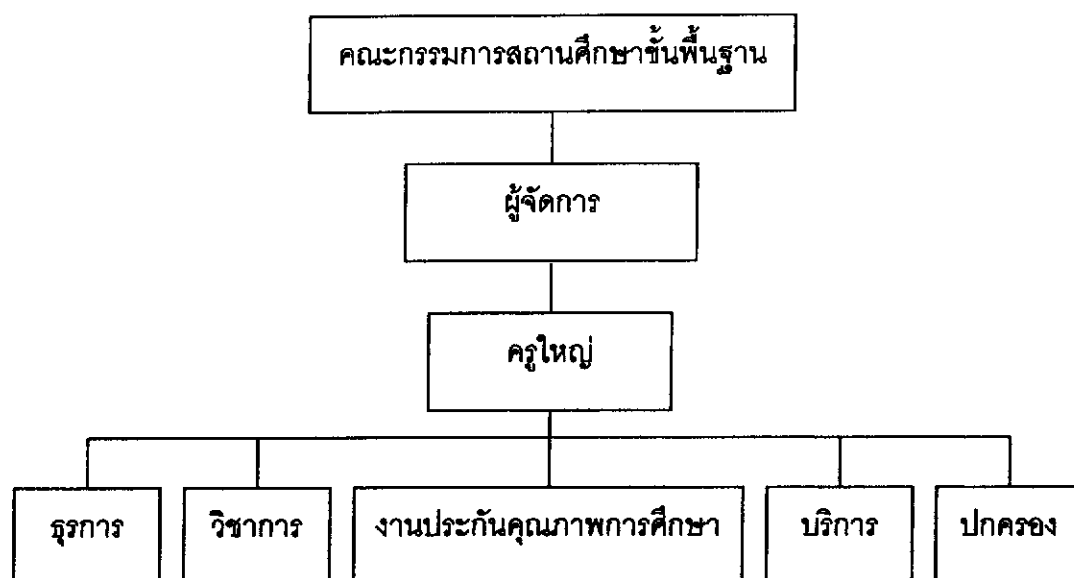
เนื่องจากจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญของวัดเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและเป็นสถานศึกษาที่สังกัดอยู่กับกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่มที่ 11 การบริหารจัดการจึงต้องมีคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อมาทำหน้าที่ควบคุมดูแลการจัดการเรียนการสอน และการดำเนินการด้านการบริหารจัดการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ด้วยความเรียบร้อย ปัจจุบันทางวัดได้แต่งตั้งบุคคลจากภาคส่วนต่าง ๆ ขึ้นมาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1
รายนามคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียน
พระปริยัติธรรมเข็รติแก้ววิทยา วัดเข็รติแก้วสามัคคี
ตำบลศรีแก้ว อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ

ที่	ชื่อ – ฉายา – นามสกุล	ตำแหน่ง	การแต่งตั้ง	หมายเหตุ
1	พระมหาเยียม ฐิตเมโธ	เจ้าคณะตำบลสระเยาวี- เลื่องข้าว	ประธานกรรมการ	
2	พระครูโสภาสโพธิกิจ	ที่ปรึกษา เจ้าคณะตำบลพืงพวย	กรรมการ	
3	พระครูศรีรัตนภิรักษ์	เจ้าคณะอำเภอศรีรัตนะ	กรรมการ	
4	พระปลัดปริกา ปภาโส	เจ้าอาวาสวัดจันทาราม	กรรมการ	
5	พระมหาดอนไชย สิริวิฑฒโน	ตัวแทนศิษย์เก่า	กรรมการ	
6	นายมานิตย์ อาการ	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2	กรรมการ	
7	นางสุวรรณี คชแพย์	ตัวแทนองค์กรชุมชน	กรรมการ	
8	นางสาวเทวี บรรพชาติ	เจ้าหน้าที่งานสารบรรณ/ ครูสอน	กรรมการ	
9	พระมหาพิเชษฐ์ ถาวรธมโม	ครูใหญ่	กรรมการและ เลขานุการ	

จากการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาทั้งที่เป็นพระสงฆ์และฆราวาสขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ควบคุมดูแลการบริหารงานของโรงเรียน การให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียน การสอน และการกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในชุมชน อันจะทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์และตอบสนองความต้องการ ทั้งต่อวัดและชุมชน ทำให้มีการจัดแบ่งระบบโครงสร้างการบริหารงานภายในออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ เพื่อรับผิดชอบตามบทบาทและหน้าที่ของแต่ละฝ่าย และเพื่อให้การดำเนินงานด้านการเรียน การสอนของโรงเรียนสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังแผนภูมิแสดงลำดับการบริหารงานของโรงเรียน ดังนี้

แผนภูมิที่ 4.2
การบริหารงานของโรงเรียน



จากโครงสร้างแสดงการบริหารงานข้างต้นนั้น ได้มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ในการปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายไว้ ดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหาร มีดังนี้

1. กำหนดนโยบายในการควบคุมและส่งเสริมคุณภาพการศึกษา
2. วางแผน จัดระบบการเรียนการสอน การวัดผลให้เป็นไปตามนโยบาย
3. สนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่ครูในการวัดผล
4. ให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหา และนิเทศการวัดผลแก่ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่
5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเทคนิคใหม่ ๆ ทาง การวัดผล นำมาใช้ปรับปรุงการเรียน การสอนและการวัดผล
6. ควบคุม ดูแลการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลให้เป็นไปตามหลักสูตร
7. อนุมัติผลการเรียนในแต่ละรายวิชา และอนุมัติการจบหลักสูตร

บทบาทและหน้าที่ของฝ่ายธุรการ มีดังนี้

1. งานธุรการ
2. งานพัสดุและครุภัณฑ์

3. งานบุคลากร
4. งานสารบรรณ
5. งานการเงิน-การบัญชี
6. งานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

บทบาทและหน้าที่ของฝ่ายวิชาการ มีดังนี้

1. งานวิชาการ
2. งานพัฒนาการเรียนการสอน
3. งานทะเบียนนักเรียน
4. งานวัดผลและประเมินผล
5. งานหมวดวิชา
6. งานแผนงานและสารสนเทศ
7. งานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

บทบาทและหน้าที่ของฝ่ายงานประกันคุณภาพการศึกษา มีดังนี้

1. งานการเตรียมความพร้อมด้านเอกสาร สื่อ และอุปกรณ์ เอกสารการปฏิบัติงานและผลการปฏิบัติงาน
2. งานจัดตั้งผู้รับผิดชอบดูแลมาตรฐานต่าง ๆ
3. งานมาตรฐานการศึกษาด้านผลผลิต
4. งานมาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ
5. งานมาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย
6. จัดทำรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียน
7. งานวางแผนเตรียมการประเมิน

บทบาทและหน้าที่ของฝ่ายบริการ มีดังนี้

1. งานบริการ
2. งานประชาสัมพันธ์
3. งานแนะแนว
4. งานห้องสมุด
5. งานคอมพิวเตอร์
6. งานกิจกรรมชุมชน
7. งานอนามัยโรงเรียน

บทบาทและหน้าที่ของฝ่ายปกครอง มีดังนี้

1. งานปกครอง
2. งานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
3. งานอาคารสถานที่
4. งานส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
5. งานรักษาความปลอดภัย
6. งานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

เนื่องจากสถานภาพของโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่จัดการเรียนการสอนแค่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและบุคลากรที่มีจำนวนจำกัด ส่งผลให้การดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เป็นไปในขอบเขตที่จำกัด ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่แต่ละคนต้องร่วมรับภาระหน้าที่ในการทำงานหลาย ๆ ด้านในเวลาเดียวกัน เช่น เจ้าอาวาสซึ่งมีฐานะเป็นผู้จัดการโรงเรียนที่ต้องทำหน้าที่ด้านการบริหารแล้วยังต้องทำหน้าที่ด้านการปกครองในการดูแลความเป็นอยู่และการประพฤติปฏิบัติของสามเณรให้เกิดความเรียบร้อย และในบางครั้งก็ต้องทำหน้าที่ช่วยทำการสอนนักเรียนด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่าถึงแม้จะมีการจัดแบ่งการทำงานออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้ชัดเจนก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติยังไม่สามารถที่จะจัดแบ่งบุคลากรให้ทำหน้าที่และรับผิดชอบในแต่ละฝ่ายได้ การทำงานจึงเป็นไปในลักษณะร่วมกันทำร่วมกันรับผิดชอบ

การจัดหาบุคลากรมาทำการเรียนการสอนนั้น จะมีทั้งครูที่เป็นพระสงฆ์และครูที่เป็นฆราวาส โดยเฉพาะครูที่เป็นฆราวาสนั้นทางโรงเรียนจะทำการจ้างบุคคลภายนอกที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องไม่มีหน้าที่การงานประจำอยู่ก่อนแล้ว เพราะเมื่อเข้ามาสอนแล้วจะต้องมีเวลาให้กับการทำงานร่วมกับโรงเรียนได้เต็มที่ โดยทางวัดจะให้ค่าตอบแทนในลักษณะเงินเดือน และการว่าจ้างจะไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการว่าจ้าง แต่จะเป็นในลักษณะการจ้างประจำไปเรื่อยจนเขาขอลาออกไป

...ครูที่มาทำการสอนวิชาทางโลกนั้นเราจะจ้างประจำในลักษณะอัตราจ้าง ในระยะแรกก็ให้เงินเดือนตามวุฒิการศึกษา แต่เมื่อเขาเริ่มเข้าใจระบบการเรียนการสอนของพระสงฆ์ และเริ่มมีความผูกพันกัน ก็จะมีการพูดคุยกันและขอเป็นเดือนละหกพัน ซึ่งเขาก็ยอมรับได้ ...เดิมทีในระยะแรก ๆ นั้น เราจะจ้างครูที่เขาสอนอยู่ตามโรงเรียนต่าง ๆ มาทำการสอน โดยให้ค่าตอบแทนเป็นค่าบ 7 ละ 80 บาท ซึ่งก็มีปัญหาในเรื่องของเวลาเรียน เพราะเราไม่สามารถควบคุมเวลาเรียนให้แน่นอน

ได้ ต้องขอให้ครูเขาเลิกจากเวลาราชการก่อนแล้วค่อยมาสอนให้เรา ต่อมาเราก็เลยเปลี่ยนเป็นแบบจ้างประจำดีกว่า... (พระมหาพิเชษฐ ภาวธรรมโม, สัมภาษณ์)

การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนของวัดนั้น ดังได้กล่าวมาในข้างต้นแล้วว่า วัดเกียรติกวส์สามัคคีนั้นได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนหลักเป็น 2 แผนกด้วยกัน คือ การเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี และการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ซึ่งหลักสูตรทั้ง 2 นั้นแม้จะมีความแตกต่างกันทั้งด้านเนื้อหาและวิธีการศึกษา แต่ในทางปฏิบัติทางวัดได้ทำการจัดการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องกันและดำเนินไปพร้อม ๆ กันได้เป็นอย่างดี และสามเณรที่สังกัดอยู่กับวัดเกียรติกวส์สามัคคีและสามเณรที่จะมาเรียนกับทางวัดทุกรูปจะต้องเรียนควบคู่กันไปทั้งแผนกบาลีและแผนกสามัญ หลักสูตรการเรียนการสอนทั้ง 2 แผนกที่วัดดำเนินการนั้น มีดังนี้

1. หลักสูตรแผนกบาลี เป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนด้านภาษาบาลีโดยตรง ซึ่งเป็นภาษาหลักที่ใช้ในการจารึกพระไตรปิฎกและคัมภีร์ทางพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท การจัดการเรียนการสอนแผนกบาลีของวัดเกียรติกวส์สามัคคีได้จัดมาแล้วตั้งแต่ยังไม่ได้เปิดทำการเรียนการสอนแผนกสามัญ และเป็นการศึกษาที่วัดให้ความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง ดังจะเห็นได้ว่า นอกจากจะกำหนดให้สามเณรต้องเรียนโดยตรงต่างหากแล้ว ทางวัดยังนำวิชาภาษาบาลีไปบรรจุไว้ในหลักสูตรและชั่วโมงเรียนแผนกสามัญด้วย เพื่อให้สามเณรได้มีเวลาในการศึกษาเพิ่มขึ้นอีก จะได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและสามารถแนะนำสั่งสอนประชาชนได้อย่างถูกต้อง ดังคำขวัญประจำโรงเรียนว่า “ศึกษาดี มีคุณธรรม บาลีเลิศล้ำ คำจุนพระพุทธรศาสนา”

2. หลักสูตรแผนกสามัญ เป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาสาระที่เน้นความรู้ด้านสามัญในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ตามระเบียบว่าด้วยหลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ซึ่งในหลักสูตรแผนกสามัญนี้จะมีเนื้อหาวิชาที่สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มวิชาแกนพุทธศาสนาซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความรู้ทางพุทธศาสนา เช่น วิชาธรรมะ วิชาศาสนพิธี เป็นต้น และวิชาแกนกลางซึ่งเป็นวิชาหลักโดยตรงของแผนกสามัญ เช่น วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น นักเรียนที่เรียนแผนกสามัญทุกรูปจะต้องมีเวลาเรียนให้ครบตามเนื้อหาสาระวิชาที่กำหนดไว้ และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้รับวุฒิบัตรรับรองคุณวุฒิเพื่อนำไปสมัครเรียนในระดับที่สูงขึ้นไป โครงสร้างหลักสูตรแผนกสามัญของโรงเรียนพระปริยัติธรรมเกียรติกวส์วิทยา วัดเกียรติกวส์สามัคคี มีดังนี้

ตารางที่ 4.2

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงชั้นที่ 3

โรงเรียนพระปริยัติธรรมเจริญวิทยาคม วัดเจริญวิทยาคม

ตำบลศรีแก้ว อำเภอศรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ

สาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง/ภาค			
	ภาคเรียนที่ 1		ภาคเรียนที่ 2	
	พื้นฐาน	เพิ่มเติม	พื้นฐาน	เพิ่มเติม
1. ภาษาไทย	60	-	60	-
2. คณิตศาสตร์	60	20	60	20
3. วิทยาศาสตร์	60	-	60	-
4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	40	60	40	60
5. สุขศึกษาและพลศึกษา	20	20	20	20
6. ศิลปะ	20	-	20	-
7. ภาษาต่างประเทศ	40	80	40	80
8. การงานอาชีพและเทคโนโลยี	20	20	20	20
9. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ห้องสมุด..1 คอมพิวเตอร์..2กิจกรรมแนะแนว..1	80		80	
รวม	400	200	400	200
รวมเวลาเรียนชั่วโมง/สัปดาห์	30		30	
รวมเวลาเรียนชั่วโมง/ภาค	600		600	
รวมเวลาเรียนชั่วโมง/ปี	1,200			

หมายเหตุ: - วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพิ่มเติมวิชาธรรมวินัย 3 ชั่วโมง/สัปดาห์

- วิชาภาษาต่างประเทศ เพิ่มเติมวิชาภาษาบาลี 4 ชั่วโมง/สัปดาห์

การจัดแบ่งเวลาของการเรียนการสอนในแต่ละปีการศึกษานั้น วัดเจริญวิทยาคมได้จัดการเรียนการสอนหลักเป็น 2 แผนกด้วยกัน คือ แผนกนักธรรม-บาลี และแผนกสามัญ ดังนั้น จึงต้องมีการจัดแบ่งเวลาเรียนให้ลงตัว โดยภาคเช้าจะเป็นการเรียนในส่วนแผนกบาลี ภาคบ่ายจะ

เป็นการเรียนแผนกสามัญ และนักเรียนทุกรูปจะต้องเรียนทั้ง 2 แผนกควบคู่กันไป จะเลือกเรียนเฉพาะแผนกสามัญอย่างเดียวไม่ได้ ซึ่งเวลาของการเรียนในแต่ละปีการศึกษาได้กำหนดไว้ดังนี้

- แผนกบาลี เริ่มเรียนเวลา 09.00 น. ถึง 11.00 น.
13.00 น. ถึง 14.20 น.
 - แผนกสามัญ เริ่มเรียนเวลา 14.30 น. ถึง 18.30 น.
 - แผนกนักธรรม เริ่มเรียนเวลา 18.40 น. ถึง 19.40 น. (เฉพาะช่วงเช้าพรรษา)
- ...ตามเนรที่ จะเข้ามาเรียนในวัดของเราทุกรูปจะต้องเรียนทั้งบาลีและสามัญควบคู่กันไป โดยเฉพาะด้านบาลีทางเราจะให้ความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง เพราะการเรียนภาษาบาลีนั้นเป็นการเรียนเพื่อที่จะรักษาพระพุทธพจน์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และดำรงรักษาพระพุทธศาสนาอีกทางหนึ่ง ซึ่งวัดเราได้จัดเรียนบาลีมาก่อนที่จะเปิดแผนกสามัญมาก่อนแล้ว แต่ที่เราเปิดแผนกสามัญมาด้วยก็เพื่อที่จะดึงดูดให้เขาเข้ามาเรียนทางพระแล้วเราก้ดึงมาเรียนบาลี แต่ถ้าเขาสู้บาลีไม่ได้อย่างน้อยเขาก็ได้ความรู้และวุฒิแผนกสามัญเพื่อที่จะออกไปเรียนต่อข้างนอกได้... (พระครูศรีรัตนภิรักษ์, สัมภาษณ์)

หลังจากที่ได้ทำการเรียนการสอนมาจนครบเวลา ในช่วงสุดท้ายก่อนปิดภาคการเรียน คือการจัดสอบวัดผลประจำปีการศึกษา ซึ่งนักเรียนทุกรูปจะต้องมีเวลาเรียนครบทุกวิชาตามที่โรงเรียนกำหนดไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของแต่ละวิชาจึงจะมีสิทธิ์เข้าสอบวัดผลปลายภาคเรียนได้ เกณฑ์ดังกล่าวใช้กับการเรียนแผนกสามัญ ในการสอบวัดผลจะเป็นหน้าที่ของครูอาจารย์ที่รับผิดชอบในแต่ละวิชาทำการออกข้อสอบและดำเนินการจัดสอบตามวันที่กำหนดไว้ และทำการแจ้งผลการสอบต่อฝ่ายทะเบียนเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการเลื่อนชั้นและการขอจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การสนับสนุนงบประมาณ

งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานจัดการเรียนการสอนนั้น ส่วนหนึ่งได้รับการจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่กำกับดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญทั่วประเทศ โดยทางสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนตามจำนวนนักเรียนในแต่ละปีการศึกษา โดยเฉลี่ยเป็นรายหัวประมาณ 4,000-5,000 บาทต่อนักเรียนหนึ่งรูป ซึ่งก็ยังไม่เพียงพอ

ต่อการดำเนินการและการใช้จ่ายด้านต่าง ๆ ที่มีค่าใช้จ่ายสูงกว่างบประมาณที่ได้รับ จากปัญหาด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินการจึงเป็นภาระให้กับทางวัดและเจ้าอาวาสที่จะต้องแสวงหาเงินทุนมาช่วยสนับสนุนให้การทำงานเดินต่อไปได้ด้วยวิธีการอื่น กล่าวคือ เจ้าอาวาสวัดจะเป็นผู้รับผิดชอบดูแลด้านเงินทุนสำหรับใช้จ่าย และโดยการที่ท่านดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอศรีวิริยะซึ่งเป็นตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ที่ส่งผลต่อการระดมทุนหรือแสวงหาทุนมาใช้จ่ายได้สะดวกขึ้น โดยได้จากการรับกิจนิมนต์ไปในงานต่าง ๆ และนำเงินปัจจัยที่เจ้าของงานถวายมาช่วยแก้ไขปัญหาด้านค่าใช้จ่ายและงบประมาณที่ยังมีอย่างจำกัด

...งบประมาณหรือทุนดำเนินงานส่วนหนึ่งเราได้รับการจัดสรรจากสำนักพุทธฯ แต่มันก็ไม่เพียงพอหรอก ก็อาศัยหลวงพ่ोज้าอาวาสท่านเป็นผู้มาช่วยเสียเป็นส่วนใหญ่ คือท่านจะเป็นผู้รับผิดชอบเองในเรื่องนี้ทั้งหมดเลย และอาศัยที่ท่านเป็นเจ้าคณะอำเภอด้วย ทำให้มีกิจนิมนต์บ่อยเมื่อไปฉลองศรัทธาญาติโยม เจ้าภาพเขาถวายปัจจัยมา ท่านก็เอามาช่วยตรงนี้ออย่างเต็มที่ เพราะท่านก็ไม่อยากจะเห็นโรงเรียนที่จัดตั้งมากับมือล้มเลิกไป... (พระมหาพิเชษฐ ภาวธรรมโม, สัมภาษณ์)

ทัศนคติของผู้ปกครองในการสนับสนุนให้ลูกบวชเรียน

ในเบื้องต้นนั้นสามเณรที่เข้ามาบวชเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างจะยากจน ซึ่งเป็นปัญหาของครอบครัวที่ไม่สามารถจะหาทุนทรัพย์มาใช้จ่ายเป็นค่าเล่าเรียนของบุตรหลานตนเองได้ตลอดรอดฝั่ง และอาจจะส่งผลให้เกิดการหยุดเรียนกลางคันได้ ดังนั้น เมื่อระบบการศึกษาของคณะสงฆ์และการจัดการศึกษาของแต่ละวัดที่ดำเนินการอยู่นั้น นอกจากเป็นการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้เล่าเรียนตามปกติแล้ว การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์และวัดต่าง ๆ ยังเป็นการศึกษาแบบให้เปล่าโดยไม่มีการเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ย่อมเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้ปกครองจะให้บุตรหลานของตนได้มีโอกาสเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นไป และความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อสถาบันศาสนาว่า การที่บุตรหลานของตนได้เข้ามาบวชอยู่ในพุทธศาสนา อยู่ในกฎระเบียบของพระธรรมวินัย มีศีลคอยควบคุมความประพฤติปฏิบัติ จะทำให้บุตรหลานเป็นคนดีมีศีลธรรม ถึงแม้จะลาสิกขาออกมาก็จะไม่ทำตนให้เป็นภาระของครอบครัวและสังคม

...ผมไม่อยากให้ลูกเณรสึกออกมาเรียนหรอก เพราะสังคมข้างนอกก็รู้ ๆ อยู่ว่า เป็นอย่างไร ให้เขาอยู่เรียนทั้งที่เป็นพระเป็นเณรนะดีแล้ว ยิ่งอยู่เรียนได้สูงเท่าไรก็

ยิ่งดี จะได้เป็นชื่อเป็นเสียงให้กับตนเองและครอบครัวด้วย เพราะถ้าสึกออกมาพ่อแม่ก็ไม่รู้ว่าจะส่งให้เรียนได้มากแค่ไหน และก็รู้ว่าเขาจะทำตัวได้ดีหรือเปล่า แต่ถ้าบวชอยู่ในวัดนอกจากจะได้เรียนแล้ว ก็ยังมีศีลมีธรรมวินัยของพระคอยควบคุมขัดเกลาจิตใจให้รู้บาปบุญคุณโทษ มีหลวงพ่от่านคอยอบรมสั่งสอนในสิ่งที่ดี ๆ... (สุพิศ ประปรุง, สัมภาษณ์)

นอกจากนั้น ค่านิยมความเชื่อและประเพณีการบวชเพื่อทดแทนคุณพ่อแม่ยังมีผลทางด้านจิตใจต่อคนในชุมชน ความเชื่อที่ว่าครอบครัวที่มีลูกชายเมื่อเจริญวัยแล้วจะต้องบวชทดแทนคุณพ่อแม่ที่ได้เลี้ยงดูมา และการบวชนั้นจะทำให้พ่อแม่ได้เกาะชายผ้าเหลืองขึ้นสวรรค์ในวาระสุดท้ายของชีวิต การที่พ่อแม่ผู้ปกครองสนับสนุนชักนำให้บุตรหลานของตนได้บวชในพุทธศาสนา แม้จะบวชเป็นสามเณรก็ยังสร้างความปลื้มปิติยินดีให้กับพ่อแม่ เพราะนอกจากการได้บวชทดแทนคุณพ่อแม่และเป็นการชักนำพ่อแม่พร้อมญาติให้ได้ใกล้ชิดพุทธศาสนาแล้ว การบวชยังเป็นหนทางหนึ่งที่จะได้ศึกษาเล่าเรียนเพื่อยกฐานะทางสังคมของตนเองและครอบครัวให้สูงขึ้น

...ได้เห็นลูกหลานบวชแล้วก็ดีใจภูมิใจ เพราะเขาบวชแล้วพ่อแม่ปู่ย่าตายายก็พลอยได้รับบุญด้วย ถึงแม้ว่าเขาอาจจะไม่ได้เรียนก็ตาม แต่ก็ยังดีอย่างน้อยก็ยัง มีหลักธรรมวินัยคอยควบคุมให้เขาปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มีพระสงฆ์คอยแนะนำสั่งสอนในเรื่องบาปบุญคุณโทษให้เขาเป็นคนดี ยิ่งถ้าเขาได้เรียนด้วยก็จะเป็นประโยชน์แก่เขาที่พ่อแม่ไม่มีโอกาสได้ส่งเสียให้เขาเรียนต่อได้ และภูมิใจกับเขาที่สามารถศึกษาเล่าเรียนด้วยตัวเขาเองจนสำเร็จและได้สร้างชื่อเสียงให้กับครอบครัวด้วย... (คำ ประทุมวงศ์, สัมภาษณ์)

การอุปถัมภ์สนับสนุนจากชาวบ้าน

ตลอดระยะเวลาที่วัดได้จัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญมาจนถึงปัจจุบันได้อาศัยความช่วยเหลือสนับสนุนจากชาวบ้านที่ให้การอุปถัมภ์บำรุงวัดและกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีเสมอมา ซึ่งในการเปิดทำการเรียนการสอนในแต่ละปีการศึกษา ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องและให้การสนับสนุนต่อการจัดการเรียนการสอนของวัดในหลายด้าน ดังนี้

การสนับสนุนด้านกำลังทรัพย์ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดนั้นยังต้องอาศัยศรัทธาของชาวบ้านเป็นส่วนใหญ่ในการระดมทุนเข้ามาช่วยเหลือ โดยการร่วมบริจาคเงินทำบุญกับวัดในเทศกาลวันสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ เพื่อร่วมกันช่วยทำนุบำรุงศาสนาและวัดให้เจริญยิ่งขึ้น เช่น

วันเข้าพรรษาของทุกปี ชาวบ้านจะพร้อมเพรียงกันหยุดภารกิจการงานของตนไว้ชั่วคราว เพื่อมาร่วมกันทำบุญโดยไม่ต้องมีความกังวลต่อการทำงาน และจิตใจจะได้เกิดความสงบในการทำบุญ ซึ่งก่อนจะถึงวันเข้าพรรษาช่วงก่อนหน้านั้น 2-3 วัน ผู้นำหมู่บ้านและคณะกรรมการแต่ละหมู่บ้าน จะทำการประชาสัมพันธ์บอกข่าวตามหอกระจายข่าวในหมู่บ้านให้ชาวบ้านได้รับรู้ และทำการรับบริจาคเงินจากชาวบ้านที่จะเริ่มทยอยนำเงินมาร่วมบริจาคสมทบไว้กับกรรมการ ในการขอรับบริจาคเงินจากชาวบ้านนั้น ถ้าเป็นเทศกาลสำคัญเช่นวันเข้าพรรษาดังกล่าว ทางคณะกรรมการและผู้นำหมู่บ้านจะมีการประชุมหารือกันถึงการขอรับบริจาคจากชาวบ้านว่า สมควรจะขอรับบริจาคจากชาวบ้านครบครัวละเท่าไร แต่การกำหนดจำนวนเงินบริจาคไว้นั้นก็ไม่ได้วางเป็นมาตรฐานว่าทุกครอบครัวจะต้องบริจาคเงินตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ แต่ให้ขึ้นอยู่กับฐานะของแต่ละครอบครัว และถือเอาความศรัทธาเป็นที่ตั้ง เพราะความเชื่อในเรื่องการทำบุญที่ว่า การทำบุญจะมากจะน้อย ก็ตามต้องไม่ทำให้ตนเองและครอบครัวเดือดร้อน

...เวลาถึงงานบุญแต่ละครั้งเช่นเข้าพรรษาออกพรรษา ชาวบ้านทุกคนเขาจะให้ความร่วมมือกันดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริจาคเงินทำบุญหรือการไปร่วมทำกิจกรรมกันที่วัด อย่างเรื่องการขอรับบริจาคเงินทำบุญจากชาวบ้านทุกครั้ง ก็จะกำหนดกันว่าแต่ละครอบครัวควรจะบริจาคเท่านั้นเท่านี้ แต่มันก็ไม่ได้ตามที่ตั้งไว้หรอก อันนี้ก็เข้าใจว่าแต่ละครอบครัวมีฐานะที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นการจะให้ได้เท่ากันหมดมันก็เป็นไปไม่ได้ และเมื่อทำบุญก็ไม่ควรทำให้ตนเองเดือดร้อนด้วย มีเท่าไรก็ทำเท่าที่มีเท่าที่ศรัทธาความสามารถของตนเองจะทำได้ ซึ่งมันก็ได้บุญเหมือนกัน ถ้าจิตใจเราสะอาดและทำด้วยความศรัทธาและความบริสุทธิ์ใจ...
(ประมวล ย่อมมี, สัมภาษณ์)

เมื่อชาวบ้านได้ร่วมบริจาคกันหมดแล้วก็จะนำเงินบริจาคที่ได้ทั้งหมดมาจัดตั้งเป็นต้นผ้าป่าเพื่อจะร่วมกันแห่หน้าไปถวายวัดในวันงานสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการพัฒนาวัดและด้านการศึกษาของทางวัด โดยการควบคุมดูแลการเบิกจ่ายเงินกองกลางของวัดในแต่ละครั้งนั้น จะทำได้โดยมีคณะกรรมการเซ็นชื่อยินยอมร่วมกับเจ้าอาวาส เพื่อถอนเงินจากบัญชีนำมาใช้จ่ายในกิจกรรมตามที่ได้ชี้แจง และจะต้องลงในบัญชีรับจ่ายของวัดไว้เป็นหลักฐานเพื่อการตรวจสอบและชี้แจงให้ทุกฝ่ายได้รับทราบร่วมกัน นอกจากการร่วมทำบุญของชาวบ้านในเทศกาลวันสำคัญต่าง ๆ แล้วเป็นหลัก บางครั้งก็จะมีชาวบ้านมีจิตศรัทธามาทำบุญปรารภเหตุที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น การทำบุญวันเกิด การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งก็

จะมีการถวายเงินส่วนหนึ่งไว้เป็นค่าใช้จ่ายของวัดด้วยเช่นกัน วัดเองก็ได้อาศัยทุนที่เกิดจากความศรัทธาของชาวบ้านในการพัฒนาวัดและจัดการศึกษามาได้อย่างต่อเนื่อง

การสนับสนุนด้านกำลังกาย นอกจากการให้การช่วยเหลือสนับสนุนด้านกำลังทรัพย์แล้ว ชาวบ้านยังให้การช่วยเหลือวัดด้วยวิธีการสละแรงกายทำงานให้วัด ซึ่งกิจกรรมหรือการงานของวัดบางอย่างต้องอาศัยกำลังชาวบ้านมาช่วย เช่น การก่อสร้างอาคารเรียนชั่วคราวเมื่อครั้งที่วัดจะเปิดทำการเรียนการสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญในปีแรก ก็ได้อาศัยแรงกายจากชาวบ้านที่พร้อมเพรียงกันสละเวลาส่วนตัวมาช่วยวัดสร้างอาคารเรียนโดยไม่คิดมูลค่าในการทำงาน และในช่วงของการจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนของทุกปี ชาวบ้านก็จะมาช่วยกันดูแลและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ โดยในการทำงานส่วนรวมไม่ว่าจะเป็นงานภายในหมู่บ้านหรืองานภายในวัดที่ต้องใช้เวลาในการทำงานติดต่อกันหลายวัน ชาวบ้านจะใช้วิธีการสลับเปลี่ยนกันทำงานในแต่ละวัน โดยมีการแบ่งกันทำงานเป็นกลุ่ม เมื่อถึงวาระของกลุ่มใดแต่ละครอบครัวจะต้องส่งสมาชิกในครอบครัวไปทำงานร่วมกับกลุ่มของตนเอง ซึ่งถ้าครอบครัวไม่สามารถให้สมาชิกในครอบครัวไปทำงานกับกลุ่มได้ก็จะต้องบริจาคเงินไปช่วยแทน การทำงานส่วนรวมโดยการแบ่งเป็นกลุ่มเป็นวาระนั้นมีข้อดี กล่าวคือชาวบ้านแต่ละคนต่างก็มีภาระหน้าที่การงานของตนเองอยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อวัดมีงานที่จะขอความช่วยเหลือจากชาวบ้านให้มาช่วยกันทุกวันจนกว่าจะเสร็จย่อมไม่สามารถที่จะทำได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นการแบ่งกลุ่มทำงานตามวาระจะทำให้ไม่ส่งผลกระทบต่อการงานประจำของชาวบ้าน เพราะแต่ละกลุ่มจะรู้ล่วงหน้าว่าตนเองจะต้องไปช่วยงานในวันไหน และยังเป็นการสร้างนิสัยให้ชาวบ้านมีความรับผิดชอบและรู้จักเสียสละต่อส่วนรวม

...การเกณฑ์ชาวบ้านให้ช่วยทำงานส่วนรวมทั้งในวัดและนอกวัด โดยเฉพาะงานใหญ่ ๆ ที่ต้องใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ ชาวบ้านเราจะแบ่งวาระกันทำเป็นกลุ่มวันละ 1-2 กลุ่ม เพราะแม้จะเป็นการทำงานส่วนรวมก็จริง แต่เราก็ไม่อยากจะให้เขาเสียงานของเขาเช่นกัน และบางคนถ้าให้มาช่วยด้วยความสมัครใจก็ไม่ค่อยจะมากัน จึงต้องใช้วิธีการเชิงบังคับให้เขารับผิดชอบต่อ เพื่อสร้างนิสัยการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม... (ปรีชา ละมูล, สัมภาษณ์)

การอุปถัมภ์ด้านกตัตอาหาร การอุปถัมภ์บำรุงด้านกตัตอาหารของชาวบ้านนั้นจะใช้วิธีการจัดแบ่งเป็นหมวดเป็นวาระเรียกว่า “หมวดจังหัน” เพื่อแก้ปัญหาอาหารไม่เพียงพอ เพราะลำพังเพียงอาหารที่ได้จากการออกบิณฑบาตตอนเช้าในแต่ละวันนั้นไม่เพียงพอต่อจำนวนพระภิกษุสามเณรที่มีมาก จึงได้มีการจัดเป็นหมวดจังหันหรือวาระในการถวายกตัตอาหารขึ้น โดยในหมวด

หนึ่ง ๆ จะมีประมาณ 10 ครอบครัว ดังนั้นเมื่อรวมทั้ง 3 หมู่บ้านซึ่งมีประชากรรวมกันประมาณ 376 หลังคาเรือนแล้ว ก็จะได้หมวดจ้งหันประมาณ 35 กลุ่ม โดยการจัดวาระหมวดจ้งหันนั้นจะจัดเป็นปีต่อปี กล่าวคือเมื่อครบรอบปีหนึ่งก็จะจัดแบ่งวาระขึ้นใหม่ โดยในแต่ละปีจะเริ่มให้หมวดจ้งหันตั้งแต่เปิดภาคเรียนไปจนกระทั่งปิดภาคเรียน ซึ่งในการจัดวาระให้ว่ากลุ่มไหนต้องรับผิดชอบวันไหนบ้างนั้น ทางวัดจะทำเป็นตารางหมวดจ้งหันขึ้นแล้วส่งไปให้หัวหน้าหมวดได้ดูว่ากลุ่มของตนได้วาระวันไหนบ้าง ซึ่งเมื่อถึงวาระของตนในแต่ละครั้งก็จะรวบรวมเงินบริจาคของสมาชิกในกลุ่มเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดทำอาหารมาถวาย ในการรับผิดชอบจัดทำภัตตาหารมาถวายนั้นจะหมุนเวียนกันทำวันละหนึ่งกลุ่มไปจนครบรอบตั้งแต่กลุ่มแรกจนถึงกลุ่มสุดท้ายแล้วก็มาเริ่มใหม่ ซึ่งการทำเช่นนี้จะช่วยแบ่งเบาภาระของชาวบ้านได้มากกว่าการที่จะให้แต่ละครอบครัวนำภัตตาหารมาถวายทุกวัน การจัดหมวดจ้งหันนอกจากจะแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนพระภิกษุสามเณรในวัดแล้ว ยังเป็นกุศโลบายในการดึงชาวบ้านให้เข้ามาวัดได้ โดยที่เขาไม่รู้ตัว และยังได้มีโอกาสมาสดสรงดูแลและได้ทราบความเป็นไปของวัดและความเป็นอยู่ของพระภิกษุสามเณรไปด้วย

...การจัดหมวดจ้งหันนั้น ชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้านเขาก็ให้การช่วยเหลือดี แต่เราก็ไม่ให้เขารับภาระมากนัก เพราะอย่างวัดมีสามเณร 60-70 รูปก็ถือว่าเยอะ ก็จะทำให้เขาแบ่งเป็นหมวดจ้งหันอย่างที่ทำอยู่เหมือนในทุกวันนี้ ปีหนึ่งก็จะถูกประมาณ 4-5 ครั้งต่อกลุ่ม จะเบากว่าที่จะให้เขามาทุกวัน และเบาต่อเราที่จะต้องรับภาระด้วย แต่ทางเราก็หยุดให้เขาบ้างเช่นในวันพระและวันอาทิตย์ ก็ไม่ต้องมีหมวดจ้งหัน ทางวัดเราจะรับผิดชอบเอง... (พระมหาพิเชษฐ ถาวรธมฺโม, สัมภาษณ์)

ประมวล ย่อมมี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 10 บ้านเหล็กได้กล่าวถึงวิธีการจัดหมวดจ้งหันของชาวบ้านว่า

...การจัดหมวดจ้งหันจะจัดแบ่งหมวดละประมาณ 10 หลังคา หมู่บ้านหนึ่งก็จะได้ประมาณ 10-12 หมวด และได้จัดกันมานานแล้ว ตั้งแต่ก่อนมีการบวชเณรภาคฤดูร้อน แต่ก่อนยังไม่เข้มแข็งอย่างนี้ แต่พอมีภาคฤดูร้อนมีสามเณรเยอะ จึงต้องเอาใจใส่ดูแลกันมากขึ้นกว่าแต่ก่อน เพื่อพระเณรจะได้มีอาหารฉันอย่างพอเพียงและมีกำลังในการศึกษาเล่าเรียนต่อไป อีกอย่างชาวบ้านก็คิดกันว่า วัดของเราคงเป็นที่น่าเชื่อถือถึกระมัง จึงมีพระเณรอยู่เยอะ ดังนั้น ทุกคนก็ควรช่วยกันดูแลต่อไป... (ประมวล ย่อมมี, สัมภาษณ์)

ปรีชา ละมุล ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 12 บ้านตะเคียนเหนือ ได้กล่าวเสริมว่า

...ในส่วนของหมวดจ้างหั้นนั้น บางครั้งในช่วงฤดูทำไร่ทำนา ชาวบ้านจะติดกับภาระในการงานของตนเอง ไม่มีเวลาจะจัดทำจ้างหั้นมาถวายตามวาระได้ เขาก็จะรวบรวมปัจจัยที่ได้จากการร่วมบริจาคกันของสมาชิกในกลุ่ม แล้วนำมามอบถวายให้กับทางวัดดำเนินการจัดทำอาหารเอง แต่ถ้าเป็นช่วงฤดูกาลที่ชาวบ้านเขาว่างจากการงานแล้ว ส่วนใหญ่ก็จะทำมาถวายเองทั้งนั้น... (ปรีชา ละมูล, สัมภาษณ์)

ผลที่เกิดจากการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเยาวชน

จากการจัดกิจกรรมของวัดเกียรตินี้แก้วสามัคคีที่มุ่งพัฒนาทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน และส่งเสริมการศึกษาให้กับเยาวชนที่เข้ามาบวชเป็นสามเณรได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนโดยผ่านกิจกรรมการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนและการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ซึ่งผลที่เกิดจากการจัดกิจกรรมดังกล่าวได้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มเยาวชนในด้านต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

- ได้รับการขัดเกลาจิตใจให้เป็นคนดีของสังคม ประพฤติตนอยู่ในหลักศีลธรรมอันดีงามเพื่อพัฒนาควบคู่ไปกับความรู้ในวิชาการต่าง ๆ เพราะการศึกษาเล่าเรียนในระบบการศึกษาปัจจุบันที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ให้เท่าทันกับความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ เพื่อนำความรู้เหล่านั้นมาพัฒนาประเทศชาติต่อไป แต่ถ้าเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติขาดการพัฒนาทางด้านจิตใจให้มีคุณธรรมจริยธรรม ที่จะทำให้เกิดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาทั้งต่อตนเองและสังคม การที่เยาวชนเข้ามารับการอบรมสั่งสอนในกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาและยกระดับจิตใจ ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาหลักธรรมคำสอนและประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมที่ดีงาม อีกทั้งระบบการขัดเกลาจิตใจทางพุทธศาสนายังส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่ดีงาม เช่นการรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ เป็นต้น

- มีความรับผิดชอบและช่วยเหลือตนเองได้ เพราะตลอดระยะเวลาที่เยาวชนเข้ารับการอบรมในโครงการจะได้รับการฝึกฝนให้รู้จักช่วยเหลือตนเองและมีความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยการปฏิบัติตามระเบียบและประพฤติตนอยู่ในกฎเกณฑ์ของทางโครงการ ไม่ว่าจะเป็นการตรงต่อเวลาในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งการดูแลรักษาความสะอาดเครื่องนุ่งห่มของตน ซึ่งจากการทำกิจกรรมดังกล่าวย่อมทำให้เยาวชนทุกคนที่ผ่านการอบรมในโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนจะได้รับประสบการณ์ชีวิตใหม่ที่ตนเองไม่เคยตระหนักมาก่อน นั่นคือการรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และช่วยเหลือตนเองในภาระหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง

- ได้มีโอกาสเล่าเรียนต่อ ถึงแม้ว่าเยาวชนเหล่านี้เลือกที่จะเข้ามาบวชอยู่ในพุทธศาสนา แต่ก็ไม่ได้ทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ทางภาครัฐส่งเสริมให้มีการจัดให้ทั่วถึงแก่เด็กทั่วประเทศตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนั้น การที่วัดได้จัดการเรียนการสอนแผนกสามัญขึ้นจึงเท่ากับเป็นการสนับสนุนการจัดการศึกษาของภาครัฐให้สามเณรซึ่งเป็นสมาชิกของคณะสงฆ์ที่ยังอยู่ในวัยที่จะต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับการศึกษาควบคู่กับระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ และถึงแม้ในอนาคตสามเณรเหล่านั้นจะลาสิกขาออกไปสู่สังคมภายนอก ก็ยังมีสิทธิ์ที่จะเข้ารับการศึกษาระดับที่สูงขึ้น

ตอนที่ 3 กระบวนการทุนทางสังคมในการจัดกิจกรรม

พัฒนาเยาวชนของวัดเกียรติแก้วสามัคคี

การศึกษากระบวนการทุนทางสังคมในการจัดกิจกรรมการพัฒนาเยาวชนของวัดเกียรติแก้วสามัคคี โดยผ่านโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนและการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ได้พิจารณาทุนทางสังคมในมิติด้านความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในชุมชนซึ่งเป็นปัจจัยภายในที่ประกอบไปด้วยพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ผู้ปกครอง ความเป็นชุมชน โดยเป็นความสัมพันธ์กันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งเกิดจากระบบคิดที่มาจากความเสียสละ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อันนำไปสู่การปฏิบัติร่วมกันโดยการให้ความอุปถัมภ์ศาสนา ร่วมกันช่วยเหลือในกิจกรรม และผู้ปกครองมีความไว้วางใจนำเยาวชนเข้าร่วมในกิจกรรม อันจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนกิจกรรมที่วัดดำเนินการให้ประสบความสำเร็จ และยังมีปัจจัยภายนอกที่มาจากหน่วยงาน/องค์กรภายนอกที่คอยให้การสนับสนุนงบประมาณ และความศรัทธาของประชาชนทั่วไปที่ร่วมบริจาคทรัพย์ช่วยเหลือให้กิจกรรมดำเนินต่อไปได้

ฉะนั้น เมื่อวิเคราะห์ถึงผลการศึกษา พบว่า กระบวนการทุนทางสังคมที่ปรากฏอยู่ กิจกรรมการพัฒนาเยาวชนของวัดเกียรติแก้วสามัคคี ซึ่งเป็นพลังขับเคลื่อนให้การจัดกิจกรรมประสบความสำเร็จ และดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเพื่อเป้าหมายแห่งการพัฒนาเยาวชนนั้น เกิดจากปัจจัยภายในชุมชนและปัจจัยภายนอกชุมชน ดังต่อไปนี้

ปัจจัยภายใน

ปัจจัยภายในที่ก่อเกิดเป็นกระบวนการทุนทางสังคมในกิจกรรมการพัฒนาเยาวชน ซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชนให้ดำเนินไปได้นั้น เกิดจากความสัมพันธ์

กันของคนในชุมชนที่เกิดจากระบบคิดอันมีพื้นฐานมาจากค่านิยมความเชื่อในเรื่องของความเสียหาย การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความรับผิดชอบและความไว้วางใจต่อกันที่ปัจเจกชนหรือชุมชนส่งสมสืบทอดมาจากบรรพบุรุษตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งระบบคิดที่มีอยู่ในชุมชนจะมีความสัมพันธ์กับวิธีการปฏิบัติของคนในชุมชน นั้นหมายความว่า เมื่อปัจเจกชนหรือชุมชนมีระบบคิดเกี่ยวกับค่านิยมในเรื่องการเสียหาย การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ระบบคิดดังกล่าวก็จะส่งผลให้สมาชิกในชุมชนมีการปฏิบัติต่อกันด้วยความเสียหาย มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความไว้วางใจกัน ซึ่งในกระบวนการทุนทางสังคมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเยาวชนของวัดเกียรตินี้แล้วสามัคคีในส่วนที่เป็นปัจจัยภายในนั้น ประกอบด้วย

พระสงฆ์ (พระครูศรีรัตนภิรักษ์) เป็นผู้มืบทบาทต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเยาวชนขึ้นในวัด เดิมทีก่อนที่จะมีการจัดการเรียนการสอนและจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญขึ้นอย่างเป็นทางการเช่นในปัจจุบันนี้ วัดเกียรตินี้แล้วสามัคคีก็ได้ทำการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมเช่นเดียวกับวัดทั่วไป ต่อมาเมื่อพระครูศรีรัตนภิรักษ์ได้เข้ามาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดเกียรตินี้แล้วสามัคคีเมื่อปี พ.ศ. 2536 ท่านได้มองเห็นว่าพระภิกษุสามเณรที่บวชเข้ามาในวัดจะได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยก็เฉพาะในช่วงเช้าพรรษาเท่านั้น พอออกพรรษาแล้วก็ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนกัน ทำให้พระเณรมีเวลาว่างมากและไม่ได้ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ และส่วนหนึ่งก็เป็นเหตุให้พระเณรพากันลาสิกขาออกไป เพราะเมื่อไม่มีภาระหน้าที่หรือหน้าที่การงานที่จะต้องรับผิดชอบแล้ว ก็ไม่มีแรงจูงใจอะไรที่จะให้อยากอยู่ในเพศบรรพชิตต่อไป ท่านจึงมีความคิดที่จะหาทางดึงเอาพระเณรให้ดำรงอยู่ในเพศบรรพชิตนานขึ้น และท่านก็ตระหนักว่าพระภิกษุสามเณรเมื่อบวชเข้ามาแล้วก็ควรต้องทำหน้าที่ของตนเอง กล่าวคือจะต้องศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยเพื่อเป็นการทดแทนอุปการคุณของชาวบ้านที่ให้การอุปถัมภ์ ดังนั้น ท่านจึงคิดว่าจะต้องให้พระภิกษุสามเณรในวัดได้ใช้เวลาว่างจากที่ไม่ได้ทำอะไรได้มาศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยให้มากกว่าเฉพาะในช่วงเช้าพรรษาเท่านั้น ประกอบกับท่านเองก็เป็นพระมหาเปรียญที่มีภูมิความรู้ทางด้านภาษาบาลี และมีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมาแล้ว จึงเห็นว่าถ้าได้เปิดทำการเรียนการสอนแผนกบาลีขึ้นให้พระเณรในวัดได้เรียน ก็จะช่วยทำให้พระเณรที่บวชมาในแต่ละปีซึ่งมีจำนวนมากพอสมควรอยู่แล้วนั้นได้อยู่เรียนกันมากขึ้น เพราะการเรียนแผนกบาลีนั่นต้องใช้เวลาเรียนเกือบทั้งปี ไม่เหมือนกับการเรียนแผนกนักธรรมที่จะเรียนกันเฉพาะในช่วงเช้าพรรษาเท่านั้น

นอกจากนั้น ท่านยังได้ตระหนักอีกว่าการจะเป็นพระภิกษุสามเณรที่ดีเป็นศาสนทายาทที่ดีมีคุณภาพ สามารถเป็นผู้นำและเป็นที่ยึดทางด้านจิตใจให้กับชาวบ้าน คอยให้คำแนะนำตลอดถึงเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนได้นั้น จำเป็นต้องได้รับการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยและมี

ความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนอย่างดี ดังนั้น เพื่อพัฒนาพระภิกษุสามเณรให้เป็นศาสนทายาทที่ดีและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน จึงควรให้พระภิกษุสามเณรได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนกันตามความสามารถ

...ที่วัดพยายามจัดการเรียนการสอนนั้นก็เพื่อที่จะให้การศึกษาของคณะสงฆ์เจริญก้าวหน้า และได้สร้างพระภิกษุสามเณรของเราให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะได้เป็นศาสนทายาทที่ดีมีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญต่อการเผยแผ่พระศาสนา และเป็นที่พึ่งพาของชาวบ้านได้ เพราะถ้าพระเณรเรามีความรู้ในวิชาการต่าง ๆ แล้ว ก็จะสามารถแนะนำและชี้ทางสว่างให้กับชาวบ้านได้ดีกว่าที่ไม่รู้อะไรแล้วชี้ насо้งสอนเขาถูกบ้างผิดบ้าง... (พระครูศรีรัตนปริกษ, สัมภาษณ์)

จากการตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาดังกล่าว เมื่อท่านได้เข้ามาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสซึ่งมีบทบาทหน้าที่โดยตรงที่จะต้องจัดการศึกษาให้กับพระภิกษุสามเณรในปกครอง ท่านจึงได้เริ่มเปิดทำการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีขึ้นในวัดของท่าน โดยในระยะแรกก็เอาพระเณรที่อยู่ในสังกัดวัดเข้ามาเรียน แต่การเรียนการสอนแผนกนี้ก็ใช่ว่าจะราบรื่นด้วยดี เพราะการศึกษาแผนกบาลีนั้นจัดว่าเป็นการศึกษาที่หนักพอสมควร และผู้ที่เรียนแผนกบาลีนี้ให้ประสบความสำเร็จได้นั้นต้องเรียนด้วยความรักและความตั้งใจจริง ดังนั้น จึงมีนักเรียนหลายต่อหลายรูปด้วยกันที่ไม่สามารถจะอดทนต่อความลำบากในการเรียนได้ ซึ่งพอเรียนไปได้ระยะหนึ่งก็พากันถอดใจหยุดเรียน จะมีเพียงไม่กี่รูปที่มีความตั้งใจจริงและอดทนเรียนต่อไปได้ หลังจากที่ท่านได้ทำการเรียนการสอนมาไ้ระยะหนึ่ง ก็เริ่มที่จะมีนักเรียนมาเรียนน้อยลง บางทีปีการศึกษาหนึ่งจะมีนักเรียนแค่ 2-3 รูปก็มี เพราะส่วนมากเมื่อมาเจอระบบการเรียนที่หนักและยากลำบากเช่นนี้ แล้วก็พากันเลิกเรียน เมื่อมีนักเรียนน้อยลงเช่นนี้ ในขณะที่ท่านเองก็ยังมี ความตั้งใจที่จะดำเนินการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีนี้ต่อไป ท่านจึงได้คิดหาหนทางและวิธีการที่จะทำให้มีนักเรียนบาลีเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะทำให้การเรียนการสอนแผนกบาลีของวัดดำเนินต่อไปได้ ประกอบกับในช่วงนั้นท่านได้ทำหน้าที่เป็นวิทยากรจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนตามวัดต่าง ๆ และได้เห็นปรากฏการณ์ที่มีเยาวชนเข้ามาบวชแล้วมีความประสงค์ที่จะอยู่เรียนต่อ จึงได้เกิดความคิดที่จะดึงเอาสามเณรเหล่านั้นให้เข้ามาเรียนบาลีโดยผ่านการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ในระยะต่อมาก็ได้จัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญขึ้น เพื่อที่จะเอาการศึกษาแผนกสามัญมาเป็นฐานในการจัดการศึกษาแผนกบาลีต่อไป

การเกิดขึ้นของกระบวนการทุนทางสังคมในช่วงนี้ เกิดจากความเสียสละของพระสงฆ์ที่ต้องการจะจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ให้เจริญก้าวหน้า ควบคู่กับการจัดการศึกษาแผนกสามัญที่จะเป็นทางเลือกให้กับชาวบ้านได้นำบุตรหลานเข้ามาบวชเรียน เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัวและหลีกเลี่ยงปัญหาสังคมภายนอกที่อาจจะส่งผลกระทบต่อบุตรหลานของตนเอง จากแนวความคิดของท่านที่เห็นความสำคัญต่อการศึกษา ความต้องการที่จะมีส่วนช่วยเหลือชุมชน และได้ทำกิจกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อพระศาสนาและชุมชน และตัวท่านเองเป็นบุคคลที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ และให้ความไว้วางใจในความเป็นพระสงฆ์ของท่าน จากการที่ท่านเป็นพระผู้นำทางความคิดและจิตใจของชาวบ้าน การประพฤติปฏิบัติตนที่อาศัยหลักพระธรรมวินัยเป็นแม่แบบแห่งการดำเนินชีวิต และการวางตัวเสมอต้นเสมอปลายเหมาะสมกับสมณภาวะ ความมีจิตเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่พร้อมที่จะให้การช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความทุกข์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะเฉพาะที่มีอยู่ในความเป็นพระสงฆ์ ท่านมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อศาสนา และมีความตั้งใจที่จะเห็นวัดกับบ้านเดินไปพร้อมกัน การจัดกิจกรรมในวัดของท่านที่มุ่งเน้นด้านการพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีมีความรู้คู่คุณธรรม และสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับเยาวชนและผู้ปกครองได้มีทางเลือกในการศึกษาให้กับบุตรหลานมากขึ้น โดยในการทำงานของท่านที่ผ่านมา เกิดจากความคิดที่จะช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง และความรักความเมตตาต่อเยาวชนที่ต้องเผชิญกับปัญหาสังคมที่รุนแรงและเป็นอันตรายต่ออนาคต ด้วยการจัดกิจกรรมบวชเณรภาคฤดูร้อนและการจัดการศึกษาทางศาสนาขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกด้านการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน

ผู้นำชุมชน ได้แก่ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งนับว่าเป็นผู้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำงานและความสำเร็จของกิจกรรมทั้งภายในวัดและชุมชน ในฐานะผู้นำหมู่บ้านที่จะต้องให้การช่วยเหลือสนับสนุนและทำงานร่วมกับชาวบ้านด้วยตนเอง ความรู้สึกรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่จะต้องมีความเสียสละต่อส่วนรวม และการใช้บทบาทของผู้นำในการระดมคนในชุมชนให้เข้ามาทำงานร่วมกัน ประมวล ย่อมมี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 10 ได้พูดถึงวิธีการทำงานของตนในฐานะผู้นำชุมชนว่า ตนเองจะใช้หลักการมีส่วนร่วมกับชาวบ้าน ไม่ว่าจะเป็นงานพัฒนาหมู่บ้านหรืองานทางวัด เมื่อได้รับมอบหมายมาในเบื้องต้นต้องชี้แจงทำให้ความเข้าใจกับชาวบ้านให้เขาเกิดความเข้าใจตรงกันและยอมรับร่วมกัน และเมื่อลงมือทำงานจะต้องร่วมทำกับชาวบ้านและทำให้ชาวบ้านเขาได้เห็นก่อนจะไม่ทำในลักษณะเป็นผู้สั่งการอย่างเดียว ซึ่งก็ทำให้เกิดการยอมรับและได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านตลอดมา

...ตั้งแต่ผมได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านปัจจุบันนี้เป็นสมัยที่ 2 ที่ได้รับเลือก ชาวบ้านเขาคงได้เห็นการทำงานของเรามาก่อนบ้างจึงได้เลือกเรามาอีก ซึ่งผมจะใช้วิธีการทำงานแบบทุกคนต้องมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นงานเล็กงานใหญ่ และการทำงานอะไรก็ตามที่สำคัญคือเราจะต้องเดินหน้าก่อน ต้องมีความเสียสละและรับผิดชอบต่อหน้าที่ ชาวบ้านเขาถึงจะร่วมเดินไปด้วย ถ้ามีแต่คอยไปสั่งโน้นสั่งนี่อย่างเดียว ชาวบ้านเขาไม่ชอบผู้นำที่เอาแต่สั่งการคนอื่น บางครั้งเวลามีการประชุมอะไรจะมีทั้งกลุ่มที่สนับสนุนและกลุ่มที่คัดค้าน ซึ่งกลุ่มที่สนับสนุนนั้นก็ไม่มีปัญหาอะไร แต่กลุ่มที่คัดค้านเราก็ต้องเข้าใจว่าที่เขาคัดค้านหรือไม่เห็นด้วยนั้นอาจจะเพราะเขายังไม่ทราบรายละเอียดและไม่เข้าใจก็เป็นได้ จึงเป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องอธิบายให้เขาเข้าใจและยอมรับ และเมื่อจะทำอะไรจะถือเอามติเสียงส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ เพราะการทำงานบางครั้งจะให้ถูกใจทุกคนก็เป็นไปไม่ได้... (ประมวล ย่อมมี, สัมภาษณ์)

ชาวบ้าน การเข้ามาเกี่ยวข้องในกิจกรรมของชาวบ้านเป็นไปทั้งในลักษณะร่วมทำและร่วมสนับสนุน โดยมีฐานความคิดมาจากความเชื่อความศรัทธาต่อศาสนา ความสำนึกในบทบาทหน้าที่ของความเป็นพุทธศาสนิกชน ความศรัทธาในตัวเจ้าอาวาสที่มาจากคนในชุมชนของตนเอง ทั้งในลักษณะที่เป็นความสัมพันธ์แบบปัจเจกและความสัมพันธ์ในฐานะของความเป็นพระสงฆ์ ซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะที่ทุกคนให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมาก นอกจากนั้น ความเชื่อในเรื่องของการทำบุญไว้ในพุทธศาสนาก็ส่งผลให้ชาวบ้านเข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมของวัดโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน แต่เป็นการช่วยเหลือเพราะต้องการบุญกุศลที่จะมาเกื้อหนุนให้ตนเองและครอบครัวมีความสุขความเจริญ อีกทั้งการได้ช่วยงานช่วยกิจกรรมของวัดยังเป็นการช่วยทำนุบำรุงพุทธศาสนาให้เจริญงอกงามและดำรงอยู่คู่กับชุมชนต่อไป ทั้งหมดล้วนก่อให้เกิดความสัมพันธ์กันขึ้นระหว่างวัดกับหมู่บ้าน และชาวบ้านกับพระสงฆ์ ที่พร้อมจะให้การสนับสนุนช่วยเหลือกัน

ผู้ปกครองของเยาวชน เป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของกิจกรรมของวัด เพราะถึงแม้วัดจะมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ มากเพียงใดก็ตาม ถ้าผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญและไม่ไว้วางใจต่อการจัดกิจกรรมของวัด ก็ย่อมไม่สนับสนุนส่งเสริมให้บุตรหลานของตนได้เข้ามาสู่กิจกรรม และย่อมส่งผลให้วัดไม่สามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้ แต่เมื่อผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นต่อกิจกรรมว่าเป็นกิจกรรมที่ดีมีประโยชน์และมีความไว้วางใจในการทำงานของพระสงฆ์ว่าสามารถให้การอบรมสั่งสอนและดูแลบุตรหลานของตนที่เข้ามาบวชอยู่ในพุทธศาสนาให้เป็นคนที่มีความรู้ได้ ก็จะยอมอนุญาตและสนับสนุนให้บุตรหลานของตนได้เข้ามาบรรพชาเป็นสามเณร

เพื่อศึกษาเล่าเรียนธรรมะควบคู่กับการเรียนแผนกสามัญ ถึงแม้ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะไม่มีบทบาทสำคัญและความเกี่ยวข้องต่อการจัดกิจกรรมของวัดมากนัก แต่จากความเชื่อความศรัทธาในพุทธศาสนาและหลักธรรมคำสอนที่จะช่วยขัดเกลาจิตใจบุตรหลานของตน และผู้ปกครองบางคนที่ฐานะครอบครัวไม่อาจจะส่งเสียบุตรหลานให้เรียนต่อในโรงเรียนทั่วไปได้ แต่ยังต้องการที่จะให้บุตรหลานได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น จึงพร้อมใจที่จะให้การส่งเสริมสนับสนุนต่อการเข้ามาบวชเรียนของบุตรหลาน

ความเชื่อความศรัทธา พุทธศาสนาและหลักธรรมคำสอนได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนเป็นอย่างมาก และฝังลึกอยู่ในจิตใจของชาวบ้านจนกลายเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต วิถีชีวิตของชาวบ้านที่มีความผูกพันอยู่กับพุทธศาสนา หลักคำสอนทางศาสนาที่สอนให้คนละเว้นการทำบาปอกุศลให้ทำแต่ความดีและชำระจิตใจของตนให้บริสุทธิ์ จนก่อเกิดเป็นความเชื่อความศรัทธาต่อศาสนาในเรื่องของการทำบุญ กล่าวคือเมื่อบุคคลทำความดีก็ย่อมได้รับความสุข ความสุขที่เกิดจากการทำความดีคือผลบุญที่บุคคลได้รับตอบจากการกระทำ การจัดกิจกรรมของวัดเกียรติแก้วสามัคคีที่ได้รับการสนับสนุนจากชาวบ้านมาอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งเกิดจากความศรัทธาและความผูกพันที่ชาวบ้านมีต่อศาสนา การให้ความช่วยเหลือกับกิจกรรมที่เกี่ยวกับทางศาสนาหรือกิจกรรมการพัฒนาเยาวชนที่วัดจัดขึ้นเพราะเกิดจากความต้องการในเบื้องต้นที่มุ่งหวังในเรื่องของการทำบุญการสั่งสมบุญกุศล ดังนั้น เมื่อวัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ ชาวบ้านจะเข้ามาช่วยเหลือร่วมกันทำงานโดยมุ่งหวังถึงผลบุญซึ่งเป็นความสุขที่เกิดขึ้นในจิตใจที่ตนเองจะได้รับ นอกจากนั้น ความศรัทธาในตัวท่านพระครูศรีรัตนภิรักษ์ผู้เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านอันเกิดจากการประพฤติปฏิบัติชอบของท่านเอง ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ชาวบ้านพร้อมให้การช่วยเหลือสนับสนุนกิจการงานของวัด เพราะนอกจากท่านจะทำหน้าที่ของพระสงฆ์ที่คอยชี้ทางบรรเทาทุกข์ให้กับชาวบ้านด้วยการเทศนาสั่งสอนในโอกาสต่าง ๆ แล้ว ท่านจะให้การช่วยเหลือตอบกลับแก่ชาวบ้านตามสมควร เช่น เมื่อมีงานศพในหมู่บ้าน ท่านก็จะให้ความช่วยเหลือโดยนำสิ่งของและสละทรัพย์ส่วนตัวไปช่วยสมทบงานด้วย ซึ่งแสดงออกถึงความเห็นอกเห็นใจกัน และเกิดเป็นความเคารพศรัทธากันขึ้น

...ที่ชาวบ้านเราให้ความเคารพนับถือท่าน ก็เพราะการประพฤติปฏิบัติและการวางตัวที่เหมาะสมของท่าน เพราะตั้งแต่ท่านเป็นเจ้าอาวาสมาก็ไม่เคยทำอะไรที่ทำให้ชาวบ้านเกิดการต่อต้าน ท่านให้ความเป็นกันเองกับชาวบ้านทุกคนไม่เคยทำอะไรที่แสดงให้เห็นถึงการแบ่งแยกว่าคนนี้เป็นญาติหรือไม่ใช่ญาติ และท่านก็ไม่ใช่ว่าจะคอยแต่ให้ชาวบ้านช่วยเหลืออย่างเดียว แต่เวลาชาวบ้านหรือโรงเรียนจัด

งานอะไร ท่านก็จะให้การช่วยเหลือตอบกลับเช่นกัน ทั้งที่เป็นเรื่องเงินทองหรือ การอบรมสั่งสอน...(สุพี นิลเพชร, สัมภาษณ์)

ความเป็นชุมชนร่วม ความมีสำนึกร่วมต่อความเป็นชุมชนเป็นปัจจัยที่หนุนเสริมต่อการ จัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะชุมชนที่ล้อมรอบวัดเกี่ยวติแก้วสามัคคีซึ่งมีอยู่ 3 หมู่บ้านด้วยกัน ถึงแม้จะได้รับการจัดตั้งเป็นคนละหมู่บ้าน แต่ด้วยความที่มีสถานที่ใช้สอย ร่วมกันที่สำคัญคือวัด ซึ่งเป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจคนในชุมชนเข้าด้วยกัน ก่อให้เกิดสำนึกร่วมต่อกันในความเป็นชุมชนเดียวกัน อันเป็นสายใยเชื่อมโยงคนในหมู่บ้านด้วยกันและระหว่างหมู่บ้าน เข้าด้วยกัน ทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกัน ดังจะเห็นได้จากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดจะได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้านอย่างพร้อมเพรียงกัน โดยไม่มีความรู้สึกที่ แบ่งแยกว่าเป็นภาระหน้าที่ของหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่ง แต่เป็นการทำงานด้วยความรู้สึกร่วมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของวัดและของหมู่บ้าน โดยไม่หวังผลตอบแทนกลับในรูปวัตถุสิ่งของ

...ถึงแม้วัดเราจะเป็นวัดของทั้ง 3 หมู่บ้าน เวลาทีมงานมีการอะไรก็ไม่เป็นปัญหาในการรวมชาวบ้านมาทำงาน เพราะถึงจะแยกเป็นคนละหมู่บ้านแต่ความรู้สึกของชาวบ้านก็ยังรู้สึกว่าเป็นพวกพ้องกันเป็นญาติพี่น้องกันเสมอ... (ปรีชา ละมูล, สัมภาษณ์)

ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การทำงานที่อยู่บนฐานของความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ที่จะพึงทำ ของแต่ละฝ่าย คือพระสงฆ์เองก็เกิดความสำนึกในหน้าที่ของพระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางด้านจิตใจที่ จะต้องให้การอบรมสั่งสอนชาวบ้านให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในหลักคุณงามความดี ตลอดถึงมีการจัด กิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวบ้าน และการประยุกต์เอาหลักธรรมไปเผยแผ่สั่งสอนให้ ชาวบ้านได้นำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ในส่วนของชาวบ้านเองก็เข้าใจในบทบาทหน้าที่ ของตนในฐานะพุทธศาสนิกชนที่จะต้องให้ความอุปถัมภ์บำรุงศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง ชาวบ้านทุกคนที่เข้ามาช่วยเหลือในกิจกรรมของวัดต่างก็เข้าใจและมีความรู้สึกว่ามันเป็นหน้าที่ของตนในการ อุปถัมภ์ศาสนา ดังนั้น การสำนึกในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายย่อมนำมาซึ่งความร่วมมือกันที่จะ ช่วยกันขับเคลื่อนกิจกรรมให้ดำเนินต่อไป

การช่วยเหลือกันและความเสียสละ โดยมุ่งหวังถึงประโยชน์ส่วนรวมที่จะเกิดขึ้นแก่วัด และชุมชน ซึ่งการช่วยเหลือกันเกิดจากความเห็นอกเห็นใจกันในเวลาที่แต่ละฝ่ายมีงาน อีกฝ่ายก็จะ เสียสละเวลาและสิ่งของเข้าไปช่วยเหลืออย่างเต็มที่ แต่ในการเสียสละเวลาในการทำงานเพื่อ ส่วนรวมนั้นต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อหน้าที่การงานของชาวบ้านทุกคน ดังนั้นเพื่อให้ ชาวบ้านสามารถทำงานส่วนตัวและงานส่วนรวมไปพร้อมกันได้โดยไม่ทำให้งานใดงานหนึ่งหรือทั้ง

สองอย่างเสียหาย ชุมชนจึงมีวิธีการทำงานโดยการแบ่งช่วงเวลากันรับผิดชอบ ยิ่งเป็นงานที่ต้องทำติดต่อกันหลายวันอย่างการโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนในแต่ละปี ชาวบ้านก็จะใช้วิธีการแบ่งเวลากันมารับผิดชอบดูแลและช่วยเหลือทางวัด ซึ่งก็เป็นวิธีการที่ดีกว่าการระดมชาวบ้านทุกคนให้มาร่วมช่วยเหลือดูแลตลอดงาน เพราะการที่ต้องมารับผิดชอบดูแลเป็นเวลาหลายวันติดต่อกันย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นภาระเกินไปต่อชาวบ้าน ดังนั้น วิธีการที่ชาวบ้านแบ่งภาระหน้าที่กันรับผิดชอบเป็นวาระ ทำให้ชาวบ้านทุกคนสามารถเข้ามาให้การสนับสนุนช่วยเหลือได้อย่างทั่วถึงกันและมีความเสียสละต่อการทำงานเพื่อส่วนรวมได้อย่างเต็มที่

...เวลามาช่วยทำงานให้วัดที่ต้องทำหลาย ๆ วัน ชาวบ้านโดยการนำของผู้ใหญ่บ้านของแต่ละหมู่บ้านจะแบ่งกันเป็นกลุ่มเพื่อมาช่วยงานตามวาระ ซึ่งมันก็เป็นข้อดีตรงที่ชาวบ้านเขาก็จะสามารถแบ่งเวลาจากการทำงานประจำของเขา มาช่วยทางวัดได้อย่างเต็มที่โดยที่งานของเขาก็ไม่เสียหาย และวัดเราก็มีถึง 3 หมู่บ้าน ฉะนั้นเวลามึงงานอะไร เมื่อแบ่งเวลากันทำแล้วแต่ละกลุ่มก็จะต้องรับผิดชอบนานหลายวัน อย่างเช่นภาคฤดูร้อนแต่ละหมู่บ้านก็ผลัดกันมาช่วยวัดกันหมู่บ้านละหนึ่งสัปดาห์ หรือการจัดหมวดจัดจ้งหันประจำปีแต่ละกลุ่มก็จะได้รับวาระกันไม่เกิน 5 ครั้งต่อปี อย่างนี้เป็นต้น... (ประมวล ย่อมมี, สัมภาษณ์)

ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอกเป็นเสมือนปัจจัยแวดล้อมกระบวนการทุนทางสังคมที่สนับสนุนให้ปัจจัยภายในมีพลังมากยิ่งขึ้นในการขับเคลื่อนกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จได้ เพราะการได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือด้านเงินทุนหรือบุคลากรจากภายนอกย่อมมีผลกระทบต่อระบบคิดและวิถีปฏิบัติของคนในชุมชนด้วย ในกระบวนการทุนทางสังคมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเยาวชนของวัดเกียรติแก้วสามัคคีนั้น มีปัจจัยภายนอกที่ให้การสนับสนุน ซึ่งประกอบด้วย

องค์การบริหารส่วนตำบลศรีแก้ว เป็นหน่วยงานราชการระดับท้องถิ่นในชุมชนที่ให้การสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านต่าง ๆ นอกจากการมุ่งพัฒนาความเป็นอยู่ของชาวบ้านให้ได้รับความสะดวกสบาย การให้ความสำคัญกับการรักษาวัฒนธรรมประเพณี การส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาให้เข้าไปมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของชาวบ้าน และการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนโดยใช้หลักธรรมทางศาสนาเข้าไปขัดเกลาจิตใจ ดังนั้น ทางองค์การบริหารส่วนตำบลศรีแก้วจึงได้นำเอาโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนของ

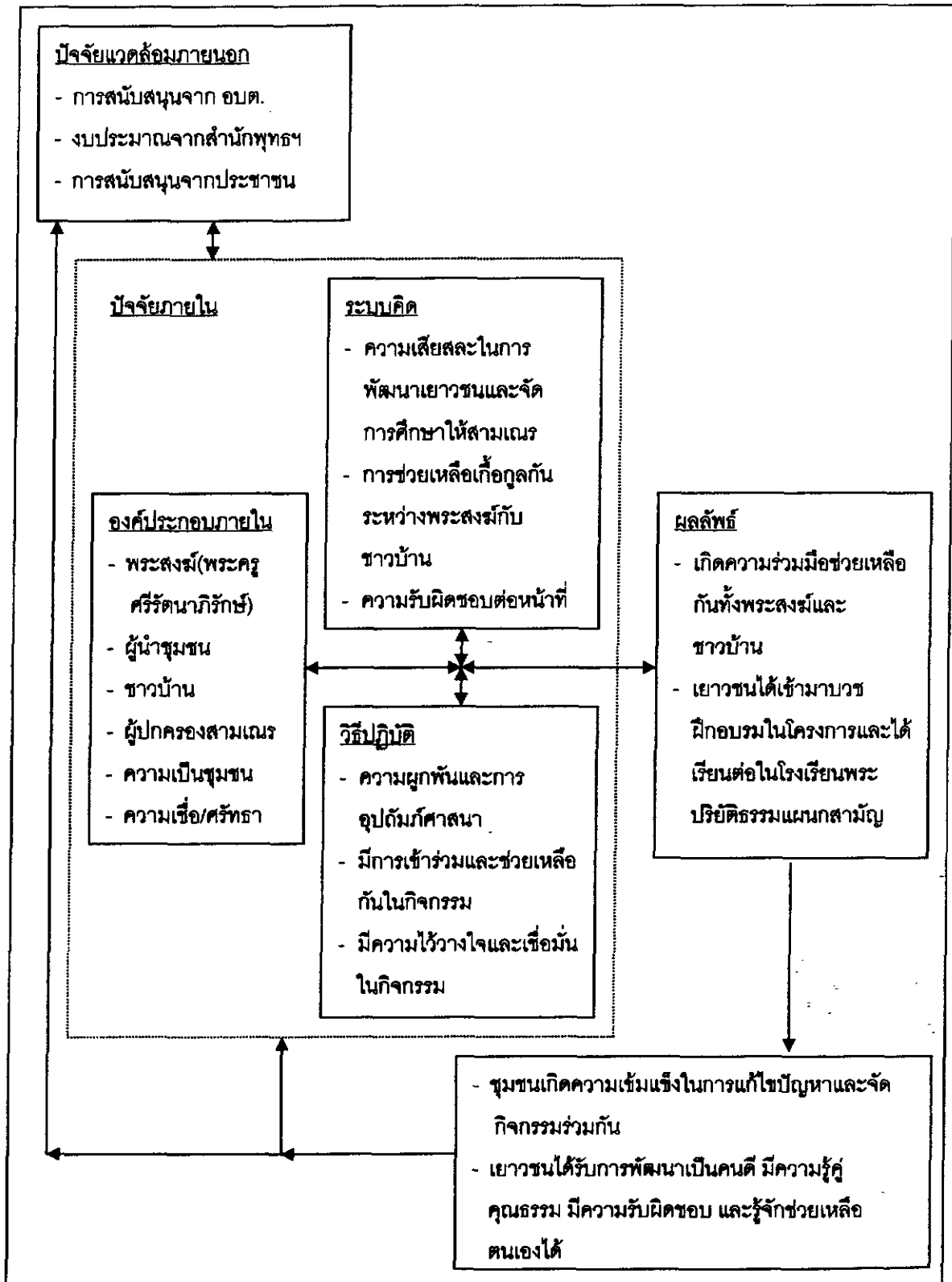
วัดเกียรติแก้วสามัคคีเข้าไปบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การ ภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคนและสังคม เพื่อร่วมสร้างสรรค์สังคมให้เป็นสังคมแห่งความสงบสุข โดยการจัดสรรงบประมาณไปสนับสนุนโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนของวัดเกียรติแก้วสามัคคีเป็นประจำทุกปี

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้เข้ามามีบทบาทต่อการจัดการศึกษาของวัดในฐานะหน่วยงานทางราชที่รับผิดชอบดูแลการดำเนินการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญของวัดโดยตรง ซึ่งการมีหน่วยงานของรัฐมาสนับสนุนและรับรองสถานภาพของโรงเรียน ย่อมเป็นปัจจัยในการสร้างความเชื่อมั่นต่อโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญนี้ให้เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียนและบุคคลภายนอกได้ว่า วัดไม่ได้จัดการศึกษาแบบไร้ทิศทางและขาดการรับรองสถานภาพทางการศึกษาของนักเรียนจากภาครัฐ ลักษณะความสัมพันธ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะเป็นไปอย่างเป็นแบบทางการ โดยการจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือด้านการจัดการศึกษาให้ตามความเหมาะสมของสภาพการจัดการเรียนการสอน และมีการจัดส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาเยี่ยมชมการดำเนินการของโรงเรียน การจัดอบรมสัมมนาร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูอาจารย์ด้วยกัน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานด้านการบริหารจัดการและด้านการเรียนการสอนซึ่งกันและกัน และเป็นการสร้างแนวทางการจัดการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ประชาชนจากหมู่บ้านอื่น ที่เห็นถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมการพัฒนาเยาวชนของวัดว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อสังคม และมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหของเด็กและเยาวชนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยการให้หลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่ออบรมสั่งสอนเยาวชนผ่านกิจกรรมโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ประชาชนจากหมู่บ้านต่าง ๆ ที่เข้าร่วมสนับสนุนในโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนของวัดส่วนใหญ่จะเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการรับเป็นเจ้าภาพถวายภัตตาหารตามที่ทางวัดได้มีหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้นำหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อชักชวนชาวบ้านในปกครองของตนมาร่วมเป็นเจ้าภาพ นอกจากนั้น ก็ยังมีประชาชนบางส่วนที่มีความตั้งใจจะร่วมทำบุญกับทางวัด แม้ว่าจะไม่ได้รับหนังสือบอกบุญจากทางวัดโดยตรง แต่ด้วยความเป็นพุทธศาสนิกชนที่มีใจประกอบด้วยศรัทธาและต้องการบุญกุศลเป็นที่ตั้ง เมื่อได้เห็นวัดจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อศาสนาและสังคม และถือเป็นโอกาสดีที่จะได้ร่วมทำบุญกับพระสงฆ์สามเณรจำนวนมาก ๆ ในคราวเดียว ก็จะช่วยบริจาคทุนทรัพย์สมทบทุนเป็นงบประมาณสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของวัดต่อไป

แผนภูมิที่ 4.3

กระบวนการทุนทางสังคมในการจัดกิจกรรม
เพื่อพัฒนาเยาวชนวัดเกียรตินี้แก้วสามัคคี



กระบวนการทุนทางสังคมที่ปรากฏอยู่ในกิจกรรมโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน และการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญของวัดเกียรตินี้แก้วสามัคคีดังกล่าวข้างต้น มีความเกาะเกี่ยวเชื่อมโยงกัน ซึ่งเกิดจากระบบความสัมพันธ์ที่อยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจกันและความช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างพระสงฆ์ ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และองค์กรสนับสนุนภายนอก ซึ่งมีทั้งความสัมพันธ์ส่วนตัวในระดับปัจเจก ความสัมพันธ์แบบเครือข่ายและความสัมพันธ์ต่อสถาบัน ซึ่งเป็นไปทั้งในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยอาศัยพระสงฆ์คือพระครูศรีรัตนภิรักษ์ เจ้าอาวาสวัดเกียรตินี้แก้วสามัคคี ผู้เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านและเป็นแบบอย่างที่ดีในชุมชน ได้เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมขึ้นในวัด เพื่อให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมทำงานและมีส่วนรับผิดชอบร่วมกันในการอุปถัมภ์ดูแลพุทธศาสนา การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสเข้ามาทำงานร่วมกันโดยอาศัยสถาบันทางศาสนาเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงคนเข้าหากัน ทำให้ชาวบ้านเกิดจิตสำนึกร่วมต่อชุมชน พร้อมทั้งจะเสียสละเพื่อส่วนรวมและร่วมมือร่วมใจกันขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชนให้ประสบความสำเร็จก่อเกิดประโยชน์ทั้งแก่พระศาสนาและชุมชนร่วมกัน และยังเป็น “พลังทางสังคม” ที่จะขยายไปสู่การจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเองต่อไป

เมื่อพิจารณาถึง “คุณค่า” ที่ชุมชนได้รับจากการจัดกิจกรรมโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนและการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญของวัดเกียรตินี้แก้วสามัคคีอยู่ที่ “ความภาคภูมิใจ” ที่ชาวบ้านทุกคนที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมทำงานต่างมีความรู้สึกภาคภูมิใจต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรม ตลอดจนการได้มีโอกาสช่วยสร้างชื่อเสียงของวัดและชุมชนให้ปรากฏแก่ชุมชนอื่น และการได้รับการยอมรับจากชุมชนอื่นที่มีความเชื่อมั่นต่อวัดและชุมชนว่าสามารถร่วมกันจัดกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องและมีประโยชน์ต่อสังคม จนเกิดความไว้วางใจในการสนับสนุนให้บุคลากรของตนได้เข้าร่วมกิจกรรมและบวชเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญกับวัดต่อไป

บทเรียนที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง “กระบวนการทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาเยาวชน” ได้มีข้อค้นพบซึ่งเป็นบทเรียนที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

1. วัฒนธรรมความเชื่อทางศาสนา มีส่วนอย่างสำคัญต่อการเกิดกระบวนการทุนทางสังคม การนำเอาวัฒนธรรมความเชื่อทางศาสนาที่มีอยู่ในชุมชนมาเป็นฐานในการชักนำคนในชุมชนจากหลายหมู่บ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาเยาวชน เพราะคนที่มีทัศนคติและความเชื่อในเรื่องเดียวกันก็ย่อมจะมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน เมื่อคนในชุมชนเกิดความรู้สึก

เป็นพวกเดียวกันย่อมก่อให้เกิดความไว้วางใจต่อกัน ความเชื่ออาทรต่อกัน พร้อมให้การช่วยเหลือกันและกัน การจัดกิจกรรมของวัดเกียรติแก้วสามัคคีอาศัยฐานทางวัฒนธรรมความเชื่อทางศาสนาที่ชาวบ้านมีความผูกพันอยู่กับศาสนาอย่างแน่นแฟ้นเป็นทุนเดิม ซึ่งส่งผลให้วัดได้รับการช่วยเหลือจากชาวบ้านที่มีความศรัทธาต่อพุทธศาสนา และมีความเชื่อในเรื่องของการทำบุญเพื่อได้รับบุญตอบแทนอันจะส่งผลให้ตนเองและครอบครัวได้รับแต่ความสุข

2. สถาบันทางสังคม การใช้สถาบันทางสังคม (วัด) ที่มีการใช้ประโยชน์ร่วมกันมาเป็นจุดเชื่อมโยงคนในชุมชนทั้ง 3 หมู่บ้านเข้ามาทำงานร่วมกัน ในชุมชนมีวัดแห่งเดียวกันซึ่งเป็นศูนย์รวมทางจิตใจและเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านได้ทำบุญร่วมกัน และเป็นศูนย์กลางให้ชาวบ้านได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันและพบปะพูดคุยกัน ส่งผลให้ชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้านเกิดจิตสำนึกร่วมของความเป็นชุมชนเดียวกัน ดังนั้น เวลาวัดมีกิจกรรมการพัฒนายาวชน ชาวจะเข้ามาร่วมคิดร่วมทำโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดแก่ศาสนาและชุมชนโดยปราศจากความรู้สึกเป็นฝักฝ่าย

3. ผู้นำ บทบาทของผู้นำในสังคมไทย โดยเฉพาะในสังคมชนบทที่ยังมีความผูกพันอยู่กับพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ฉะนั้น ผู้นำซึ่งเป็นพระสงฆ์ที่มีความประพฤติปฏิบัติชอบ และเป็นที่เคารพศรัทธาของชาวบ้าน ย่อมมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาชุมชนโดยรวม โดยที่พระสงฆ์ซึ่งมีภาวะความเป็นผู้นำตามธรรมชาติและเป็นผู้นำทางด้านจิตใจย่อมมีคุณลักษณะที่สามารถก่อให้เกิดความร่วมมือและสร้างพลังของคนในชุมชนได้ โดยอาศัยศรัทธาและความไว้วางใจที่มีอยู่ในจิตใจของชาวบ้านเป็นทุนเดิม และยังเป็นการสร้างศรัทธาและความไว้วางใจให้มีมากยิ่งขึ้นอีกจากบทบาทการทำงานที่มุ่งจะให้เกิดความเจริญทั้งแก่พระศาสนาและชุมชน และเป็นการสร้างประโยชน์เพื่อส่วนรวม ซึ่งเป็นบทบาทที่สังคมไทยในปัจจุบันกำลังคาดหวังจากพระสงฆ์ในฐานะผู้นำในด้านการพัฒนายาวชนและประชาชน

4. การประยุกต์หลักธรรมเข้าในกิจกรรม การนำเอากิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและอยู่ในความสนใจของสังคมและผู้ปกครองมาเป็นตัวเชื่อมดึงเยาวชนให้เข้าหาหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้ได้รับการพัฒนาทั้งความรู้และคุณธรรม โดยให้เยาวชนได้มีโอกาสซึมซับรสพระธรรม และได้รับการอบรมสั่งสอนในหลักคุณงามความดีจากพระสงฆ์ผู้เป็นแบบอย่างแห่งความดีงาม โดยการประยุกต์เอาหลักธรรมไปเผยแพร่สั่งสอนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ย่อมทำให้เยาวชนเกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อหลักการของพุทธศาสนาและมีความประสงค์ที่จะอยู่ในเพศบรรพชิตต่อไป ดังจะเห็นได้จากการที่เยาวชนที่เข้ามาบวชในโครงการภาคฤดูร้อน ส่วนใหญ่แม้ไม่ได้มีความคิดที่จะบวชแล้วอยู่เรียนต่อทั้งที่เป็นสามเณร แต่การได้มาสัมผัสและคลุกคลีอยู่กับพระสงฆ์ ได้ศึกษาหลักธรรมและปฏิบัติสมาธิ ตลอดถึงได้รับการชี้แนะถึง

ประโยชน์ในการบวชเรียนจากพระวิทยากร ย่อมเป็นเหตุผลในการตัดสินใจที่จะอยู่ศึกษาต่อในเพศบรรพชิต

5. การจัดการศึกษาทางเลือก การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญของวัดนั้น เป็นการศึกษาอีกทางเลือกหนึ่งที่ตอบสนองความประสงค์ของผู้ปกครองที่ไม่ต้องการจะเห็นบุตรหลานของตนต้องเผชิญกับปัญหาสังคมที่ร้ายแรงขึ้น และเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของครอบครัว และยังเป็นโอกาสให้เด็กได้ฝึกในเรื่องความรับผิดชอบและการช่วยเหลือตนเอง นอกจากนั้นยังเป็นทางเลือกให้กับผู้ปกครองซึ่งมีฐานะทางครอบครัวที่อาจจะไม่เอื้อให้บุตรหลานของตนได้ศึกษาต่อ ดังนั้น การตัดสินใจและสนับสนุนให้บุตรหลานได้เข้ามาบวชอยู่ในพุทธศาสนา นอกจากจะได้รับการอบรมสั่งสอนจากพระสงฆ์และมีพระธรรมวินัยเป็นกรอบควบคุมความประพฤติปฏิบัติให้เป็นคนดีแล้ว ยังจะได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยควบคู่ไปกับการศึกษาแผนกสามัญที่วัดจัดให้ด้วย ซึ่งนับว่าเป็นการไม่เสียโอกาสทางการศึกษาของเยาวชนที่จะได้ศึกษาเล่าเรียนเพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีความรู้คู่คุณธรรม และเป็นกำลังสำคัญต่อการเผยแผ่ศาสนาและพัฒนาประเทศต่อไป